

MATIČA

RAZGOVOR:

**Učiteljice hrvatskog jezika
o dojmovima iz Argentine**

REFORMA

VISOKOŠKOLSKOG

OBRAZOVANJA -

Bolonjski proces

RAZGOVOR:

**fra Drago Vujević,
misionar u JAR-u**

GRADITELJSKA BAŠTINA -

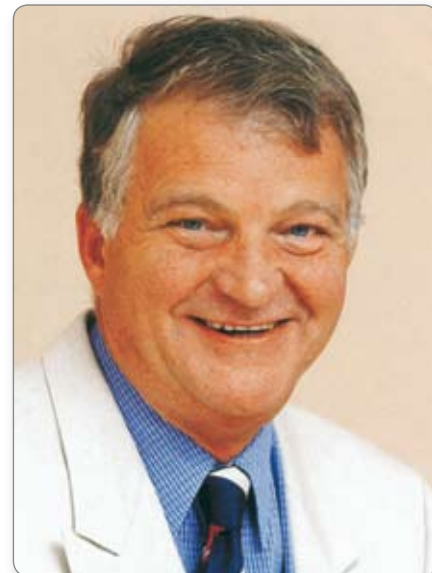
Šibenska katedrala

HRVATSKI DANI U CHICAGU -

za djecu, mladež, učitelje i roditelje

RAZGOVOR:

**Anto Kajinić, prodekan akademije
likovnih umjetnosti Široki Brijeg**

Za nama je najradosniji kršćanski blagdan - Uskrs, blagdan svjetla, ljubavi i nade. Nikada ga nije kasno čestitati te smisao njegov i poruke nositi u našim svakodnevnim životima. Stoga je i nekoliko stranica ove Matice u tome duhu i ruhu. Govoreći o ruhu, i ova je Matica obukla svoje novo ruho, nadajmo se vama drago, a oku ugodno. Uz kvalitetniji papir, tu je i novi dizajn, nove rubrike, novi suradnici. Uz poštovanje tradicionalnih vrijednosti koje ćemo i dalje čuvati, idemo ukorak s modernom Hrvatskom kako bismo vam je što bolje predstavili.

Osim neupitnih prirodnih ljepota i bogatstva naše kulturne i ine baštine, Hrvatska danas nudi niz kvalitetnih mogućnosti za život koje su na razini razvijenih zemalja u kojima vi živite. Uzmimo primjerice 'bolognjski proces' koji je i udarna tema ovoga broja, a koji će hrvatskim školarcima omogućiti, prvi put, pravno umreženje u akademsku zajednicu Europe pa i svijeta. Eventualni ulazak u EU Hrvatsku obvezuje na stotine reformi, praktički na svim poljima života. Neke od njih već su u tijeku, a neke tek dolaze.

O svemu tome nastojat ćemo vas objektivno i realno informirati. Doduše, ima tu i problema. A gdje ih nema!? Suočit ćemo se i s njima i pokušati naći odgovore na pravim mjestima.

S obzirom na to da smatram da smo mi - domovinska i iseljena Hrvatska - dvije grane jednoga stabla, a časopis Matica most zajedništva koji nas spaja, iskreno se nadam, želim i vjerujem da ćete i vi svojom suradnjom, razmišljanjima, kritikama i prijedlozima sudjelovati u ovim uzbudljivim trenucima pisanja novije hrvatske povijesti. Samo ono što je zapisano ostaje zauvijek. Govoreći o povijesti, HMI ove godine obilježava 55 godina svojega postojanja.

Prigoda je to da se krene u nove izazove, nove zadatke koje pred nas postavljaju hrvatska država i hrvatsko iseljeništvo. Pred nama je sezona pojačanih ljetnih djelatnosti. Ubrzavaju se pripreme za dolazeći prvi festival klapa iz iseljeništva, za prve svjetske športske igre iseljenika, prvo svjetsko nogometno prvenstvo iseljenika itd. Primjećujete tu riječ: prvo, prvi. I što je najljepše, odaziv je na te prvijence odličan. Primijetite i veći broj oglasa u ovoj Matici, kao i oglas o marketinškim uslugama HMI-a, a obogaćuju se i naše web stranice www.matis.hr. O svemu tome čitajte u ovom i idućim brojevima vaše i naše Matice.

Vraćajući se početku ovog uvodnika, svim našim čitateljima, vašim obiteljima, prijateljima i općenito svim ljudima dobre volje, s Hrvatskom u srcu, mi u redakciji želimo sretan Uskrs pun vječnoga svjetla, ljubavi i mira.

Urednik

Easter is behind us, the most joyous of the Christian holidays, the holiday of light, love and hope. It's never too late to offer our greetings and to carry its message to the daily rhythm of our lives. With this in mind we bring you a few pages dedicated to the spirit and attire of Easter. And speaking of attire, this issue of Matica is decked

out in its own new outfit, to your liking we hope, and pleasing to the eye as well. Besides a better quality of paper we bring you a new design, new columns and new correspondents. While respecting and preserving the traditional values, we step in time with modern Croatia with the aim of presenting it to you in the best way possible.

Besides undoubted natural beauty and a wealth of cultural and other heritage, Croatia today offers a wide array of opportunities for quality living at the level of the developed countries in which you live. Take for example the Bologna Process, the main topic of this issue, which will allow Croatian students, for the first time, to network at an equal footing with the European and global community. Croatia's eventual entry in EU membership obliges it to numerous reforms, in practically every walk of life. Some are already happening, some are yet to come.

We will do our best to keep you abreast of this objectively and realistically. There are, admittedly problems in Croatia, but where are they in short supply!? We'll face them too and try to find the answers in the right places.

Given that I believe that we - homeland and emigrant Croatia - are two branches of the same tree and that Matica magazine is a bridge of unity joining us, I honestly hope, wish and trust that you too will take part in recording these exciting moments in newer Croatian history through your contributions, thoughts, critiques and suggestions. Only that which is written remains forever. And speaking of history, the CHF this year is marking the 55th year of its existence.

This is an opportunity to move towards new challenges, towards the new tasks put to us by domicile and emigrant Croatia. Ahead of us is a season of intensified summer activities. Preparations are gearing up for the coming first festival of a cappella Klapa singing in the emigrant communities, for the first world emigrant games, the first world emigrant soccer championships and so forth. You've noticed the repeated word: first. And what's best, the turnout for these debuts is excellent. You'll also notice a greater number of advertisements in this issue of Matica, and the advertisement of CHF marketing services. Our web pages at www.matis.hr have also been broadened. Read all about it in this and coming issues of your and our Matica.

Coming full circle to the opening of this foreword, we here at the editorial office, with Croatia at heart, wish you our readers, your families, friends and all people of good will a happy Easter filled with eternal light, love and peace

The Editor

mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA

GODIŠTE LV
Broj 4/2006

RAVNATELJICA HMI
Katarina Fuček

GLAVNI UREDNIK
Nenad Zakarija

POMOĆNICA GLANOG UREDNIKA
Diana Šimurina-Šoufek

LEKTOR
Tomislav Salopek

UREDNIŠTVO
novinarke: Željka Lešić, Ivana Rora
urednik rubrike "U potrazi za korijenima":
Hrvoje Salopek
tajnica: Snježana Radoš

Zagreb, Trg Stjepana Radića 3
pp 241

10002 Zagreb, Hrvatska
Telefon: +385 (1) 6115-116
Telefax: +385 (1) 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr
Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA
(zračnom poštom)
SAD 40 USD, Kanada 55 CAD,
Australija 55 AUD, Novi Zeland 40 USD,
Južna Afrika 40 USD, Južna Amerika 40 USD
(običnom poštom)
Zemlje EU 25 EUR, Hrvatska 100 KN

DEVIZNI RAČUN BROJ:
702000-VAL-9100000-132344-273
kod Privredne banke Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA:
2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

DIZAJN I PRIPREMA:
Krunoslav Vilček, Zagreb

TISAK:
Vjesnik, Zagreb

BOLONJSKI PROCES U HRVATSKOJ

HMI u svijetu i domovini

- 19 Task Force 2006.
- 70 Hrvatske svjetske igre u Zadru 2006.
- 15 Hrvatski dani

U potrazi za korijenima

- 14 Rodoslovlje: izazov i putokaz
- 12 Razgovor s Hrvojem Salopekom, voditeljem Odjela za autoht. manjine HMI
- 28 Hrvatska manjinska naselja u Mađarskoj

Hrvati u svijetu

- 56 Silvija Hinzmann, antologičarka njemačkih krimi priča iz Međimurja
- 66 Vuglec za nove listeke iz Mississauga

Crkva u Hrvata

- 26 Fra Drago Vujević, misionar u JAR-u
- 48 Esej o "Otkriću blizine" S. Lice
- 49 Nove knjige religijske tematike

Izdavaštvo, obrazovanje, kultura

- 58 Međunarodni sajam knjiga u Leipzigu
- 17 Ana Nikšić i Jelena Šimac, učiteljice hrv. jezika u Argentini
- 40 Od jeseni prva generacija "bolonjaca"
- 52 Anrun Bezić Domić, pisac iz Čilea
- 54 Predstavljena knjiga Carmen Vrljičak
- 50 Nova knjiga o generalu Gotovini
- 55 Šime Strikoman, majstor umjetničke fotografije
- 59 Haiku, trostih bez rime
- 30 Veze pečušškoga i osječškoga kazališta
- 8 Uskrsna lirika
- 25 Društvo hrvatsko-slovačkog prijateljstva

Gospodarstvo

- 38 Izazov kravate
- 36 Gospodarstvene vijesti

Baština

- 46 Šibenska katedrala
- 44 Razgovor s Krešimirom Galinom, autorom izložbe "Hrvatska narodna glazbala u prostoru i vremenu"
- 35 Knjiga "Etnofrizure Hrvatske"
- 60 Povijesna i uskršnja zvona zagrebačke katedrale
- 6 Pasionska baština
- 10 Pisanice
- 65 Korizmeni napjevi u izvedbi "Lada"

Aktualnosti/Događanja

- 51 Zagrebačko druženje Zemunaca i Srijemaca
- 68 Dobrotvorni koncert HKD "Napredak" u Lisinskome
- 32 Crans Montana forum
- 69 Humanost na djelu: Iva Brnčić

Hrvati u BiH

- 22 Hrvati u bosanskohercegovačkom društvu
- 62 Anto Kajinić, prodekan ALU Široki Brijeg
- 24 BiH NE BiH

Obljetnice

- 70 333. obljetnica smrti Zrinskoga i Frankapana

Povjesnice

- 20 Feljton Lijepom našom 1991.

Šport

- 72 Športska emigracija
- 74 Hrvatske svjetske igre - Zadar 2006.
- 75 SP u nogometu
- 77 Mjesečni pregled športa

70 Pisma uredništvu

Dragi Hrvati i građani hrvatskoga podrijetla!

Vama i vašim obiteljima upućujem iskrene čestitke povodom Uskrsa u ime Hrvatske matice iseljenika i svoje osobno ime.

Ovih se predblagdanskim dana brojni Hrvati i njihovi prijatelji diljem svijeta susreću u hrvatskim katoličkim misijama na svim kontinentima i utječu se za zdravlje, mir i sreću svojih bližnjih.

Živeći i radeći u različitim kulturama svijeta, spoznali ste ljepote suživota i blagodati različitosti pa se nadamo da ćete to obilje duhovnih vrijednosti prenijeti kako svojoj djeci tako i nama u matičnoj zemlji.

Mnogi od vas, osobito oni koji žive u zemljama Europske unije, provest će Uskrs sa svojim obiteljima u Hrvatskoj i u toj toplini Doma naći nadahnuće za nove životne izazove.

Poštujući tu duhovnu tradiciju blagdana Kristova uskrsnuća i nade u bolje sutra još jednom svima skupa želim sretan Uskrs!

*Katarina Fuček,
ravnateljica
Hrvatske matice iseljenika*

Hrvatski svjetski kongres (HSK)
RADOST PROLJEĆA I USKRSA

Proljeće se ovdje oko nas sve više ustaljuje, a uskrсни nas blagdani obasipaju nadahnutim porukama. Otplovljuje velikim zaveslajima ova godina pred nama, a iza nas u HSK diljem svijeta puno je djelatnosti, ali i očekivanja i nada.

Iza nas je u Hrvatskoj matici iseljenika (HMI) bila smjena ravnatelja. Djelovanje gosp. Nikole Jelinčića kao dosadašnjeg ravnatelja HMI ostat će glede Hrvatskog svjetskog kongresa (HSK) upamćeno po nekoliko vrlo značajnih stvari: pod njegovim ravnateljstvom Matice, Hrvatski svjetski kongres (HSK) vratio se u svoju matičnu kuću (HMI), ugledna djelatnica HMI, novinarka Željka Lešić postala je i ravnateljicom Domo-vinskog sjedišta HSK, a mjesečnik MATICA pod urednikom Nenadom Zakarijom ponovno je otvorio svoje stranice Hrvatskom svjetskom kongresu. Gosp. Jelinčiću i svima u HMI koji su u vrijeme njegovog mandata za hrvatskog čovjeka izvan domovine bilo što dobra učinili, veeeelika hvala!

Vlada RH imenovala je sada ravnateljicom HMI gđu Katarinu Fuček. Iz otvorenog razgovora s njome dade se bez dvojbe zaključiti, da će gđa Fuček uistinu biti okrenuta potrebama i plemenitim vizijama hrvatskog izvandomovinstva, te da podupire HSK u svim dosadašnjim i novim nastojanjima na istom tom polju povezivanja domovinskog i iseljenog hrvatskog čovjeka. Želimo joj od srca dobrodošlicu i svaki uspjeh u povezivanju, čuvanju i promicanju nedvojbenih hrvatskih interesa s ovu i s onu stranu granice.

Pred nama su se razmahale pripreme za Hrvatske svjetske igre u Zadru i Zadarskoj županiji u organizaciji HSK od 15.-21. srpnja 2006, a pod pokroviteljstvom Vlade RH i uz više uglednih suorganizatora kao što su, primjerice, Zadarska županija i Hrvatski olimpijski odbor. Predsjedatelj Radnog odbora za mladež HSK-a i ravnatelj Igara gosp. Jure Strika sa svojim suradnicima vrlo je zadovoljan dosad učinjenim, ali i upozorava da se vrijeme za posljednje prijave već približava polako kraju. Velika hvala slavnim nogometašima Robertu i Niki Kovaču na promicanju Igara, kao i vodećim hrvatskim pjevačima Miroslavu Škori i Marku Perkoviću Thomsonu koji su zajedno sa Šimunom Šitom Čorićem snimili svečanu pjesmu Igara "Ovdje je uvijek tvoj dom".

Kako se odmah nakon Igara održava i Konvencija HSK-a, potičemo sve nacionalne kongrese i njihove službene delegate za ovu važnu Konvenciju HSK da se temeljito i s velikom odgovornošću pripreme za nju.

U svjetlu svih tih gore navedenih događanja, poruka i planova, svim Hrvaticama i Hrvatima, te njihovim potomcima i prijateljima u domovini i diljem svijeta želim u ime HSK radosne i inspirativne uskrсне blagdane. Neka sve što je lijepo i dobro u nama i kraj nas uskrсне i procvjeta!

Dr. fra Šimun Šito Ćorić,
predsjednik HSK-a

Švicarska, Uskrs 2006.

Ima li i u iseljeništvu čuvara pasionske baštine?

Petnaesta, jubilarna manifestacija Pasionka baština okupila je mnoštvo sudionika i ponudila možda najrepzentativniji program od svojega početka.

Započela je velikim humanitarnim koncertom u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog (za pomoć Dječjoj bolnici KBC Šalata u Zagrebu) na kojem je, uz *Simfoniju pjesni Zalosnich* Henryka Goreckog i *Adagio* Samuela Barbera, praižvedena i "Hrvatska misa" našega poznatog skladatelja i dirigenta Igora Kuljerića, a završila velikim Uskrsnim koncertom u Hrvatskom glazbenom zavodu.

O ovoj važnoj kulturnoj manifestaciji razgovarali smo s umjetničkim voditeljem i ustrajnim dobrim duhom *Pasionke baštine* mr. Jozom Čikešom.

Kad ste pokretali Pasionku baštinu, jeste li mislili da ćete "dogurati" do ove lijepe obljetnice?

—Vjerovao sam u projekt, ali nisam mislio da ćemo slaviti 15. obljetnicu. Naime, moj je osnovni motiv bio upozoriti na umjetničku i kulturnu vrijednost pasionskih sadržaja koje je komunistički ateistički režim zatirao i omalovažavao, i na razini pučke tradicije i onoga što kolokvijalno nazivamo umjetničkim stvaralaštvom, smatrajući takve sadržaje natražnjačkim i bezvrijednim.

Bio sam i ostao duboko uvjeren da hrvatski intelektualac mora poznavati inspirativne temelje bogate europske kulture kako bi Europu mogao cijeniti, voljeti i u njoj naći prostor za sebe i Hrvatsku. Dakle, osnovno pitanje za nas nije bilo vjerovati ili ne vjerovati, nego pitanje imati ili ne imati identitet.

SPAŠAVANJE "RASUTE BAŠĆINE"

Zato smo u programu zapisali da će se Pasionka baština temeljiti na književnom bogatstvu hrvatske pisane i predajne riječi (pjesničke, romansirane, dramske), na liturgijskom bogatstvu mediteranskog ba-

zena trajno umivanog (osobito na našem jugu) hrvatskim jezikom u službi Božjoj - glagoljicom, te na slojevitosti kulturnog i liturgijskog blaga srednjoeuropskog prostora hrvatskog sjevera. Zatim na glazbenom fundusu koji je, stvarajući ili apsorbirajući, pratio sve europske glazbene i liturgijske mijene, te pučkom glazbenom stvaralaštvu cjelokupnoga hrvatskog etničkog korpusa. Naposljetku, i na hrvatskome graditeljstvu, kiparstvu i slikarstvu, od starohrvatskih benediktinskih crkvice do recentnoga stvaralaštva.

Je li Domovinski rat dodatno učvrstio ova, temeljna polazišta?

— Rušenje, paljenje i uništavanje svega sakralnog i nacionalnog još nas je više učvrstilo u uvjerenju da s pasionskog pologa treba skinuti prašinu zaborava i da neprijatelj često bolje pogađa po čemu smo ono što jesmo nego mi sami. Možete zamisliti naš ponos i zanos kad smo u kinodvorani Studentskog centra otvorili prvu Pasionku baštinu, unatoč strahu od granata, nestanku

struje i drugim nedaćama. To više što su se do Zagreba doslovce probila dva autobusa pjevača iz Dalmacije da bi nam svima podijelili maslinove grančice i "barabane". Bio je to najrječitiji govor o tome tko smo, što smo i kojoj kulturi mira pripadamo. Ljudi su u pučkome pjevanju, osobito Dalmatinci, osjetili jeku prošlosti, svoj zavičaj, a u *Plaču Jeremije proroka nad porušenim Jeruzalemom* prepoznali Hrvatsku koja krvari, "rasutu bašćinu" naših pjesnika, i ponos naroda spremnog na obranu.

Uz potporu Ministarstva kulture i zagrebačkog Gradskog ureda za kulturu osnovali smo Udrugu Pasionka baština, koja na posve volonterskoj osnovi djeluje i danas.

Što je u međuvremenu ostalo isto, a što se u organizaciji mijenjalo?

— Osnivanjem Udruge izgubili smo prostor kulture SC-a i mnogo ljudi koji su kao logistika bili uključeni u programe Pasionke baštine. Srećom, brzo su nas prepoznali drugi i danas možemo reći da se naši pro-

Napisala **Ksenija Erceg**

grami događaju u gotovo svim relevantnim kulturnim ustanovama i sakralnim građevinama u Zagrebu. Zatim, dobili smo slobodu rada i djelovanja, ograničeni samo materijalno-novčanim sredstvima kojima raspolažemo. Od prvog dana svi su naši programi besplatni, a naša Udruga nema nijednog uposlenika.

Kako Vi osobno kao začetnik i najtvrdoglavliji borac za "dug život" ove manifestacije gledate na taj razvojni put?

— Dobro ste rekli, trebalo je mnogo tvrdoglavosti, što meni kao Biokovcu i ne pada teško. Ukratko, zadovoljan sam ostvarenim.

OD PUČANA DO AKADEMIKA

Činjenica da smo od grupice s desetak entuzijasta postali Udruga koja okuplja 10 akademika HAZU, više od 80 sveučilišnih profesora, priličan broj literata, glazbenika i likovnjaka, već mnogo govori. Isto tako, primljeni smo u europsku asocijaciju zemalja koje njeguju pasionske sadržaje *Europassion*. Štoviše, lani smo bili predsjedatelji

tvo na pasionske teme. Svake godine na svečanostima sudjeluje 500-700 sudionika, a najbrojnije su pučke skupine iz cijele Hrvatske. Procjenjujemo da nas u prosjeku svake godine prati 5 do 6 tisuća posjetitelja.

Kakvo je mjesto ove manifestacije u sakralnoj kulturi i očuvanju tradicije pred najezdom površnosti, kratkog pamćenja i svakovrsnog konzumizma?

— Već sam rekao da nismo pokrenuli sakralni projekt, iako je tema kojom se bavimo naglašeno sakralna. Naš pristup jest upozoravanje, otkrivanje, čuvanje i novo stvaranje pasionskih sadržaja u hrvatskoj kulturi. Mi znamo da je Muka, u ovom slučaju Kristova, nepresušno nadahuće kulture i to želimo posvijestiti. Stoga naš pristup nije ponajprije teološki, iako bez njega ne možemo i od njega ne bježimo.

PRAIZVEDBA HRVATSKE MISE

— Isto tako smo svjesni da je, antropološki gledano, Muka, pisana velikim ili malim slovom, našla svoje mjesto u životu svakog

programa treba istaknuti praizvedbu *Hrvatske mise* Igora Kuljerića, djela koje će, sigurno, ući u povijest hrvatske glazbe, koja je i dobila prvu nagradu na ovogodišnjem natječaju za novo glazbeno pasionsko stvaralaštvo. Pripominjem da je druga nagrada dodijeljena oratoriju *Uskrsnuće* Ljube Stipišića koji je prošle godine praizveden na Pasijskoj baštini, i treću je nagradu dobila skladba *Sarina molitva* Mladena Tarbuka, koja je posvećena Pasijskoj baštini i praizvedena je ove godine.

NEKA NAM SE JAVE ISELJENICI!

I ove smo godine uspjeli organizirati Uskrsni koncert na Uskrsni ponedjeljak. Želimo da on postane prava uskrsna fešta Zagreba, kakvih je mnogo u europskim gradovima.

Kako ovu manifestaciju mislite očuvati i razvijati dalje?

— Za sigurnu budućnost moramo imati i sigurne izvore financiranja programa. I ovdje zahvaljujem Ministarstvu kulture, Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, Skupštini grada Zagreba i Poglavarstvu grada Zagreba - Uredu za obrazovanje, kulturu i šport, te našim sponzorima na dosadašnjoj pomoći. Želimo biti tretirani kao jedinstvena multikulturalna manifestacija važna za Zagreb i Hrvatsku. Želimo širiti pasionske programe po ostalim dijelovima Hrvatske, i razmjenom i istraživanjem. Istraživanje smatramo svojom bitnom komponentom. Zato bijenalo održavamo međunarodne znanstvene simpozije na temu pasije. Ovo-godišnji (pod pokroviteljstvom Sabora RH) održava se od 3. do 7. svibnja 2006. u Boki kotorskoj, u Tivtu, na temu: *Boka kotorska, jedno od izvorišta hrvatske pasionske baštine*. Smatramo to svojim povijesnim dugom prema *"Zaljevu svetaca"*. A budući da želimo i baštiniti i stvarati baštinu, svake godine raspisujemo natječaj za novo stvaralaštvo; jedne godine za glazbeno, druge za literarno, a treće za likovno. Dobitnici naših nagrada odreda su vrhunska imena hrvatske kulture. Ističem i desetogodišnju plodnu suradnju s Akademijom likovnih umjetnosti u Zagrebu - mlade likovnjake uvodimo u temu da bismo dobili nasljednike vrijedne imena kojima se ponose naša sakralna arhitektura i likovnost.

Posebno rado saznali bismo i istražili je li što od pasionske baštine sačuvano među iseljeništvom u jakim hrvatskim zajednicama diljem svijeta. Nažalost, nemamo sredstava za to, no rado ćemo zabilježiti sve što nam se javi i pokušati nešto učiniti na očuvanju toga. Neka ovo bude i poziv na takvu suradnju. ■

„Posebno rado bismo saznali i istražili je li što od pasionske baštine sačuvano među iseljeništvom u jakim hrvatskim zajednicama diljem svijeta. Neka ovo bude poziv na suradnju — kaže Čikeš

Europassiona i domaćin godišnje skupštine od 5. do 9. svibnja 2005. u Puli. Ove godine predsjedava Poljska.

Uvjeran sam da ovaj projekt zavrjeđuje dvojicu ili trojicu ljudi s punim radnim vremenom, kako zbog njegove veličine, tako i zbog bogatstva sadržaja kojima bi se mogli baviti. Ipak, zasad nam se čini da je ovakav način rada Udruge dobar, jer nam jamči uvjerljivost kod onih koji financiraju naše programe.

Imate li podatke o tome što je sve izvedeno i koliko su sudionika okupile dosadašnje svečanosti "Pasijske baštine"?

— Naravno da postoje takvi podaci, i vrlo su ilustrativni. Od 1992. do danas izvedeno je 68 koncerata ozbiljne glazbe i 30 koncerata pučkog glazbenog stvaralaštva, otvoreno je 40 izložaba na pasionske teme, priređeno 10 kazališnih predstava, održano je 14 književnih tribina, od toga 12 u Društvu hrvatskih književnika pod nazivom *Lirika Velikoga petka*. Tu su i 4 međunarodna bijenala znanstvena simpozija pod geslom: *"Muka kao nepresušno nadahnuće kulture"* (Hvar-Korčula, Zadar-Preko, Vrbnik, Vukovar), nekoliko kaseti i CD-a, te natječaji iz glazbe, književnosti i likovnosti za novo stvaralaš-

čovjeka, da je svojevrsni izazov s kojim se treba susresti na osobnoj ili kolektivnoj razini kako u mucu ne bi bio kraj, nego zametak života i pobjede. Mi ne slavimo muku niti u njoj uživamo, mi joj se suprotstavljamo njezinim osmišljavanjem. Gledajući temu kroz teološku prizmu, parafraziramo riječi sv. Pavla da, kad ne bi bilo Uskrsnuća, dakle pobjede, bio bi besmislen Veliki Petak, što-više, i vjera naša.

Upravo u toj spremnosti hvatanja u koštac s problemom (Mukom, Velikim Petkom) radi bolje budućnosti (Uskrsa) vidim dinamizam i sposobnost zapadne kulture da stvara snagom kojom stvara, odnosno da je stvorila koliko je stvorila.

Ako manifestaciju Pasijska baština u ovoj optici vidite kao dio sakralne ponude i čuvara tradicijske vrijednosti, smatramo to komplimentom i najboljim načinom upozoravanja na površnost, zaborav i svakovrsni konzumizam.

Je li ovogodišnja Pasijska baština po nečemu posebnija od dosadašnjih?

— Posebnost svih 15 dosadašnjih manifestacija jest činjenica da nijedan program nije ponovljen, a da smo čvrsto ostali na našim osnovnim odrednicama. Iz ovogodišnjega

Silvije Strahimir Kranjčević

Golgota

Vijek je strašan, mrk i težak
Kao crna savjest kleta;
Na Golgoti patnik visi
Iz prezrenog Nazareta!
I izdiše na svom gnijezdu
Pogođeni golub bijeli,
I izdiše zadnjim dahom
Umirući: Eli! Eli!

Pod Golgotom sve se bljeska
Od mermera i od zlata.
Redaju se divne zgrade
Raznih Kajfi i Pilata.
Pjeva narod odabrani,
Iz Engada vatru pije;
Presahle su, regbi, davno
Davne suze Jeremije!

Jehovu su pobrisali
Sa slobodnog nekad stijega;
Vikali su pred Pilatom:
Propni njega! Propni njega!
On izdiše na svom gnijezdu
Pogođeni golub bijeli,
I izdiše zadnjim dahom
Umirući: Eli! Eli!

O, Gospode, dovodim Ti
Pred patničko Tvoje drvo,
O, sve one, o, sve one,
Što ih teški udes srvo:
Prevarene, zavedene,
I bez nade, i bez vjere,
I moli se za nj Tebi:
Miserere, miserere!

O, Gospode, tvrdo li je
Teško drvo, na kom jesi;
O, Gospode, moli za nas,
Kada budeš na nebesi?
Zapadoše ideali,
Kud se naša noga vere,
Pokaži nam pravo sunce;
Miserere, Miserere!

Došao je zloduh crni
Pa proketo sjeme siję;
O, Gospode, idol sjedi
Na prijestolju sred Morije
I govori lažne riječi
Protiv svete pravde Tvoje;
O, Gospode, smiluj nam se,
Kad u carstvo dođeš svoje!
Da na zemlji, ko na nebu,
Jedna volja bude tako;
O, poštedi Jerusalem,

Nad kojim si nekad plako
I proročku riječ slao,
Da ga s lažna puta vrne,
Molio se za njeg s krsta
Vrh Golgote više crne.

O, Gospode, vazda još te
Na pragu mu sjedi Juda
I još vazda za njim luta
Zavedena duša luda.
A on mudro iza kuta
Lukave im mreže stere;
O, Gospode, daj nam svijetla:
Miserere, Miserere!

Nekada si, blaga dušo,
Sve malene sebi zvaao,
I nebesno Ti si carstvo
Malenima obećao.
Sad Ti pjesma one vodi,
Sve za koje dušom dišem;
Golgota je kamen tvrdi,
Kud stihove svoje pišem.

I gledajuć kaplju rujnu,
Što iz Tvoje srca kaplje
O, Gospode, oprost čujem,
Što ga Tvoja usna šapće.
I osjećam, što Ti zbori
Od očiju suza vruća,
Da ne može nikad biti
Bez Golgote uskrsnuća!

Ah, neka nas kao zvijezde
Tvoje svete suze vode
Tamo, gdje se divno sjaji
Carstvo duha i slobode,
Gdje još ne bje oskvrnuto
Bojnom krvi cvjetno polje,
I kud hoda anđel mira
Med ljudima dobre volje!

Igor Zidić

Šimun Cirenac

Ponesi teret, budi grana
stabla kroz koje pjeva rana.

Rajmund Kupareo

Veliki tjedan

Cvjetnica
Još i danas jašeš na živini
da lakše čuješ neusiljene usklikе
djece i priprostih.

Tvoji učenici odmagliše daleko
u novim kolima.
Vremena se mijenjaju,
Sreća, da se ne mijenjaš Ti,
Ni pogled Tvojega magarca!

Veliki ponedjeljak
Ti si gospodar blagajne.
Juda se je prevario;
primio je odviše malo,
kao i mi kad mijenjamo
Tebe za osmijehe.

Veliki utorak
Naša se savjest nije uznemirila
kad si prolazio
svezan i popljuvan.
Pijetao je imao više uspjeha:
rasplakao je Petra.

Velika srijeda
Nitko ne želi da vidi Tvoj put
a još manje da te prati.
Posljednji je Cirenac zakasnio
a Veronike su ostale kod kuće.
Vjekovima tako hodaš osamljen.
Ustrajno te još samo prate
suci i krvnici.

Veliki četvrtak
Za tvojim se stolom izmjenjuju
gladni dobrote.
Jedno je mjesto ostalo prazno
trgovca savjesti.
I zauvijek će praznim ostati.

Veliki petak
Tvoj zadnji krik još i danas drma
stijenkama ljudskog uma
u kojima se začahurila savjest.
Ti šutiš
i čekaš
da se pojavi leptir.

Velika subota
U praznini Tvoje groba
Pronašli smo smisao opstanka.
Zato nad našom prošlošću
bdije anđeo.

Jakov Cenar

Uskrs '96.

(za M.)

kao prvi kršćani
u pješćanim bespućima
s tihom objavom
nade
i tajnom koja nas je dotakla
od kruha svagdanjeg
mi spremamo uskrsnju pogaču
žutu i mirisnu
slatku
i kraljujemo ponizni
i rađamo se ponovo
mirni
blagoslovljeni
jednostavni
kao apostoli
za svetim stolom ljubavi

Tin Kolumbić

Blagoslov uskrsloga Krista

Stopama predaka
noseći svoj križ
po trnju i kamenju
i mi smo hodili.
Kroz bure i oluje
ne gubeći vjeru
prkosno smo brodili.

U bespućima i mraku
izgubljene i same,
željne slobode i kruha,
tješila nas ljubav
našeg dobrog duha.

Za teških brodoloma
kad samo nebo čulo je
naš izgubljeni krik,
kao slamka spasa
svijetlio je u daljini
Kristov blagi lik.

Nakon stoljeća dugih
kao nakon teškog sna
čašu svojih muka
ispismo do dna.
Na žrtveniku domovine
u miru sada gledamo križ:
u slavi uskrsnuća blista!

Iz svjetlosti križa
na nas rosi blagoslov
uskrsloga Krista.

bez Golgote uskrsnuća!...”

Ivana Brlić Mažuranić

Ne, moj svijet nije raka

(Uskrs, 1922.)

Ne, moj svijet nije raka
Oko koje život kruži,
Moj je svijet polje silno.
Raspupalo, rascvjetalo,
Na kom Bog se sa mnom druži.

Ne, moj svijet nije raka,
Rastvorena koja čeka.
I put koje neminovno
Treba hrlit drhtajući
Od začetka svoga v'jeka!

Moj je svijet divna šetnja:
Čudesnim po livadama
Ja o Božjoj idem ruci,
Njeg'va staza mojom stazom
Usporedo puca sama.

Tihom stopom kroz čudesa
Prolazimo mi u dvoje;
S naše družbe razdragano
Pozdravlja nas sve stvorenje,
I divote niže svoje:

Iz daleka talas vesne,
Preko polja k nama kreće,
Nečujnim i silnim valom
Grli polje sve to šire
I polaže b'jelo cv'jeće.

Gledam – i Bog sa mnom gleda
Te se blago na me smije:
“Tebi d'jete c'vjeća treba,
“Ti ga uzmi! – Pamti samo:
Provjeriti navodnike!!!
“Ta krasota ništa nije!”

S drugog kraja vihor srlja,
Uzburkane magle mete –
Tutanj, lom i tres i groza,
Crni mrak i žica plamna
Što se b'jesna kroz mrak plete.
Slušam, i Bog sa mnom sluša

Kroz mrak blago mi se smije:
“Pusti divnu stravu groma
Do dna srca! – Pamti samo:
Provjeriti navodnike!!!
“Ta strahota ništa nije!”

Kroz čudesa dalje greduć
Svetu patnju susrećemo:
Bol svih majka, muku djece,
Suze starca i put strašan
Stradanje kud luta n'jemo.

Stojim – a nad moju glavu
Bog polaže ruke dvije:
“Pođi k njima. Al' ne plači,
“Jer je patnja dar jedini
Provjeriti navodnike!!!
“Iz kog iskra živa bije.”

Tako plaho srce moje
Na svom putu v'jek na novo
Zanosi se, klikće, ljubi,
Strepi, žali – al mu pokoj
Uv'jek vraća Božje slovo.

Ne, moj svijet nije raka
Otvorena koja čeka,
I put koje neminovno
Treba hrlit drhtajući
Od začetka svoga v'jeka.

Ja i ne znam što je ono
Što u raku može saći?
Zar međ zemljom, c'vjećem, suncem,
Izmjena gdje vječna kruži,
Ne ću i ja mjesta naći?

Dušu svoju još za živa
Spustit ću u Božja njedra,
A mog žića sile krhke
Lasno li će na svom valu
Jednom odnijet proljet vedra!

Nikola Šop

Zabruji sa visine žamor
nebeskog sijela.
O, kakva vedrina, kakav
Božji dan.
Na raspuću Isus je sišao sa
Raspela.
I otišao nasmijan.

Antun Bonifačić

Puče moj

Ovi starci su mi poznati, na ruci su me nosili.
Raspelo znam, i ja sam njega nosio,
i Boga poznam, to Bog je moga djetinjstva.

Ferala nema, sve su ribe nestale,
iz dubine mora čekaju na svjetlost.
Duplijera nema, srca su nam žalosna.

U noći pojem psalam uz kuću, gdje me majka rodila
i moja majka kleči sa sklopljenim rukama,
moja majka noćas moli za sreću svojih sinova.

I otac pjeva psalam, i brat je moj najstariji
u redu: svi zajedno smo brodili i plakali.
Svi naši mrtvi noćas s nama Božju smrt oplakuju.

Tu svi smo na čas zajedno,
svi smo tajnom krvlju vječnosti povezani,
svi smo noćas plačna djeca Gospodnja.

Bog ide noćas s nama kroz sve naše ulice,
na svakom uglu može tajne saznati,
što nikad nikom nismo ispovijedali.

Sve selo moje ide noćas kroz te uske ulice,
i zvijezde ove samo nama spadaju,
jer se njima samo naše majke jadaju.

I Boga noćas pitamo: “Što Tebi učinismo?”
A noge naše čvrsto zemlju gaze svojim petama,
a duše naše zvijezde čvrsto drže svojim očima.

Stjepan Svedrović

U susret trnju, čavlima i koplju

Vidiš li, dolje
sve same djeve:
svaka je dostojna
Marije?!

Ta dolina ljudi,
nejaka djeca,
prkosna mladež,
posustali starci

očekuju, Oče,
Tvoju dobrotu:
za njihovu sreću
sada je vrijeme.

Ako nemaš jačega
dorasla križu,
ako nemaš boljega
koji ne vapi

u susret trnju
čavlima i koplju,
kamenu hladnom
onkraj groba,

kroz odškrinuta vrata,
niz polegle sjene
u poljanu trpnja,
dobri moj Oče,
ako nema drugog,
pošalji mene!

Mate Balota

Vazmena nedilja

Grančice moja, tamo priko mora,
di zlatno sunce sije,
di sve se nebo smije,
di svu nan zemlju brani naša sedlasta gora,
da ti je srićan Vazan, bila dupla rumanija,
roža najlipća od svih, brkasta mala Marija.

Ti ćeš danas pojti u crikvu, s facoli hlibi i mesa
za janca, turte i jaja pop će moliti stare slovinske beside,
tajne i mile beside ki tamo još više vride
i vi ćete znati da hi je čuja veliki Bog iz nebesa.

U podne te biti na stolu jaja, hlibi i janče pečenje,
vi ćete slaviti svetac kad Bog je uskrsa,
vino će teći crleno vašega najboljeg trsa,
i sve će imati za vas veliko sveto znamenje.

Ma kad se skupite tako na dan najlipci u litu,
u svakoj hiži za stolom prazne kantride te stati,
prazna mesta te biti domaćih sini, ščer, sestari i brati,
ki su nikamo sami u maglu morali pojti po svitu.

Kad tamo po rasutih seli na Vazan miljare oči suza zamuti,
uprite svi hi u nebo, vaše oči su čiste i virne,
i molite čvrsto za pravdu i ljude dobre i mirne,
Bog će vas čuti.

PISANICA

Veseli zečeki i šarene pisanice u gnijezdima često inspiriraju male umjetnike

vječni izazov oslikavanja

Ovogodišnja izložba pisanica po broju zastupljenih autora, kao i po broju pisanica, najveća je do sada. Izloženo je više od petsto pisanica, a autori su ovih malih remek-djela od onih najmlađih kreativaca vrtičke dobi, učenika OŠ iz Krapinsko-zagorske županije i pojedinaca, pa sve do uglednih likovnih umjetnika koji su svojim uradcima pokazali veliku maštovitost, kreativnost i aktualnost

Napisala **Željka Lešić**

Snimio: **Željko Frankol, Nenad Zakarija**

U srcu Krapinsko-zagorske županije, u gradu Krapini, tradicionalno već deveti put zaredom uoči Uskrsa, Galerija grada Krapine priređuje izložbu pisanica. Ovogodišnja izložba pisanica po broju zastupljenih autora, kao i po broju pisanica, najveća je do sada. Izloženo je više od petsto pisanica, a autori su ovih malih remek-djela od onih najmlađih vrtičke dobi, učenika osnovnih škola Krapinsko-zagorske županije i pojedinaca, pa sve do uglednih likovnih umjetnika, koji su svojim uradcima pokazali

veliku maštovitost, kreativnost i aktualnost. Izložbu je 7. travnja, u nazočnosti velikoga broja posjetitelja otvorila županica Krapinsko-zagorske županije, gospođa Vlasta Hubicki, a zainteresirani je mogu razgledati do 27. travnja ove godine. Organizirali su je Pučko otvoreno učilište Krapina i Galerija grada Krapine, a nastupom ju je uveličala mjesna folklorna skupina "Viline".

- Jaje kao simbol novoga i vječnoga života svojim oblikom interesantno je za oslikavanje u raznim tehnikama, kao i za izradbu raznih

Zlatna kamena pisanica, rad varaždinskog umjetnika Mladena Rajna

kompozicija i instalacija. Ono je izazov kako za djecu, tako i za odrasle, pa i likovne umjetnike - istaknula je ravnateljica Pučkog otvorenog učilišta Viktorija Krleža, autorica nekoliko oslikanih pisanica, koja je umijeće oslikavanja pokazala na ispuhanim guščjim jajima. "Jaje je kod mnogih naroda svijeta simbol novoga i vječnoga života što ga je Isus svojim uskrsnućem omogućio ljudima", napomenula je ona.

No, od kada potječe običaj bojenja i ukrašavanja jaja, objasnila nam je kustosica Galerije Vesna Kunštek. Ona je istaknula: "Etnolog Milovan Gavazzi smatra da je bojenje uskrsnih jaja vrlo stara tradicija, te da im je potječe još iz doba praslavenske zajednice. Pisanica, kako se naziva obojeno jaje u sjeverozapadnoj i središnjoj Hrvatskoj, nekada se ukrašavala rastopljenim voskom kojim se izvodi ornament i prirodnim bojama pripravljenima od različitih trava, cvijeta i kore drveća. Danas se uz tradicionalne tehnike (od arhaičnih, pisanja voskom, bojenjem kistom i bojom, lukom, krep-papirom i dr.) primjenjive sve ostale tehnike. Pisanice mogu biti ne samo prirodno ispuhana guščja, kokošja ili nojeva jaja nego i jaja izdijeljana iz drveta, pa oslikana. Uz već tradicionalne motive grančice, cvjetice, zečice i druge likovne izraze, danas može prihvatiti i nova likovna izražajna sredstva", pojasnila je kustosica.

Uskrni simbol. Jaje kao uskrni simbol inspiriralo je i mnoge umjetnike čiji se radovi mogu pogledati na izložbi. Već na ulazu u izložbeni prostor pozornost zaokuplja veliko zlatno kameno jaje, dojmivi rad varaždinskog umjetnika Mladena Rajna, zatim su tu jaja urešena bojenim kvarcnim pijeskom, autora Zorana Babića iz Krapine, prelijepa oslikana nojeva jaja s proljetnim motivima Pauline Klarić-Halić iz Zagreba, a dojmili su se i radovi ostalih umjetnika: Nives Missoni, Krešimira Nikšića, Valentina Šuljić i Željka Zime iz Zagreba, te Smiljana Brezovec Meštrić, Hede Rušec, Mladena Rajn i Wande Tudja Strahonja iz Varaždina, Lidije Maček Stanić iz Karlovca, Jadranke Štajduhar iz Siska, potom krapinskih umjetnika, koje su, uz već spomenutog Zorana Babića i Viktorije Krleža, predstavljali Vesna Gregurović, Ivanka Kveton, Mirna i Lucije Ljubek, Zdenka Lazar Šoštarko, kao i pisanice Ane Čizmek iz Sv. Križa Začretja i Zdravke Franjčić iz Konjščine. "Kod mnogih se likovnih umjetnika i u oslikavanju pisanica prepoznaje likovni rukopis", istaknula je kustosica Galerije.

Uz akademski obrazovane umjetnike posebnu draž izložbi, zasigurno, daju djeca

Prizor s otvorenja izložbe

Oslikavanje pisanica inspirirano Svjetskim nogometnim prvenstvom

Poruke pisanica

Spasitelj kao vječna inspiracija umjetnika

osnovnih i srednjih škola s područja Krapinsko-zagorske županije, polaznici vrtića, škola s posebnim potrebama, ali i korisnici Doma umirovljenika iz Krapine.

U širokoj lepezi dječjih radova posebno nas je dojmila postaja križnog puta na kori drveta, rad djece OŠ Side Košutić Radočaj, Skupine "Kockavica", potom vlakici s putnicima, zečicama i pisanicama, likovne radionice djece i roditelja, cvjetne livade sa šarolikim pisanicama, kaširani purani... Koliko su djeca aktualna u svojim likovnim izričajima, pokazuje i rad djece iz II. c OŠ A. Cesarca Krapina - PŠ Podgora, koja su bila inspirirana Svjetskim nogometnim

prvenstvom. Njihov se rad sastoji od travnatog igrališta na kojemu su pisanice (igračići) obojene u hrvatske nacionalne dresove i one brazilске, simbolizirajući nogometne momčadi prvenstva.

U ozračju najvećega katoličkog blagdana Uskrs, ova je izložba okupila učenike osnovnih škola Krapinsko-zagorske županije i pojedince, no, po riječima kustosice Vesne Kunštek, svoja će vrata rado otvoriti i učeničkim radovima djece iz izvandomovinstva.

Možda tako već sljedeće godine izložbu budu resila i djela malih umjetnika naših iseljenih Hrvata. ■

U potrazi za korijenima

Mogućnosti rodoslovnih istraživanja revolucionarno su se poboljšale pojavom i širenjem interneta 90-ih godina. Time su dotad teško dostupni genealoški podaci postali pristupni svima u svijetu

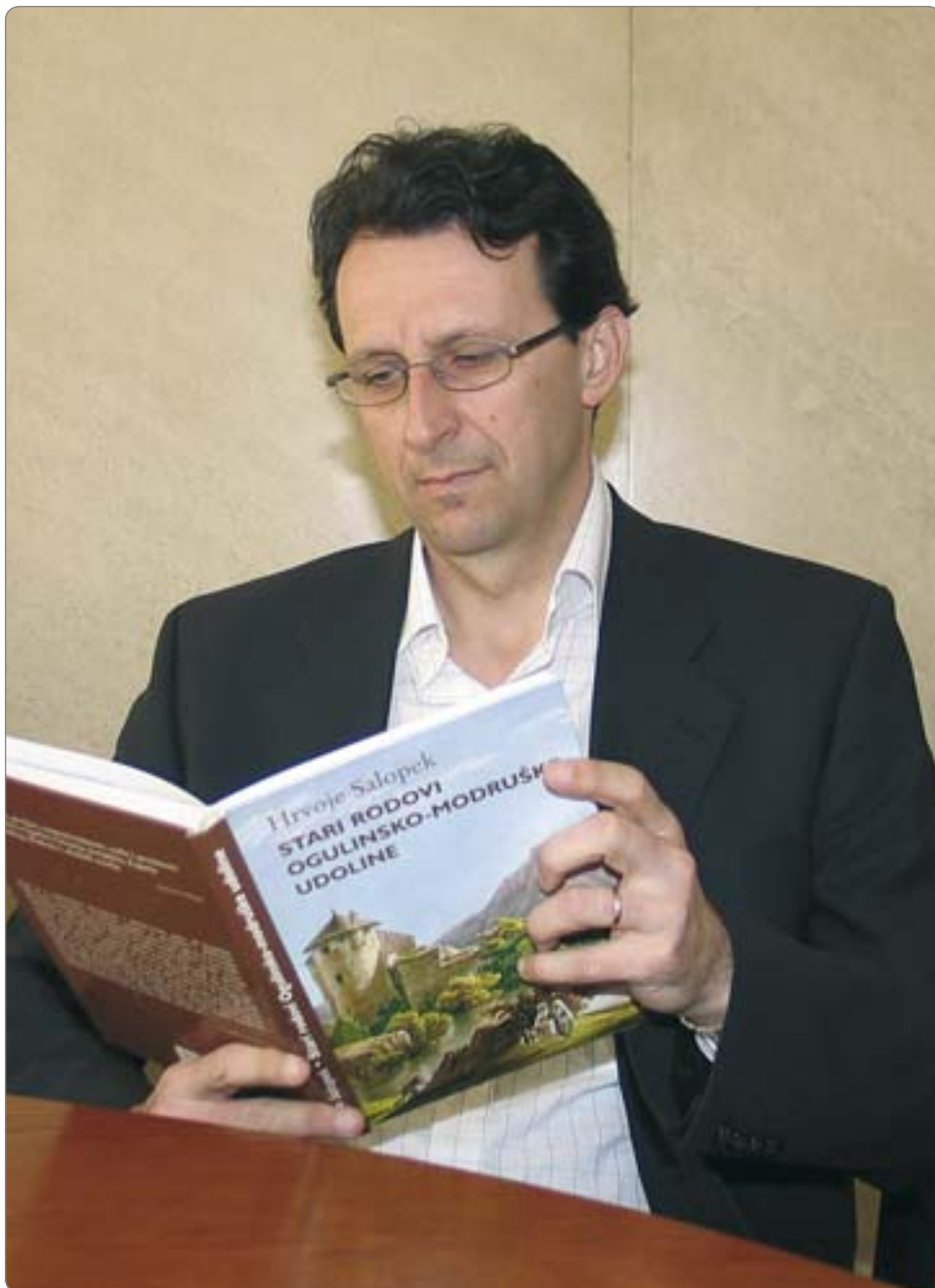
Mnogim prijateljima HMI-a poznat je gosp. Hrvoje Salopek, naš dugogodišnji voditelj Odjela za hrvatske autohtone manjine, kojega smo zamolili za kraći razgovor. Ovaj put tema našeg razgovora neće biti, kako bismo očekivali, vezana za hrvatske manjine. Naime, gosp. Salopek predlaže neke zanimljive mogućnosti proširenja djelovanja HMI-a na području rodoslovlja.

Gospodine Salopeku, kako je došlo do ove Vaše inicijative?

— Osobno se već dvadesetak godina bavim rodoslovnim istraživanjima koja su ponajviše vezana za ogulinski kraj, a rezultirala su objavljivanjem knjiga i stručnih članaka. Moje su djelovanje pozitivno ocijenili mnogi stručnjaci. Bavljenjem genealogijom i radom u HMI-u, uočio sam da postoje velike neiskorištene mogućnosti, kao i potreba djelovanja HMI-a na području rodoslovlja.

Na što konkretno mislite?

— Posljednjih desetljeća svjedoci smo znatno povećanog zanimanja ljudi za svoje podrijetlo i obiteljske korijene, tj. rodoslovlje ili genealogiju. Taj je interes posebno izražen u dijaspori, kod ljudi koji su se "odnarodili", tj. koji su izgubili vezu sa zemljom podrijetla i s tamošnjim rođacima, i koji više ne znaju jezik predaka. Razumljivo je da je traganje za korijenima posebno izraženo u velikim useljeničkim zemljama. U Americi je primjerice pravilo da treća ili četvrta generacija useljenika kreće u potragu za svojim "roots". Mogućnosti rodoslovnih istraživanja revolucionarno su se poboljšale pojavom i širenjem interneta 90-ih godina. Time su dotad teško dostupni genealoški podaci postali

Razgovarao: N. Zakarija

pristupni svima u svijetu, a počele su nicati i bezbrojne WEB stranice koje se, izravno ili posredno, bave genealoškim temama.

Kako je na spomenute rodoslovne izazove odgovorila Hrvatska, država s jedinom od razmjerno najvećih dijaspora u svijetu?

— Nažalost, ni približno današnjim mogućnostima, pogotovo u usporedbi s drugim narodima. Dovoljno je pogledati “preko granice” i diviti se što u pogledu genealogije nude Talijani, Slovenci, Mađari itd. Interes naših iseljenika i njihovih potomaka za njihove korijene, u skladu s općim trendom, u stalnom je porastu, a u Hrvatskoj još uvijek nema adekvatne adrese kojoj bi se ti brojni istraživači, uglavnom amateri koji ne govore hrvatski, mogli obratiti. Takvo loše stanje otvara prostor raznim stranim tvrtkama i organizacijama koje, ne zastupajući hrvatske interese u genealogiji, rade u korist svojih nacionalnih ili pak komercijalnih interesa. Neprocjenjiva je šteta kad tragači za hrvatskim korijenima spoznaju svoju nemogućnost i često odustaju od daljnjega traganja ili, još gore, zalutaju na pogrešan trag.

Možete li navesti neke primjere lutanja?

— Naravno. Vrlo je čest slučaj kod naših neupućenih tragača da slijede trag države iz koje su se njihovi predci iselili, a to je do 1918. bila Austro-Ugarska, a zatim Kraljevina SHS, odnosno Jugoslavija. Tako ćete nerijetko od hrvatskih potomaka treće ili četvrte generacije čuti kako su njihovi potomci došli negdje iz Austrije, Mađarske, Jugoslavije, pa čak i iz Srbije, a pritom misleći da potječu od dotičnih naroda. Nije potrebno posebno isticati o kakvoj je šteti riječ. Zato je od neprocjenjive važnosti kad već odnarođeni hrvatski potomci spoznaju vrijednosti svojega hrvatskog podrijetla, jer takvi ljudi, u pravilu, nastoje bolje upoznati svoju staru domovinu, posjećuju Hrvatsku, postaju simpatizeri pa i lobisti Hrvatske u svojim inozemnim sredinama.

Što predlažete da bi se takvo, nezadovoljavajuće stanje popravilo?

— Smatram da je krajnje vrijeme da Hrvatska dobije službeni rodoslovni ured za potrebe hrvatskog iseljeništva. U tom pogledu je HMI nedvojbeno najpozvanija i najprikladnija ustanova. Iako se Matičin Odsjek za pravne poslove bavi i “traganjem za korijenima”, to je daleko od sustavnog i potrebnog bavljenja hrvatskim rodoslovljem, i to zbog organizacijskih ograničenosti naše pravne službe. Naša je pravica doslovno zatrpana

rodoslovnim upitima iz cijeloga svijeta. Stoga predlažem da se u HMI-u otvori poseban Ured za rodoslovlje koji bi se, općenito gledano, bavio poslovima korisnima za Hrvate i hrvatske potomke u svijetu koje zanimaju rodoslovna pitanja. Pomagao bi onima koji tragaju za svojim obiteljskim korijenima, za svojim starim zavičajem, za značenjem svojga prezimena, onima koji traže vezu sa svojim rođacima, izrađuju rodoslovna stabla i sl. Valja istaknuti da moj prijedlog podupire cijeli niz naših vrhunskih znanstvenika, na čelu s akademikom Petrom Šimunovićem, akademikom Petrom Strčićem, dr. Milanom Kruhekom i dr.

Akademik Petar Strčić predsjednik je nedavno osnovanoga Hrvatskog rodoslovnog društva “Pavao Ritter Vitezović” o kojem je Matica nedavno pisala. Vjerojatno će u ovom poslu biti potrebna i pomoć spomenutoga društva.

Svakako. Djelovanje Hrvatskoga rodoslovnog društva iznimno je važno. Društvo od svoga osnutka usko surađuje s HMI-om, a mogućnosti su unapređenja suradnje velike. Tu želim posebno istaknuti važnu ulogu tajnika društva gosp. Mladena Mavara.

Što o Vašem prijedlogu misli nova ravnateljica HMI-a gđa Fuček?

— Prva ravnateljčina reakcija bila je izrazito pozitivna i moj je prijedlog načelno prihvaćen. No, valja imati na umu da je gđa Fuček tek nedavno preuzela dužnost u HMI-a i redom rješava sva važna otvorena pitanja naše ustanove, pa se valja strpjeti dok i moj prijedlog dođe na red. Ja sam u tom pogledu optimist.

Kako bi konkretno djelovao takav ured?

— Riječ je svojevrsnome rodoslovnom in-

formativnom punktu koji jednostavne upite rješava samostalno, a složene upite prosjeđuje mjerodavnim ili prikladnim ustanovama, uredima i stručnjacima. Stoga valja uspostaviti mrežu suradnika genealoga (znanstvenika i amatera). HMI mora postaviti kvalitetne i atraktivne WEB stranice koje obrađuju rodoslovlje jer i u rodoslovnoj problematici svijet postaje, putem interneta, globalno selo. Ured mora stvoriti genealošku bazu podataka i stručnu knjižnicu. On bi povremeno organizirao tribine, predavanja i izložbe genealoške tematike. Također bi organizirao posjete grupa iz inozemstva, koje zanima hrvatsko rodoslovlje, te za njih organizirati radionice i stručno-turističke ekskurzije u Hrvatskoj. Da postoji interes za takvu vrstu turizma, pokazuje prošlogodišnji posjet grupe od četrdesetak američkih Hrvata, koji je organizirao naš genealog iz Amerike Robert Jerin. O tome je također pi-

sala Matica. Gospodin Jerin najavljuje skori dolazak još jedne skupine koja će posjetiti Hrvatsku i proučavati rodoslovne teme. Vjerujem da je većim angažmanom HMI-a moguće znatno pojačati dolazak naših turista koji žele upoznati zavičaj svojih predaka i saznati više o svojem podrijetlu.

Ovaj razgovor s Vama zapravo je zamišljen kao prvi članak jedne nove rubrike u Matici.

— Vi ste, gosp. Zakarija, pokazali velik interes za rodoslovne teme. Složili smo se da pokrenemo stalnu rubriku pod nazivom “U potrazi za korijenima”. Rubrika bi raznovrsne rodoslovne teme obrađivala na popularan način. Pozivam čitatelje da nam šalju svoje prijedloge, upite i informacije. Dok ne pokrenemo posebne WEB stranice, predlažem da se pošta šalje na časopis “Maticu”. ■

OD KORENJAKA DO AMERIKE I NATRAG

Davne, 1598. godine u povijesnim je listinama imenom zabilježen **GREGORIUS CHREPINKO** koji je, po svemu sudeći, prvi poznati pripadnik naše obiteljske loze

Već nekoliko godina ozbiljno se bavim istraživanjem o podrijetlu svojega prezimena koje se u nekoliko sličnih varijacija (kao Črepinko, Čerepinko, Čerepenko, a u rodnom Korenjaku ČRPENKO) pojavljuje na prostorima u Hrvatskoj i u susjednoj Sloveniji. Naime, svi mi koji nosimo to prezime, ili neku od navedenih inačica, potječemo iz istoga rodoslovnog stabla. Moja istraživanja vezana uz genealoško stablo obitelji upućuju na to da je to prezime prije svega rijetko i neuobičajeno, u usporedbi s našim ostalim hrvatskom prezimenima.

Istodobno povijesni izvori pokazuju da je još davne, 1598. godine u povijesnim listinama imenom zabilježen **GREGORIUS CHREPINKO** koji je, po svemu sudeći, prvi poznati pripadnik naše obiteljske loze. Davne, 1598. godine izvršen je prvi popis pučanstva koji je bio provoden na našem području. Na jednom od upisana 42 posjeda velikaške obitelji Drašković tada je upisan i Gregorius Črepinko.

Pretisak tog dokumenta, čiji se original čuva u Državnom arhivu u Mađarskoj, upućuje na to da je navedena osoba nastavala posjed zvan Zlogonje koji je pripadao "castrum Trakosthyan" (gradu, odnosno tvrđavi Trakošćan). Tom posjedu braće Ivana i Petra Draškovića pripadalo je više takozvanih selišta od kojih neka i danas postoje, a u njima i sada žive potomci nekašnjega prvog izravnog pretka, začetnika našega rodoslovnog stabla.

Iz istog popisa stanovništva iz davne, 1598. godine tako su pronađena prezimena: Marčinko, Kolenko, Topolko, Pelinko, Smetiško, Mateško, Črepinko i druga, ali i

ona koja imaju sufiksni završetak na "-ko" kao što su: Stanko, Pučko, Pucko, Veličko, Ferčko, Druško, Murko, Černko, Špičko i druga. Vjerojatno neka od tih prezimena nemaju neposredne veze s našim, iako imaju sličan završetak, koji možda govori i o njihovu ukrajinskom podrijetlu.

Danas pripadnici loze žive od Slovenije, preko Zagorja do Podravine i dijela Slavonije.

Posebno sam proučavao iseljeničku lozu, jer i moja je najuža obitelj prije Prvog svjetskog rata napustila naše krajeve i preselila se u Sjedinjene Američke Države.

Registar useljenika u Sjedinjene Američke Države pokazuje da je preko otoka Ellis, luke New Yorka bilo iseljenika, naših prezimenjaka iz austrijskih zemalja, Žarovnice, Korenjaka, Petrijanca i Pitomače, ali i okolice nekadašnje Velike Karantanije.

Njihovim sam tragom utvrdio da je u tom vremenu, od početka 20. stoljeća do 1914. godine, domovinu napustio vrlo veliki broj siromašnih stanovnika koji su bili prisiljeni, sve i na nagovor turističkih i broderskih agenata, prihvatili vrlo teške obveze vraćanja putnih troškova. Ipak su neki od tih očajnika uspjeli stvoriti svoj novi život u krvavim okolnostima rastućega američkog bezdušnog kapitalizma. Poslije su popucale veze između tih iseljenika i "starog kraja". Nove generacije polako zaboravljaju svoje korijene i ne uspijevaju čak niti zadržati svoja stara prezimena koja su zbog teškog izgovora često anglicizirana.

Kada je putem interneta zatražen podatak o nositeljima prezimena Črepinko, iskazani su podaci i o prezimenima koja su

Dokumenti putnika na Ellis Island prezimena Črepinko

vrlo srodna našem prezimenu, a koja možda u sebi kriju naše prezime koje je uvijek bilo teško izgovorljivo na engleskom jeziku. Zato navodimo neka od tih prezimena iz kojih se najvjerojatnije kriju pripadnici naše obiteljske loze. Evo samo njih nekoliko: Cherepenko, Ceropinko, Cherepanco, Cherepenko, Karapinka, Serepenko, Karapenka, Zerepeinko i Cheripenco.

Hoće li danas tko od čitatelja "Matice" prepoznati tragove koji ih vežu uz podatke iz Knjige rođenih (Status Animarum) u Matičnom uredu u Maruševcu? Tu je u selu Korenjaku živjela obitelj o kojoj su upisani ovi podaci:

OBITELJ IVANA ČREPINKA;

Korenjak kbr. 8

JUAN, sin Florijana 18. 6. 1876.

MARA, rođ. Radić 1. 9. 1874.

Supruzi žive u Americi

FRANJO, sin Juana 29. 1. 1901.

GABRO, sin Juana 11. 3. 1904.

DRAGICA, kći Juana 29.10. 1906.

Kćerka živi s roditeljima u Americi.

Roditelji su otputovali, ali bez dvojice dječaka, dvogodišnjeg Gabre i petogodišnjeg Franje.

Korist za cjelokupnu hrvatsku zajednicu

Hrvatski dani su dokaz da se mjerodavne institucije u Hrvatskoj (Hrvatska matica iseljenika, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija) brinu o Hrvatima i njihovim potomcima u SAD-u

Djeca su sama napravila lutke (Hrvatska škola "Kardinal Stepinac")

"S a Zvonkom je uvijek smiješno, mi volimo se kod Lidije i Lade igrati s kartice (memori igre, nap. autora), a kod Livije radimo lutke i razgovaramo s njima. Mi jako volimo kada vi dođete k nama", rekle su nam jedanaestogodišnja Ivana Kosir i osmogodišnja Ivana Kristić, pomažući jedna drugoj da se što bolje izraze.

Ove djevojčice, s još 80-ero druge djece, dolaze svake subote u Hrvatsku školu

Napisala: **Lada Kanajet Šimić**

Snimili: **Ivan Mlinarić i Lada Kanajet Šimić**

"Kardinal Stepinac" na Princeton kako bi učili, plesali, pjevali - hrvatski. U toj su se školi, kao i u Hrvatskoj subotnjoj školi i Hrvatskoj školi Presvetog Srca Isusova, od 9. do 19. ožujka, treću godinu zaredom, održavali *Hrvatski dani za djecu, mladež, učitelje i roditelje*. Kao i prošlih godina program je organizirala Hrvatska matica iseljenika u suradnji s Generalnim konzulat RH u Chicagu, Središnjim uredom Hrvatskih izvandomovinskih škola Amerike i Kanade i Hrvatskim etničkim institutom, hrvatskim školama te hrvatskim župama, obuhvativši dvjestotinjak djece i dvadeset troje učitelja.

Kao voditelji radionica sudjelovali su: Zvonko Novosel (dramska radionica), Livija Kroflin (lutkarska radionica), Lidija Cvikić (radionica hrvatskoga jezika) i Lada Kanajet Šimić (radionica hrvatske kulturne i prirodne baštine).

Osim radionica za djecu, program je obuhvaćao i radionicu za učitelje te brojne susrete i razgovore: s fra Ljubom Krasićem, predsjednikom HIŠAK-a i direktorom Hrvatskog etničkog instituta, te s brojnim predstavnicima upravnih odbora hrvatskih škola, katoličkih misija i župa.

I djeca i učitelji s velikim su interesom sudjelovali u radionicama, a ujedno i svjedočili da su im one iz prošlih dviju godina mnogo značile. Naime, učenici su jezično, a učitelji metodički osjetno napredovali pa se moglo ostvariti mnogo više sadržaja i aktivnosti nego prijašnjih godina. "Uoči dolaska gostiju djeca su se jako veselila. I ove su godine bili vrlo sretni i zadovoljni, čak su zaželjeli da neke radionice traju i duže", rekao nam je Rade Bušljeta, ravnatelj

Marica Matković, generalna konzulica u Chicagu i Petar Ljubičić, generalni konzul u New Yorku prate jednu od radionica

Bilo je radno i veselo (Hrvatska škola Presvetog Srca Isusova i Hrvatska subotnja škola)

Slijeva: fra Ljubo Krasić, predsjednik HIŠAK-a i direktor HEI, Nevenka Jurković, tajnica Upravnog odbora HŠ "Kardinal Stepinac" i predsjednica Hrvatske žene, Zvonko Novosel, Lidija Cvikić, Livija Kroflin (voditelji radionica), Marica Matković, generalna konzulica u Chicagu i fra Jozo Grgeš, voditelj hrvatske misije St. Jerome nakon sastanka u Hrvatskom etničkom institutu

Hrvatske škole "Kardinal Stepinac".

Projekt *Hrvatskih dana za djecu, mladež, učitelje i roditelje* započet je godine 2004., kada su, osim Chicaga, bile uključene hrvatske škole u New Yorku i St. Paulu. Imajući u vidu stvarne potrebe hrvatskih škola u SAD-u te iskustva stručnjaka za pojedina područja u kojima se djeca mogu jezično oslobađati, organizatori su osmislili ovaj višenamjenski i poticajni sadržaj koji je odmah prepoznat kao neizmjerljivo vrijedan

i koristan za cjelokupnu hrvatsku zajednicu. Prema mišljenju generalne konzulice RH u Chicagu Marice Matković, održavanje ovoga projekta tri godine zaredom prva je sustavnija suradnja RH i hrvatske zajednice u Chicagu na području obrazovanja te je dokaz da se mjerodavne institucije u Hrvatskoj (Hrvatska matica iseljenika, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija) brinu o Hrvatima i njihovim

potomcima u SAD-u. Hrvatska matica iseljenika posebno zahvaljuje hrvatskim školama i katoličkim misijama na toplom gostoprimstvu te Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa RH na novčanoj pomoći.

Veseleći se novomu susretu, Lidija, Livija, Zvonko i Lada pozdravljaju sve učenike, učitelje i roditelje, ujedno želeći svim članovima naše zajednice u Chicagu sretan Uskrs. ■

“ONI HRVATSKI UČE IZ LJUBAVI”

Nakon višemjesečnog boravka u Argentini, gdje su radile kao učiteljice hrvatskog jezika za Hrvate rođene u Argentini, u domovinu su se vratile simpatične djevojke, Ana Nikšić i Jelena Šimac. Naime, Ana i Jelena još su za vrijeme studija učile španjolski jezik u Školi stranih jezika "Sova" Studentskog centra u Zagrebu i, kako u toj školi uglavnom rade studentice koje su u sklopu toga programa već bile u Argentini, zainteresirale su i ove dvije cure za odlazak u tu daleku južnoameričku zemlju. Naime, HOLA (Hrvatska organizacija za Latinsku Ameriku), udruga koju čine bivši predavači u Latinskoj Americi i Hrvatski kulturni centar u Rosariju, uz potporu HMI-a, organiziraju nastavu hrvatskog jezika za potomke hrvatskih iseljenika, te u 4. i 8. mjesecu šalju po dvije cure iz Hrvatske koje u Argentini rade kao profesorice hrvatskog za Hrvate rođene u Argentini. Tako je spomenutim dvjema djevojkama profesorica španjolskog predložila da odu u Argentinu, što su, kako kažu, objeručke prihvatile.

- Hrvatska matica iseljenika je, kao i svake godine, napravila pripreme za nas – buduće predavače hrvatskog jezika. Pripreme su podrazumijevale hospitacije u Školi stranih jezika "Sova", te radionice u HMI-u, gdje su nas iskusne profesorice upoznale sa specifičnostima poduke hrvatskog kao drugog jezika – pojasnila je 23-godišnja Ana, koja je nakon povratka u Zagreb inspirirana Argentinom, diplomirala na Ekonomskom fakultetu na temu argentinskog ekonomskog sloma godine 2001.

Zanimljiva neformalna nastava: Naoružane pripremama, radnim materijalom i velikom željom za podučavanjem naših sunarodnjaka u Argentini, djevojke su krenule na put o kojem su maštale.

Napisala: **Željka Lešić**

Fotografije: **Iz Anina i Jelenina albuma**

“**Satovi hrvatskog jezika služili su ne samo učenju samog jezika nego i učenju o kulturi, običajima i bilo čemu vezanom uz Domovinu. Više zanimanja za hrvatski jezik pokazali su mladi pojedinci kojima je cilj kad-tad doći u Hrvatsku i ovdje živjeti**

— naglasila je mlada učiteljica Jelena Šimac

Jelena predaje polaznicima tečaja

- Nastava se održavala na više lokacija: u Hrvatskom konzulatu u Rosariju, te u selima i okolici Rosarija do kojih sam morala putovati oko 2 i pol sata. Nastava u selima trajala je dva dana u tjednu, tako da bismo ondje i prespavale u kući neke od obitelji. Ti su smještaji već bili unaprijed dogovoreni i obično obitelj kod koje bismo spavali i jeli zaista obilato nije morala plaćati mjesečnu ratu za odslušane satove - u razgovor se uključuje Jelena, napominjući pritom kako su polaznici nastave potomci različitih generacija hrvatskih iseljenika u Argentini, uz nekoliko izuzetaka, starijih ljudi u dobi od 45 do 70 godina, te da se nastava uglavnom održavala u prostorijama mjesnih zajednica, no zbog svoje neformal-

nosti provodila se i u dnevnim boravcima polaznika tečaja. U razgovoru napominje kako su se prigodom nastave često izvlačili stari albumi, otvarale zemljopisne karte Hrvatske, te kako su se prepričavale priče onih koji su imali sreću posjetiti urušene i zapuštene domove svojih predaka na hrvatskoj obali. "Riječ je, dakle, mahom o potomcima "dalmatinskog čovika", i to uglavnom hvarskog i poljičkog. Oni se prisjećaju lijepih priča o Hrvatskoj koje su im pričali njihove bake i djedovi, ali im je ostalo i nešto od hrvatskog jezika. Naravno, oni danas poznaju hrvatski jezik kojim se govorilo prije 50 i više godina na hrvatskim otocima, pa ćete često čuti: "Grem ća", "Daj mi žmul vode" itd."

Od djevojaka doznajemo kako ovi rođeni Argentinci s hrvatskim korijenima imaju golemu želju doći u Hrvatsku, upoznati je, kao i svoje rođake zbog kojih i uče hrvatski jezik, kako bi se mogli sporazumjeti jednog dana kada dođu korijenima. Napominju kako im je to i glavni motiv za učenje jezika.

- Oni naš jezik uče iz ljubavi, koju ni sami ne znaju objasniti, ali jako im znači svaka vijest o Hrvatskoj i iz Hrvatske. Nji-

hova je volja za učenjem zadivljujuća, jer su to stariji ljudi koji, osim slabije koncentracije, imaju i druge obaveze. Kako bih im lakše objasnila neke stvari, znala sam im crtati, igrati s njima neke igrice i, zapravo, satovi sa starijim ljudima uopće se ne razlikuju od satova s djecom. Osim službenim knjigama, koristila sam se i turističkim materijalima, pa je jedna naprednija grupa za zadaću morala izraditi prospekte o svojem gradu, naravno, na hrvatskom jeziku. Uz

to bi obrađivali neke teme iz knjiga, nakon čega bi za zadaću morali napisati neko vlastito iskustvo o zadanoj temi, te smo se i na taj način dodatno upoznavali. San je mnogih doći u Hrvatsku. Bilo je to jedno prekrasno iskustvo s tim ljudima koji su mi postali dobri prijatelji - ističe Ana.

- Njihovo zanimanje za Hrvatsku ne jenjava, dapače. Iz sata u sat znali bi me zasipati tisućama pitanja o Hrvatskoj, ili se pak sami dičiti svojim poznavanjem koječega vezanog za Hrvatsku. Većina njih i danas putem pisama održava vezu sa svojom hrvatskom rodbinom. Budući da sam imala prigodu pročitati neka pisma, mogla sam se i uvjeriti koliko svako od tih pisama nosi u sebi boli i patnje, te koliko ona tim korespondentima znače i koliko su im bitna. Satovi hrvatskog jezika tako su služili ne samo učenju samog jezika nego i učenju o kulturi, običajima i ostalom u vezi s Domovinom. Više zanimanja za hrvatski jezik pokazali su mladi pojedinci, kojima je cilj, kad-tad doći u Hrvatsku, i ovdje živjeti. Svi su mi učenici ostali u najljepšem sjećanju. Nadam se da će se i onim učenicima koji nisu uspjeli doći u Hrvatsku ostvariti san - ističe Jelena.

Budući da su djevojke predavanja održavale u dva dana, plus još poneki sat u Rosariju, imale su dosta slobodnog vremena za upoznavanje života u Argentini. Živjele su u unajmljenom stanu u Rosariju, koji je drugi grad po veličini u Argentini, i, kako kažu, ondje stekle mnogo prijatelja s kojima su se prigodom izlazaka intenzivno družile.

- U Rosariju se stalno nešto događa, a ako koji dan i nema zabave, veseli bi je Argentinci izmislili. Tada bi organizirali "asado", roštilj od poznate argentinske govedine, ili bi, jednostavno, otišli na "Fluvial", obalu rijeke Parane, na kojoj su kafići i livade, gdje ljudi znaju ležati na travi i piti "mate", tipični argentinski napitak, okusom sličan zelenom čaju. Ritam života u Argentini nešto je drukčiji nego u nas, no s vremenom smo se navikle na to. Osim toga što nas je Rosario (idealni grad za život, kako tvrde Rosarinos) osvojio, upoznale smo i Buenos Aires, koji je jednako kaotičan koliko i neodoljiv. Također smo vidjele sjeverozapad Argentine, poznate slapove Iguazu, gdje je prelijepa priroda i za koju riječi ne postoje. To se mora vidjeti i doživjeti kao, uostalom, i cijelu Argentinu. Živim za dan kad ću se tamo vratiti, kad ću opet vidjeti te divne, vesele, drage ljude, posebne koliko je posebna i Argentina, koju sad smatram svojom drugom domovinom - rekla je na kraju Ana. ■

Zajedničko druženje s polaznicima tečaja

Jelena i Ana s argentinskim prijateljima na nedjeljnom druženju

OBNOVIMO HRVATSKU

Program ovogodišnjega, već 15. po redu **Eco heritage task forcea** usredotočen je na arheološka iskopanja antičkog lokaliteta iz 1. i 2. stoljeća na području Crikvenice, Novog Vinodolskog i kaštela Frankopana iznad Hreljina

Ovdje mogu upoznati mnoge ljude iz mnogih zemalja koji različito misle. Sa sobom ću ponijeti nova poznanstva i lijepa sjećanja na mjesta u Hrvatskoj, koja nikad ne bih vidjela da nije bilo Task forcea – dojmovi su jedne od prošlogodišnjih polaznica ovog zanimljivog i vrijednog programa, koji tradicionalno organizira Hrvatska matica iseljenika. Task Force je bio projekt u kojem su mladi iz domovine i iseljeničstva radili na zaštiti okoliša, obnavljajući zapuštene dijelove hrvatskoga prirodno-spomeničkog i kulturno-povijesnog prostora. S vremenom, udovoljavajući zahtjevima modernih svjetskih kretanja, transformirao se u projekt *Eco heritage task force*.

Potreba da očuvamo našu prirodnu i kulturnu baštinu izazov je koji nas je motivirao na razvoj i pozitivne promjene u samome projektu. Uključivanje mladih iz hrvatskog iseljeničstva potpuno je prirodno, jer oni potječu iz Hrvatske i zasigurno će nastojati pridonijeti očuvanju njezina prirodnog okoliša i dobara te je bolje upoznati – istaknula je Nives Antoljak, voditeljica projekta *Eco heritage task force*.

RADOVI NA ISTRAŽIVANJU ANTIČKIH I SREDNJOVJEKOVNIH ARHEOLOŠKIH LOKALITETA VINODOLA

Program ovogodišnjega, već 15. po redu **Eco heritage task forcea** usredotočen je na arheološka iskopanja antičkog lokaliteta iz 1. i 2. stoljeća na području Crikvenice, Novog Vinodolskog i kaštela Frankopana iznad Hreljina. Sudionici projekta ove godine pomagat će arheološkoj ekipi pri iskopanju i sortiranju novih nalaza, te pripremi za obnovu kaštela. Na istaknutom brijegu iznad istočnog dijela Bakarskog zaljeva uzdižu se ruševine srednjovjekovnoga utvrđenog naselja Hreljina. Na površini od oko 1,5 ha na krševitoj, u šumu zarasloj glavici rasute su zidine davno opustjelih kuća i gospodarskih zgrada, okruženih dijelom očuvanim bedemima. Unutar kaštela nalaze se dvije crkve, mala kapela sv. Marije Snježne, koja se upravo obnavlja, kao i velika crkva sv. Jurja, danas u ruševinama. Crkva svetog Jurja bila je nekada župna crkva, a posljednji put je obnavljana potkraj 15. stoljeća, za uprave slavnog i dugoživućeg kneza Bernardina Frankopana. Na Hreljinu nikada nisu obavljena arheološka istraživanja, pa o korijenima ovog naselja znamo vrlo malo. Hreljinski uglednici sudionici su sporazuma između pučana i tadašnjega kneza Leonarda Krčkog - Vinodolskog zakona iz godine 1288., pa možemo reći da je u 13. stoljeću Hreljin bio razvijeno središte, svojevrsni čuvar sjevernoga prilaza u vinodolsku kotlinu. Hreljin je postupno napuštao tijekom 18. stoljeća, kada je pučanstvo izgradilo novo naselje istog imena na obližnjem obronku okrenutom moru.

Na hreljinskoj gradini planiramo radove sječe i čišćenja raslinja unutar napuštenoga grada, te ograničene akcije čišćenja urušenog kamenja i zemlje na jednom dijelu lokaliteta, pod nadzorom šumara, predstavnika lokalne katedre Čakavskog sabora te arheologa - predložio je arheolog Ranko Starac, a radovi će se obavljati u suradnji s Institutom za arheologiju.

U središtu Crikvenice, uz tok rječice Dubračine, nalazi se kompleks sportsko- rekreacijskih terena i igrališta, podignutih povrh ostataka većega antičkog arheološkog lokaliteta. Riječ je o kompleksu priobalnih skladišta i zgrada podignutih radi proizvodnje opeka, amfora i sitne kućanske keramike tijekom 1. stoljeća nakon Krista. Zbog obnove pomoćnoga nogometnog igrališta obavljat će se opsežna zaštitna arheološka istraživanja, kojima će se sudjelovati grupa volontera, surađujući u iskopavanju, čišćenju i pranju iskopane keramike, te u dokumentiranju i snimanju nalaza i pojedinih etapa radova.

TASKFORSOVCI I NA OTOČIĆU ČAPLENU

Nedaleko od središta Novog Vinodolskog, u neposrednoj blizini prekrasne plaže nalazi se mali otočić Čaplen, na kojemu stoji barokizirana crkva svetog Marina. Crkva je podignuta povrh razrušenog zida nešto veće starije srednjovjekovne ili ranokršćanske crkvice. Nasuprot otočiću, uz morsku obalu, na spomenutoj plaži nalazi se ostatak bedema kasnoantičke utvrde, podignute polovicom 4. stoljeća nakon Krista. I tamo su planirani radovi čišćenja i iskopavanja tragova zida starije crkvice podno barokne kapele svetog Marina, te eventualno probno sondiranje zida ispred pročelja kapele, te na obali sondiranje unutar površine spomenute kasnoantičke utvrde

Posebna će se pozornost posvetiti glagoljaškoj baštini Bakra i Vinodola. Predvidjeli smo izlet po zapadnom dijelu povijesne vinodolske župe, odnosno frankopanskim kaštelima Trsatu i Grobniku. Na Trsatu ćemo posjetiti franjevački samostan i crkvu Gospe Trsatske. Planiramo i cjelodnevni izlet na otok Krk radi upoznavanja dijela bogate starokršćanske i srednjovjekovne baštine ovog otoka – naglasila je Nives Antoljak.

U posljednjepodnevni satima planirane su radionice hrvatskog jezika (početni i napredni stupanj) i dramska radionica. Suorganizator i domaćin ovogodišnjeg projekta jest grad Bakar, a na kraju je predviđena završna svečanost u kojoj će nastupiti svi sudionici programa *Eco heritage task force*. Podijelit će se zahvalnice i predstaviti web stranice koju su tijekom boravka kreirali sami sudionici, šireći vijesti o tom vrijednom projektu diljem svijeta. Dakle, hrvatska mladeži diljem svijeta, pozivamo te. Dođi u domovinu svojih roditelja, djedova i upoznaj je bolje. Rok za prijavu na projekt je do 24. lipnja, a za sve informacije kliknite na www.matis.hr

Napisala: **Ivana Rora**

Pakračka drama

BEOGRADSKI REŽISERI

Istražujući poslijeratnih godina, ali i u tijeku samog rata, mogu tvrditi da je svaki korak JNA i jugoslavenskoga političkog vrha bio unaprijed isplaniran, samo je bilo pitanje kada će se krenuti u realizaciju plana velike Srbije ili neke nove tvorevine, koja će zapravo biti 'srboslavija'. Da bi se taj plan ostvario, angažirani su razni krugovi i razne institucije od jugopolitičkog vrha, Društva književnika, SANU do JNA i Pravoslavne crkve. Svakako treba znati da za rat nije dovoljno pripremiti samo golemu količinu oružja nego i one koji će to oružje uzeti u ruke, motivirati ih i uvjeriti da imaju neprijatelja od kojeg im prijeti opasnost.

Događaji u Republici Hrvatskoj, koji započinju 17. kolovoza 1990., jasno pokazuju u kojem smjeru ide jugosrbijanski politički i vojni vrh i kako je potpuno jasno kako on stoji iza dizanja pobune Srba. Hrvatski politički vrh je shvatio poruku i započeo je, u okviru postojećih zakona u SFRJ, naoružavati svoj pričuvni sastav policije i stvarati nove postrojbe za posebne namjene, koje su temelj buduće Hrvatske vojske. Kako je bilo jasno da sama pobuna neće biti dovoljna, vojni vrh Jugoslavije zamislio je da bi fizičkom likvidacijom petstotinjak uglednika HDZ-a i obnašatelja vlasti stvar bila vraćena na početak, tj. pod okrilje staroga diktatorskoga komunističkog režima. Ovaj je plan skovan u dogovoru saveznog sekretara za Narodnu obranu, generala Veljka Kadijevića, i predsjednika Predsjedništva SFRJ Borisava Jovića. Realizacija plana je trebala biti izvršena 11. prosinca 1990., no od toga se odustalo najvjerojatnije zbog poteza zapovjednika postrojbi za posebne namjene MUP-a RH Marka Lukića. Napuštanjem svojih sjedišta i prelaskom u tzv. ilegalu zbunjeni su provoditelji odluke o likvidaciji, pa se od nje odustalo.

Sljedeći pokušaj JNA da preuzme stvar u svoje ruke vojnim udarom zbio se potkraj siječnja 1991., no hrvatski je vrh uspio uvjeriti jugopolitički i vojni vrh da odustane od puča. Tomu je, naravno, pridonijelo i to što u Predsjedništvu SFRJ nije bilo dovoljno glasova, a JNA je tražila političku odluku za svoje djelovanje. Ovo što se dogodilo,

najbolje je opisala novinarka bečkog lista "Der Standard" kao dopisnica iz Beograda, Urlike Rudberg, koja kaže: "Pozicija JNA prilično je oslabljena nakon što je u odmravanju snaga s Hrvatskom doživjela poraz, i to zbog činjenice da hrvatske naoružane jedinice nisu raspuštene, nego samo priključene policijskom pričuvnom sastavu". Događaji koji slijede, a koji su se dogodili potkraj veljače i početkom ožujka 1991. u Pakracu potvrđuju da JNA nije odustala od svojega osnovnog plana.

Da JNA nije odustala od svoga plana pokazat će se već potkraj veljače 1991., a da je sve u njezinoj režiji, vidi se i iz pojačane aktivnosti KOS-a u tadašnjoj općini Pa-

krac, pa i nazočnost njihova glavnog šefa, general-majora Aleksandra Vasiljevića. Rezultat je toga širenje pobune, pa i njezina legalizacija odlukom Općinske skupštine Pakrac, od 22. veljače 1991., o stavljanju svoje policijske postaje pod nadležnost tzv. SUP-a Krajine, čije je odmetnuto sjedište u Kninu. Početkom toga mjeseca potporu pobuni daje i tadašnji predsjednik Predsjedništva SFRJ Borisav Jović koji upućuje teleks poruku hrvatskomu predsjedniku dr. Franji Tuđmanu u kojoj optužuje hrvatsku vlast da "ruši Jugoslaviju, da se naoružava i da stvara hrvatsku vojsku". Isti će reći da je "hrvatska vlast fašistoidna i ustaška", a zanimljivo je kako je na to reagirao tadašnji

Piše: **Davor Runtić**

dopredsjednik istoga Predsjedništva Stjepan Mesić. Mesić će reći: "Meni se čini da sada neki smatraju da je sve dopušteno za stvaranje velike Srbije", te dalje nastavlja: "Dopušteno je naoružanje, dopušteno je i pljačkanje policijskih postaja, dopušteno je stvaranje paravojnih organizacija, dopuštene su i prijetnje nekim pohodima na Hrvatsku, dopuštene su prijetnje po mitinzima, a hrvatska vlast ne bi imala pravo naoružati svoje redarstvo, svoju policiju".

Vidljiva je, dakle, veza između onoga što se događa u Pakracu i onoga što se govori na najvišoj razini u Beogradu. Tako se neistinama iz Drugoga svjetskog rata o tobožnjemu srpskom antifašizmu potpiruje mržnja i tjera Srbe u Hrvatskoj na pobunu protiv svoje domovine i svojih susjeda. Tako se u Pakracu, nakon odluke Općinske skupštine, podiže i naoružava pričuvni sastav policije, ali isključivo srpske nacionalnosti, uz čiju se pomoć u policijskoj postaji razoružava šesnaest policajaca nesrpske nacionalnosti. Razoružane će

zatočiti u zgradi policije u Pakracu, a na sve će se upozorbe iz Policijske uprave Bjelovar, da čine stvari protivne Ustavu i zakonu, oglušiti. Naprotiv, područje svojega djelovanja proširit će i na sela u kojima su Srbi većina, uputiti se u šumu iznad Pakraca i staviti pod svoj nadzor ceste koje su vodile prema Pakracu.

Ovaj je događaj tražio adekvatan odgovor i hrvatsko vrhovništvo nije oklijevalo i nije se dvoumilo, a zapovijed da vrate stvari u prethodno stanje dobivaju antiteroristička postrojba "Lučko", te jedinice za posebne namjene MUP-a RH "Sljeme" i "Omega". Budući da su pripadnici "Omega" iz Policijske uprave Bjelovar, normalno je da su oni, kao najbliži, stigli prvi. Putem su naišli na balvane, no, budući da je bilo pet sati ujutro (1. ožujka 1991.), postižu potpuno iznenađenje i do dolaska "Lučkog" i "Sljemena", a potom postrojbe za posebne namjene "Rakitje", oni koji su zatečeni u policijskoj postaji bivaju uhićeni i razoružani. Mate Čurak, pripadnik "Omega", kaže: "Još dok smo mi zauzimali postaju i uhićivali pobunjenike, te oslobađali zatočene kolege, stigli su "Lučko" i "Sljeme". Zajednički smo onda dovršili posao koji nam je bio zapovijeden". Marko Lukić, zapovjednik svih postrojbi za posebne namjene MUP-a RH, govori: "Sve smo izveli munjevito i vrlo usklađeno, pa je postignuto potpuno iznenađenje, a odmah dolazi i do predaje odmetnika, koji su se očito pouzdali u pomoć JNA, koja je također blokirala Pakrac.

Plan generala KOS-a Aleksandra Vasiljevića bio je da nas, kada uđemo u tu dolinu, sa svih strana 'poklopi', no problem je što je njegova vojska spavala". Svjedok i sudionik događaja u Pakracu Josip Lucić, današnji načelnik Glavnog stožera HV i general zbora, kaže: "Mi iz postrojbe za posebne namjene "Rakitje" redovito smo dolazili iz Lučkog kako bismo ono što je "Lučko" riješilo, održali". Tako je bilo i ovaj put u Pakracu, no raspored oklopne postrojbe JNA iz Bjelovara oko Pakraca po-

kazivao je da vojska ima naum obračunati se s hrvatskim snagama. Nakon što nije uspio naum JNA i jugosrpskoga političkog vrha, u Pakrac stižu, uz dopredsjednika Predsjedništva SFRJ Stipu Mesića, general Praščevoć iz Zagrebačke vojne oblasti, koji, uz već nazočnog Vasiljevića, predstavlja JNA, a tu su i predstavnici Saveznog MUP-a i Republičkog MUP-a RH koje predvodi Slavko Degoricija, pa se prišlo pregovorima u kojima je Mesić dao na znanje generalima da im je on zapovjednik, a ne oni njemu.

Sve to nije impresioniralo JNA, pa je, čim je on otišao iz Pakraca, grad sa svih strana zasut strahovitom vatrom. Dogovoren je, za sljedeći dan, nastavak pregovora, ali i dolazak generala Petra Gračanina, saveznog sekretara MUP-a i helikoptersko nadlijetanje posebne komisije cijelog područja. Marko Lukić o tome priča: "Ja sam odredio da s naše strane u helikopteru bude moj pomoćnik Slavko Butorac i rekao mu da dobro gleda i da me izvijesti o onome što vidi. Kada se vratio i rekao što je vidio, shvatio sam da sam u klopci i zapovjedio da se neprimjetno izvučemo iz Pakraca". On u Pakracu ostavlja tek pedesetak ljudi, a u takvim, novim uvjetima naše su snage bile JNA iza leđa i dale su im na znanje da ih nemaju u šaci.

Istodobno, dok se oni trude preuzeti kontrolu nad većim dijelom zapadne i istočne Slavonije i prije nego prava agresija započne, u Policijskoj upravi Bjelovar odredili su da će novi načelnik policijske postaje biti Stjepan Kupsjak, iskusni policajac iz Čazme. Svih dana trajanja kontrole pobunjenih policajaca u Policijskoj postaji Pakrac Kupsjak je osluškivao što se događa i procijenio da će biti nužno djelovati, no nije očekivao da će upravo on biti taj koji će sljedećih mjeseci s brojnim dragovoljcima i domoljubima pridonijeti tomu da JNA i četnici nikad ne ovladaju Pakracom. Obrana Pakraca, uz Lipik, Daruvar i Grubišno Polje, a uz svekoliku pomoć iz Bjelovara, bit će ključ obrane zapadne Slavonije. ■

IZUZETNO VRIJEDAN DOPRINOS DEMOGRAFSKOJ SLICI HRVATA

Danas nije jednostavno sagledati rješavanje brojnih aktualnih problema u bosanskohercegovačkom društvu..... Rješenje se ne nalazi izvan ovoga područja. Rješenje je u dubini samoga društva, u njegovoj sposobnosti za rješavanje konflikata, u pokretanju razvoja i uočavanju osobitosti dostojnih poštovanja koji ne ugrožavaju jedni druge. Rješenje je u prepoznavanju govora srca i ponašanja bez nadmoći

Rad na studiji *Hrvati u Bosni i Hercegovini* počeo je u proljeće 2003. godine u Zagrebu na temelju dogovora s prof. dr. sc. Dragom Roksandićem, profesorom povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i jednim od članova projektnog vijeća međunarodnog istraživačkog projekta *Inicijativa znanstvenika - Scholars' Initiative* i dr. Charlesom Ingraom, sveučilišnim profesorom s Purdue University, stručnjakom za povijest Srednje i Jugoistočne Europe i direktorom međunarodnoga istraživačkog projekta "The Scholars' Initiative: Resolving the Yugoslav Controversies". Prvobitna varijanta studije imala je dvije cjeline. U prvoj su obrađena demografska kretanja stanovništva u razdoblju od prvoga službenog popisa stanovništva godine 1879. do popisa 1991., kako bi se sagledali demografski pokazatelji i demografska kretanja. U drugoj cjelini koja će zbog opsežnosti biti predstavljena zasebno razmatraju se konstelacije odnosa nacionalnih skupina u vrijeme višestranačkih izbora 1990. godine, međunacionalni odnosi u kontekstu biranja i konstituiranja Predsjedništva BiH, okolnosti nastajanja Hrvatske zajednice Herceg-Bosne i kraći povijesni pregled Katoličke crkve u BiH.

Za istraživanje demografskog razvoja stanovništva različitih nacionalnosti u višenacionalnoj zajednici važne su činjenice i o području istraživanja i o stupnju razvoja pojedinog naroda, koji ovisi o različitim povijesnim, političkim, gospodarskim i ukupnim društvenim uvjetima. Naime,

međuprožimanje kultura u dugom vremenskom trajanju oblikovalo je posebnost demografske kompozicije višenacionalne sredine Bosne i Hercegovine. Statistika je pokazivala kompleksnu strukturu stanovništva BiH, koja nije imala mogućnost odgovarajuće usporedbe s određenim područjima ne samo u tadašnjoj Jugoslaviji nego i u Europi. Strukturna iznimka bila je u njezinoj trimodalnoj etničkoj strukturi, koju su prema brojnosti u udjelu činili Muslimani (danas Bošnjaci), Srbi i Hrvati, uz ostale narode, nacionalne manjine i nacionalno neopredijeljene. Promatranjem

demografskih pokazatelja i demografskih kretanja, kao i epicentara tenzija koje su dolazile iz demografskog područja, gledano prema svim relevantnim pokazateljima kretanja stanovništva u BiH u razdoblju 1989.-1991., zaključila sam da oni za Hrvate u BiH nisu bili naglašeni. Odnosno, u nizu analiziranih demografskih podataka stanovništva BiH (prosječna dob najbliža republičkoj prosječnoj dobi, krajnosti u naglašenom iseljavanju i naglašenom autohtonosti, stupanj izobrazbe, udjel prema zanimanjima, stupanj urbanizacije) pokazalo se da su u, ovom fokusiranom razdo-

Godina	Ukupno	Katolici	Muslimani	Pravoslavni	Ostali
1879.	1.158.440	209.391	448.613	496.761	3.675
1885.	1.336.091	265.788	492.710	571.250	6.343
1895.	1.568.092	334.142	548.632	673.246	12.072
1910.	1.898.044	434.061	612.137	825.418	26.428
1921.	1.890.440	444.308	588.244	829.290	28.598
1931.	2.323.555	547.949	718.079	1.028.139	29.388

Sljedeći tablični prikaz pokazuje sastav stanovništva Bosne i Hercegovine prema nacionalnoj pripadnosti u razdoblju 1948.-1991. godine.

Godina	HRVATI	%	MUSLIMANI	%	SRBI	%	OSTALI	%
1948.	614.123	23,9	788.403	30,7	1.136.116	44,3	26.635	1,0
1953.	654.229	23,0	891.800	31,3	1.264.372	44,3	37.389	1,3
1961.	711.665	21,7	842.248	25,7	1.406.057	42,9	317.978	9,7
1971.	772.491	20,6	1.482.430	39,6	1.393.148	37,2	98.042	2,6
1981.	758.136	18,4	1.629.924	39,5	1.320.644	32,0	415.304	10,1
1991.	752.068	17,3	1.905.018	43,7	1.364.363	31,3	333.462	7,7

Napisala: **Vesna Ivanović**

VESNA
IVANOVIĆ

HRVATI U BOSANSKOHERCEGOVAČKOM DRUŠTVU

LJUDI, KRAJOLICI, VREMENA

blju istraživanja Hrvati u BiH imali najviši stupanj identifikacije s Bosnom i Hercegovinom. Dinamika demografskih promjena za Hrvate i putanja njihova razvoja u Bosni i Hercegovini bile su izražene kroz poduzetnički mentalitet, brojnost obitelji i tradicionalnih shvaćanja vezanih za obitelj.

U tablici 1. mogu se pratiti kretanje ukupnoga stanovništva Bosne i Hercegovine i kretanje stanovništva prema konfesionalnoj pripadnosti u razdoblju od godine 1879. do 1931.

Šezdesete godine 20. stoljeća mogu se

označiti kao prijelomne u kretanju ukupnoga stanovništva Bosne i Hercegovine i izražene nacionalne pripadnosti. Povećanje broja Hrvata u Bosni i Hercegovini nakon svoje najviše dosegnute točke početkom sedamdesetih godina prelazi u postupno smanjenje.

Ujedno, šezdesetih je godina prijetna i tendencija smanjenja broja Srba i intenzivno ponećanje broja Muslimana u ukupnom stanovništvu Bosne i Hercegovine. Osamdesetih godina proteklog stoljeća Bosna i Hercegovina, zbog najja-

čeg porasta stanovništva i time rastućeg udjela u stanovništvu Jugoslavije, ulazi u kasnu podetapu demografske tranzicije. Istodobno je hrvatski narod bilježio demografski trend stalnog smanjenja udjela u ukupnome stanovništvu Jugoslavije, a stanovništvo razvijenije Hrvatske već je bilo u posttranzicijskoj demografskoj etapi, dok su Hrvati u Bosni i Hercegovini ušli u proces demografske regresije. Stalno smanjenje u udjelu ukupnoga stanovništva Hrvata u Bosni i Hercegovini i njegovo postupno starenje, znatno se više uočavalo promatranom s obzirom na istodobnu demografsku transgresiju ukupnoga stanovništva Bosne i Hercegovine.

Prema višeslojnim raspoloživim demografskim podacima zaključeno je da se varijacije u brojnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini nisu mogle ubrojiti među uzroke ratnih zbivanja. Bitnost očuvanja kulturnog identiteta i osobnosti svih naroda i nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, promatrano u ukupnosti međuprožimanja kultura u Bosni i Hercegovini, jedan je od pokazatelja posebnosti bosanskohercegovačkog društva, odnosno raznolikosti ovog svijeta u malom. Istodobno su se Hrvati u Bosni i Hercegovini brinuli o svojoj posebnosti i sačuvali svoj kulturni identitet i osobitost.

Danas nije jednostavno sagledati rješavanje brojnih aktualnih problema u bosanskohercegovačkom društvu. Naime, u uvjetima kada prevladava galama i kada čak i na trenutke bukači utihnu, nerazumijevanje i zbrka ostaju zato što se jeka vraća. Zbog toga se niti mogu rješavati problemi pojedinaca, niti pojedinci mogu sagledati svoju snagu prebražujuće životne energije i orijentiranja prema pozitivnim vrijednostima.

Iznalaženje današnjeg b/h *modus vivendi* svakako bi trebalo tražiti u franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj. Jedan od predstavnika Provincije (franjevci u Bosni i Hercegovini u kontinuitetu su od godine 1291.) u njezinim definitivno najtežim danima zapisao je kako je "bolje biti siroti i bez oslonca, pa se svojski brinuti za sebe, negoli biti pastorče slobodnih i moćnih".

Rješenje se ne nalazi izvan ovoga područja. Rješenje je u dubini samoga društva, u njegovoj sposobnosti za rješavanje konflikata, u pokretanju razvoja i uočavanju osobitosti dostojnih poštovanja koji ne ugrožavaju jedni druge. Rješenje je u prepoznavanju govora srca i ponašanja bez nadmoći. ■

Država u nastajanju, HRVATI U NESTAJANJU

Godinama je sveučilišni profesor u Sarajevu i povremeno predavač u Mostaru, doktor znanosti Ante Markotić, najbolji tamošnji demografski stručnjak, bilježio što se događa na demografskome planu posljednjih godina u Bosni i Hercegovini.

U njegovu kroniku ušli su ljudi i događaji, vrijeme rata i poraća, dogovori i pregovori, sporazumi (nekima je nazočio kao dogradonačelnik Sarajeva) o sudbini hrvatskog naroda u BiH.

Prije knjige *BiH Ne BiH* Markotić je objavio tri knjige uglavnom o demografiji: *Demografski razvitak Hercegovine* (1983.), *Etnička karta Bosne i Hercegovine* (1991.) i *Bosna ostaje bez svjedoka* (S demografsko-političkog vidikova) 1999. godine.

Promišljajući stanje Hrvata u Bosni i Hercegovini, Markotić na temelju povijesnih danosti i činjenica tvrdi da su Hrvati najautohtoniji narod u Bosni i Hercegovini, da su najpismeniji, najemigrantskiji, najurbaniji, ali i najtradicionalniji. To što su skloni raseljavanju i iseljavanju, bijegu iz sve neugodnije i negostoljubivije vlastite starine i sredine i gotovo neprijateljskog okruženja drugima, koji se sve agresivnije očituju u netoleranciji i nijekanju svega što je hrvatsko i kršćansko, posljedica je, po mišljenju profesora Markotića, loše vlasti i velikosrpske ideje o prisvajanju i "prisajedinjenju" Bosne "majci" velikoj Srbiji, te muslimanskog fundamentalizma, koji se hrani natalitetom i brani mentalitetom za koji se misli da je davno otišao u povijest.

Markotićeva sumorna statistika u posljedajtonskoj Bosni i Hercegovini ide na štetu Hrvata, pa Markotić cinično

kaže: *Svakoga sata iz Bosne nestane jednoga Hrvata.*

Statistika jasno govori kako stoje stvari: od prijeratnoga broja u Bosni i Hercegovini ostalo je 54% Hrvata od njihova broja u zemlji, spram 67% Bošnjaka i 77% Srba. Tako Markotić piše da se od godine 1990. do 2005. iz Bosne i Hercegovine odselilo u Hrvatsku oko 200 tisuća Hrvata, dok je u druge zemlje emigriralo više od 100 tisuća.

Kad Markotićevu knjigu pažljivo pročitate do kraja, shvatite da je Bosna i Hercegovina pokusna zona u kojoj se sudaraju svjetovi, kulture i civilizacije, interesi velikih u odnosu prema malenima i nemoćnima.

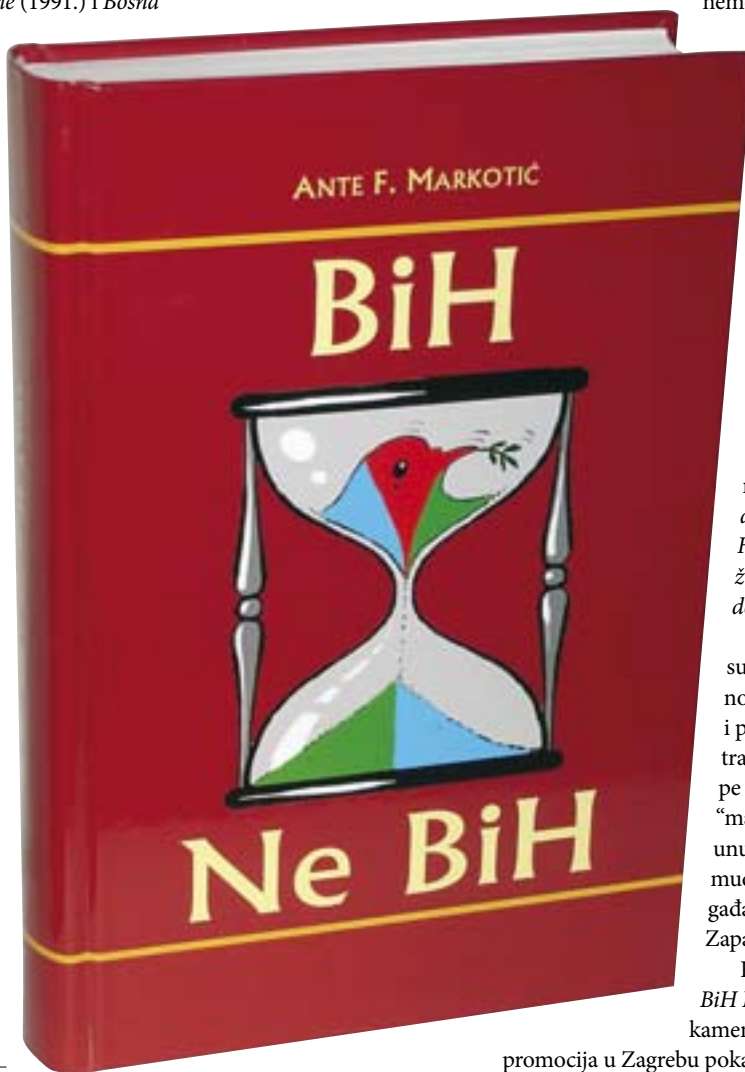
U nedavnoj krvavoj ratnoj drami i političkoj bešutnoj igri Hrvati kopne i nestaju. Vrijeme i nasilje ispisuje im demografski rekvijem. Markotić se nada da će krojačima o(p)stanka Hrvata u Bosni i Hercegovini ponestati štofa. Jer, *daytonska Bosna nije moja Bosna*, kaže pisac ove znakovite i poučne knjige. Na kraju iscrpne analize stvarnosti profesor Markotić daje svoj sažetak, kako on naziva summary: *Trojedna, dvojedna ili (ni)jedna Bosna i Hercegovina; matica – košnica žive i krvave povijesti u kojoj se događa hrvatski democid.*

Na djelu je, kaže autor, sudar moći i razuma, stvarnosti i mitova, etnocentrizma i prava drugih na život. Tako traje drama neodgovorne Europe u Bosni i Hercegovini, kao u "malom Bermudskom trokutu" unutar "velikog europskog Bermudskog trokuta". Sve se to događa pod budnim okom moćnog Zapada i paskom velikog Istoka.

Knjigu Ante F. Markotića *BiH Ne BiH* objavila je Crkva na kamenu. Posjetitelji na nedavnoj

promocija u Zagrebu pokazali su veliki interes, uz znat-

ni odjek u javnosti. ■

Napisao: **Ante Matić**

Ova je knjiga važan povijesni dokument rada i djelovanja Društva hrvatsko-slovačkog prijateljstva, koji će, nadamo se, potaći i druge na njegovanje prijateljstva među narodima

Dokument o mostovima prijateljstva

Početkom ove godine svjetlost dana ugledala je spomen-knjiga Društva hrvatsko-slovačkog prijateljstva "Naših prvih 12 godina". Svečano je predstavljena 28. veljače 2006. u dvorani Tribine grada Zagreba. Autor je te izvrsno opremljene knjige prof. dr. Ante Vukasović, prvi predsjednik te glavni pokretač manifestacija Društva. Knjiga je dvojezična, na hrvatskom i slovačkom jeziku. Uz brojne ilustracije u boji, spomenut ćemo i zanimljivo idejno rješenje naslovnice knjige, na kojoj, uz povezivanje Slovačke i Hrvatske (slovačkih planina Vysoke Tatry i hrvatskog Jadrana), pozornost privlači i spajanje hrvatskog i slovačkog grba u jedinstveni simbol prijateljstva dvaju naroda. U spomen-knjizi dan je pregled svekolikih djelatnosti Društva, od njegova osnivanja u proljeće 1993. pa sve do jeseni 2005. Glavni su dijelovi knjige: *Utemeljenje i namjena Društva, Naši prethodnici, Pregled djelatnosti po područjima, Naši suradnici, Održane skupštine, izabrana tijela, članovi i Relevantni bibliografski pokazatelji o Društvu i njegovoj djelatnosti.*

Prvi dio, *Utemeljenje i namjena Društva*, opisuje proces utemeljenja, te namjenu, svrhu i zadaće djelatnosti Društva. Utemeljilo ga je nekoliko desetaka kulturnih i javnih djelatnika, ubrzo nakon proglašenja samostalne Slovačke Republike, na osnivačkoj skupštini 28. svibnja, 1993., radi njegovanja prijateljstva i suradnje između hrvatskog i slovačkog naroda. Za predsjednika je izabran prof. A. Vukasović, istaknuti hrvatski pedagog. Organizaciju osnivačke skupštine s prigodnim programom poduprli su i potpomogli Veleposlanstvo Slovačke Republike u Zagrebu i Koordinacija hrvatskih društava prijateljstva koja ga je proglasila najdjelatnijim među više

Novi predsjednik društva Z. Heršak, Ivana Kristić-Bentić (MVP), Andrija Karafilipović, veleposlanik Ján Bănás, prof. dr. Ante Simonić, mr. Gordan Grlić-Radman (MVP), prof. dr. A. Vukasović

desetaka društava prijateljstva u Hrvatskoj. Godine 2001. uručila mu je Zahvalnicu za izuzetno plodnu djelatnost. Za visoke rezultate u razvijanju hrvatsko-slovačkoga prijateljstva predsjedniku Društva prof. A. Vukasoviću je Nj. E. predsjednik Slovačke Republike Ivan Gašparović godine 2005. dodijelio visoko odlikovanje Reda bijelog dvostrukog križa Slovačke Republike.

Drugo poglavlje, *Naši prethodnici*, predstavlja deset važnih čimbenika koji su obilježili povijest hrvatsko-slovačkih odnosa. To su: *Hrvatsko plemstvo u Slovačkoj, Narodni junaci, Obostrana doseljavanja i naseljavanja, Academia Istropolitana u Bratislavi, Sveučilište u Trnavi, Prijateljstvo i suradnja preporoditelja, Katoličko zajedništvo, Književna suradnja, Znameniti Slovaci u hrvatskoj znanosti i kulturi* kao što su: Štefan Moyses, Bogoslav Šulek, Janko Tombor, Ivan Branislav Zoch, Martin Kukučín i mnogi drugi, te *Prva društva prijateljstva.*

Središnje i najveće poglavlje knjige, *Pregled djelatnosti po područjima*, sadrži svekoliku djelatnost Društva hrvatsko-slovačkog prijateljstva u deset podnaslova. Prvi opisuje manifestacije vezane s predstavljanjem Hrvatske u Slovačkoj; drugi ističe predstavljanje Slovačke u Hrvatskoj. Treći podnaslov pruža pregled turističkih i studijskih putovanja u Slovačku, a će-

tvrti iznosi više od 60 svečanih obljetnica znamenitih Slovaka i Hrvata. U petom je opisana sveučilišna i znanstvena suradnja, u šestom su prikazani podaci o izdavačkoj djelatnosti, u sedmom su naznačene brojne književne večeri i prezentacije knjiga. Osmi podnaslov posvećen je raznim tribinama, predavanjima i prijateljskim susretima, deveti gospodarskim inicijativama i suradnji, dok deseti opisuje različita sudjelovanja i posredovanja s hrvatskim i slovačkim institucijama, društvima i pojedincima

U poglavlju pod naslovom *Naši suradnici* opisana je suradnja Društva s veleposlanstvima i brojnim ustanovama, udrugama i pojedincima u Hrvatskoj i Slovačkoj

Na kraju knjige nalaze se podaci o svim održanim skupštinama i izabranim tijelima Društva, popis članova, relevantni bibliografski pokazatelji o Društvu i njegovoj djelatnosti te kazalo imena.

Knjiga je objavljena sa svrhom da potakne društva prijateljstva na pojačano djelovanje, a sve Hrvate i Slovačke na složno građenje novih mostova prijateljstva i suradnje na svim poljima života. Ova je knjiga važan povijesni dokument rada i djelovanja Društva hrvatsko-slovačkog prijateljstva koji će, nadamo se, potaći i druge na njegovanje prijateljstva među narodima. ■

Napisao: **Tomislav Heršak**

Procesija na Cvjetnicu

“Zadovoljan sam, vidim plodove svoga rada”

Nedavni posjet Johannesburgu pružio mi je prigodu upoznati dosta zanimljivih ljudi, no najveći dojam na mene ostavio je mladi misionar u JAR-u fra Drago Vujević, hercegovački franjevac rodom iz Ljubuškog. Nevjerojatnom se doimaju njegova vedrina i smirenost kada se zna da živi negdje gdje je urbani način života još nepoznanica, a sve ono što u našoj svijesti postoji kao nekakav moralni kodeks ovdje ne vrijedi. Jer, ljudi ovdje žive u plemenskim zajednicama i imaju sasvim drukčiji način ponašanja, običaje i sve ono što se naziva životom u zajednici.

“Kad sam došao u JAR, bio sam u potpunosti zbunjen, jer se nisam pripremao za Južnu Afriku. Sjećam se, u zračnoj luci u Johannesburgu dočekao me domaći, crni fratar koji mi je priopćio kako ću najprije nekoliko dana prenoćiti u Johannesburgu, nakon čega idem u Sebokeng - Township. Nisam znao ni što je Township, ni što me tamo očekuje. Poslije sam doznao kako su to naselja blizu gradova i da se nalaze u provinciji Gauteng, u matičnoj državi Lesotho, smještenoj u sredini JAR-a, koja ima pet milijuna stanovnika. Basotho je narod koji ondje živi, a jezik kojim govore zove se

sesotho. Prvotni je šok bila kuća u Johannesburgu koja je bila moj privremeni smještaj. Izgledala je kao koncentracijski logor, jer je oko nje bila bodljikava žica. Nikamo nisam izlazio jer je bilo opasno. No, kada sam nakon nekoliko dana stigao u Township, bio sam izvan sebe. Nisam znao odakle početi. Način na koji tamo ljudi žive, njihove kuće poput baraka, mnogo smeća po ulicama, ljudi po cesti, sve mi je to bilo veliko iznenađenje i mislio sam: ‘Bože, kamo sam ja to došao!’. Neću ja tu moći izdržati’, prisjetio se fra Drago svojih prvih misionarskih dana na afričkom kontinentu, otprilike dvije godine. Sjeća se kako su ga, odmah nakon dolaska, poslali u ruralno afričko područje koje se zove Qua – Qua, a smješteno je na granici s Lesothom, radi učenja jednog afričkog jezika i naroda koji je fra Drago trebao pastorizirati. Ondje je naš misionar proveo nekoliko mjeseci, nakon čega se ponovo vratio u Township, gdje je radio kao svećenik. “Da me nisu poslali učiti afrički jezik, razmišljao bih bih li ovdje ostao ili se vratio u domovinu. Jednostavno sam

bio izgubljen i nisam znao odakle krenuti”, iskreno će fra Drago nastavljajući priču:

“Proveo sam nekoliko mjeseci u maloj sredini gdje crno stanovništvo još uvijek živi prilično neopterećeno modernim događajima”. Istakao je kako mu je bilo teško učiti taj jezik kojim ni danas ne može govoriti, no zna ga čitati i pisati. Ne uspije li se sporazumjeti sa starijim stanovništvom, onda komunikacija uglavnom ide preko mladih koji, posebice u regijama bliže Johannesburgu, znaju engleski jezik.

Misu slave na svoj način. Što se tiče misnoga slavlja, ono je znatno drukčije, prilagođeno njima. “Svaka je misa s crnim stanovništvom pjevana misa, jer bez pjesme i plesa nema za njih mise. Misu slave na svoj način i tu se treba nekako uklopiti. To se zove inkulturacija. Ono što mi svećenici nosimo iz Europe ovdje treba uklopiti u njihov mentalitet, njihov način života. Misa ima dosta toga njihovog tradicionalnog, ne izostavljajući ono nužno što imam reći kao svećenik. No, imaju pravo tu misu osmisliti na svoj način, stoga mnogo pjevaju i plešu.

“**Shvaćam ovdašnje stanovništvo i prihvaćam ih. Nudim im nešto drugo - uvjerenje da bijeli čovjek nije neprijatelj. Dokazao sam im da želim biti s njima, da im želim dobro — rekao je hrvatski misionar fra Drago Vujević**

Napisala: **Željka Lešić** Foto: **arhiv HMI**

Mise dugo traju, dva sata obična nedjeljna misa, pa i četiri, ako je krštenje ili je došao biskup. Uopće nema nekakva vremenskog ograničenja. Pisana riječ nije im toliko važna. Sve što trebaju kazati mora se izreći pjesmom i plesom”, napominje fra Drago koji im je, kako kaže, na oglasnu ploču pokušao staviti nekoliko informacija, no nitko to ne čita.

Da bi se uklopio u zajednicu, fra Drago se morao prilagoditi, ne izdvajajući se i ne postavljajući nikakve uvjete. No, pitamo, je li se uspio prilagoditi.

- Morate tako. Dakle, ja dolazim kao stranac u njihovu sredinu i ne mogu postavljati uvjete. Ako postavljam uvjete, oni me ne prihvate kao svećenika i moram se dokazivati kao svećenik. Dokazati da želim biti s njima, da im želim dobro, kako bi me prihvatili kao člana zajednice. Shvaćam ih i prihvaćam, pokazujući im kako bijeli čovjek nije njihov neprijatelj.

Pitam ga vidi li plodove svojega rada i je li ovdje zadovoljan.

- Ispunjen sam kao svećenik, vidim plodove rada, zadovoljstvo. Gledam na njih kao svećenik kroz vjeru i svećenički rad..

Zanimalo me prihvaćaju li njegovi župljani katoličko učenje.

- Prihvaćaju, ali zadržavaju ono afričko.

Nisu skloni zapisivati svoju povijest, ali nastoje zadržati ono što ih veže za njihove, afričke korijene. Svijet ide naprijed, tu je internet, TV koji gledaju, pa vide kako živi napredni svijet. Gradovi im sve više slične onima europskima. Oni nemaju drugog izbora nego zadržati svoje, afričke običaje. Kao svećenik susrećem se s raznim običajima: vjenčanjem, pogrebom, običajima vezanima uz odlazak na studij, iako ih malo iz Townshipa ide na studij i edukacija je ovdje veliki problem. Susrećem se i sa završetkom gradnje kuće, vrlo zanimljivim običajem vezanim uz ovaj kraj.

Zadržavanje afričkih običaja. Najzanimljivijim mi se činio običaj vezan uz završetak gradnje kuće, pa sam stoga zamolila fra Dragu da za naše čitatelje nešto više kaže upravo o njemu. “Kada obitelj, koja je patrijarhalna, nakon duljega vremena završi kuću, običaj je da mora napraviti proslavu koja uključuje i mrtve članove obitelji. Oni tada dođu na groblje ako znaju gdje su im mrtvi pokopani, a, ako ne znaju, onda ih pozivaju u završenu kuću, gdje su dobrodošli i gdje mogu vidjeti raspored prostorija. Tom se prigodom napravi gozba na koju je pozvana sva šira obitelj. Za svaku gozbu mora biti mesa i za takvu se prigodu zakolje ovca ili krava i pije se domaće pivo

koje sami proizvode. Poslije su vrlo zadovoljni, jer, kako kažu, da nisu pozvali svoje mrtve, oni bi bili jako nezadovoljni što ih nisu obavijestili da je kuća završena i dolazili bi noću i pravili im probleme. Osjećali bi se kao stranci, jer ne bi znali što se ondje dogodilo nakon njihove smrti. Veoma im je važan taj odnos s mrtvima. Ono što se u nas zove litanija Svih svetih pokušavamo prilagoditi, ubaciti njihove pretke. Oni drže da su njihovi predci sveti, da su na nebu i s njima komuniciraju. To nije nešto što je protiv učenja Katoličke crkve i može se uskladiti.

No, ono što katolički svećenici ne mogu prihvatiti, svakako je škola inicijacije koju vode domaći vračevi (*sangoma*), a pohađaju je mladići u dobi kada postaju punoljetni. Nakon završene škole postaju muškarci, zreli ljudi. “Problem sa školom jest u tome što vračevi mladićima napune glave krivim idejama, izlaze iz nje ponosni, pa si dopuštaju svakakve gadosti, primjerice silovanja, jer su oni sada pravi muškarci. Stoga mladićima govorim neka odu u tu školu, no neka ne shvaćaju to učenje ozbiljno i neka se ispovjedu. Oni znaju da ta škola nije baš dobra, no, ako mladić ne ode u nju, iskaće iz svoje sredine, izdvaja se i ona ga ne prihvaća”, pripovijeda fra Drago.

Svakako najveći problem u Townshipu, kao i u cijelom JAR-u, jest sida, a broj je oboljelih zabrinjavajuće velik. “Mnogi šute o broju oboljelih. I ovdje veliku ulogu imaju vračevi koji domicilnome stanovništvu govore kako je sida laž koju bijelci šire među stanovništvom kako se crna rasa ne bi povećavala, jer ovdje žele vladati. Problem je, zasigurno, jedan od najvećih u JAR-u zbog neprosvijećenosti stanovništva, no i stoga što država nema novca za liječenje. Država podupire i propagira projekt sigurnoga seksa”, zabrinuto pripovijeda fra Drago.

Budući da je razgovor vođen pomalo već u očekivanju Uskrsa, zanimalo me kako se u Townshipu slavi taj najveći kršćanski blagdan.

- Na Cvjetnicu je običaj da svećenik na magarcu jaše kroz Township, čime mu je iskazana čast, a i meni je, jer je narod s palminim granama dočekao i Isusa kad je na magarcu ujahao u Jeruzalem. Na Veliku je subotu običaj da krstim i vjenčavam one koji se pripremaju za te sakramente. Slavljenje uskrsnih blagdana, kako vidite, vrlo je svečan i radostan događaj i na ovim prostorima. Želim da i vi u domovini, kao i svi vaši čitatelji diljem svijeta provedete u radosti blagdan kojim slavimo uskrsnuće našeg Spasitelja. ■

Izlet i druženje s mladima

Djeca iz Townshipa

Fra Drago dijeli blagoslov na Cvjetnicu

SELO MARTINCI – FELSŐZENTMÁRTON

Na mađarskim obalama Drave, na granici Šomođske i Baranjske županije, vjerojatno i prije 1235., kada se prvi put spominje, smjestilo se hrvatsko selo Martinci. Današnji ga hrvatski stanovnici zovu Martince, a mađarski naziv Felsőszentmarton nosi od godine 1909. do danas. Tijekom prošlosti, nakon turskih pustošenja, selo je više puta napušteno, a onda ga 1712. Hrvati obnavljaju i naseljavaju se u njemu. Godine 1852. u njemu su sagradili i crkvu sv. Martina, svojega zaštitnika. Inače, sama je župa osnovana 1789. i u neprekinutom kontinuitetu djeluje već više od dvjesto godina. U njoj su službovali mađarski, ali i svećenici Hrvati, Pongracije Gombarović (1919.–1926.), Mijo Horvat (1926.–1956.), Lujo (Lajos) Geošić (1937–1955.), Mijo Bošnjak (1955.–1976.). Posljednja su dvojica i pokopana na martinečkom groblju. Župa je s vremenom prešla, od zagrebačkoga, u jurisdikciju pečušškoga biskupa.

Selo je postojalo već za kralja Stjepana Svetoga (Szent Istvána), prvoga ugarskoga kralja, od 997., utemeljitelja opatije u Vaški kojoj su pripadali i Martinci. Kao općinsko mjesto spominju se za vrijeme kralja Andrije I. (Istvána Endrea). Kao što mu to i njegovih pretpostavljenih sedamsto godina i nalažu, o Martincima kruži legenda da se ondje sa svojim četama zaustavio i sam kralj Ladislav I. Arpadović na putu u Hrvatsku. Njegove su čete 1091. osvojile Hrvatsku sjeverno od Gvozda, no 11. rujna 1094. osnovao je Zagrebačku biskupiju podredivši je nadbiskupiji u Ostrogonu. Naime, kraljevi iz kuće Arpadovića vladali su Hrvatskom od godine 1102. do 1301. Spomen na prolazak Ladislavove vojske u svojem imenu čuva martinečka Szent László útca, Taborska ulica i logorske livade (tábori rétek). Martinečko pak polje dijeli se na Rastovce i Brodance. Samo ime govori kako je u prvim bilo hrastova, sada

AKORDI O HRVATSKOJ (ulomak)

Josip Gujaš-Džuretin

*Kroz plava polja Mađarske
Voz juri prema jugu
I samo mi se čudi
Oduševljenje očekuje
A ne zna
Da ja u svom snu
Nosim samo Hrvatsku.*

iskrčenih, a tuda se, vele, u dijelu od Luga do Markoca, pri svom prelasku u Hrvatsku kod Zanoša, kretao i sam kralj Ladislav.

Crkva Sv. Martina

Mikrotoponimi, no, čuvaju uspomenu i na obične ljude i njihove sudbine; pa otud i priča o kovaču kojemu je ostavljena draga u rastovačkoj krčmi izvadila srce, o 'vatreni čoveki' u Selišću, o Kstanjenu kao okupljaču vještica za punoga mjeseca, o Bregu, poznatomu po zemlji dobroj za uzgoj konoplje, gdje su se okupljale vodene vile prekrasna glasa kojega su mogli čuti samo odabrani. Izreka "Ne ide mu (joj) kao ni branje grava Banderovoj Katici", iz Lešince, gdje još raste poneki grm lješnjaka, također potječe iz lokalne narodne predaje o lijenoj krčmarevoj kćeri. U Brođancima se nalazi najplodnija martinečka zemlja, a tamošnja, sada nepostojeća, krčma slovila je kao sastajalište tajnih, najčešće i nesretnih, ljubavnika. Mnogi su martinečki toponimi i opjevani, pa tako i "Zeleni se livada, za livadom Ogreda". Tu šumu i danas narod iz obližnjih sela tako zove. Poslovično samosvjesni Martinčani ušli su tako i u legendu, kao Petriša vidovnjak koji se borio, u liku crnoga bika, s bijelim koji je sišao s oblaka i jednako tako, pobijeđen, nestao. Otada, kako vjeruju, selu više ne prijete tuča. Neki su se istakli pameću i sposobnošću, kao gazda Blažok, a neki kao vrsni majstori svojega zanata. Selo, pa još i hrvatsko, ne može bez nadimaka, pa tako ni ovo nije iznimka. Mještani su se već i pomirili da ih zovu Relja, Fujka, Cinter, Lulo, Brondić, Brdar, Bikija, a jednoga motorista nitko i nije zvao drukčije nego Sputnjik. Uz obitelji Barić, Brezović, Gregorić, Stražan, Vuković, koje se spominju u 18. st., najbrojnije su Balatinac, Balaž (ić), Đuradinović, Gojak, Gregeš, Kolarić, Kovačević, Kuštra, Petrinović, Perjaš, Konta, Sigečan, Šimara, Romolic, Vašćan, Viljevac.

Narodni običaji, od kojih su najdojmljivije ivanjske vatre, njeguju se s pomnom kao i praznovjerje. Naime, odsjeći komadić ljese znači oduzeti mlijeko domaćinovoj kravi, a da bi se to izbjeglo, put i dvorište na Veliki su se petak marljivo čistili. I danas se mogu pohvaliti izuzetnom čistotom i urednošću svojih dvorišta i sokaka.

Napisala: **Diana Šimurina-Šoufek**

Stogodišnja baka Macokova svojedobno je pričala kako su u njezino vrijeme svi u selu bili pismeni, i na hrvatskome i na mađarskome jeziku, dok su se u mjesnoj školi do 1920. učila oba jezika. Prva nastava u selu održana je 1812., a 1848. ondje je živjelo 1 007 žitelja i u školu je bilo upisano 119 učenika. Škola je postala obveznom 1895., a do 1914. u nju su išla djeca Antolovića, Barića i dr. i ondje učila hrvatski jezik. Nakon rata se nastava provodila samo na mađarskome jeziku, ali, budući su ga đaci slabo razumijevali, dobivali su pojašnjenja na hrvatskome. Teška vremena martinečke škole obilježila su dvadesete godine 20. st., kada, nakon prestanka srpske okupacije, Hortyjeva vlast uvodi mađarski kao isključivi nastavni jezik. Tako 1934. školu, od 51 upisanog, završava 28 đaka. Do Drugoga svjetskoga rata učilo se po modelu tri hrvatske pa tri mađarske, repeticijske godine. Rat je, kao i Prvi, zaustavio školovanje djece. Nakon rata i teškoga i siromašnoga života, škola je, od crkvene, postala državnom. Na osnovi jezičnih osobina, pisao je dr. Ernest Barić, može se zaključiti da Martinčani govore štokavskim narječjem s mnogo kajkavskih osobina, čemu se ne treba čuditi jer se nekadašnja granica između štokavštine i kajkavštine provlačila upravo u tim krajevima s druge strane Drave (u smjeru Slatine).

Martinci su selo koje ide ukorak s vremenom. Selo je uvelo struju 1952., 1968. vodovod, izgradilo dječji vrtić, školu, dom

zdravlja, dom kulture, novu gostionicu, trgovine i zadrugni centar. Velik broj mladih napušta rodno selo 1956., u vrijeme mađarske revolucije, da bi bolji život potražili u prekooceanskim zemljama. Poljoprivredna zadruga "Nikola Zrinski" osnovana 1961. siguran je izvor prihoda mnogih martinečkih obitelji, a 1990-ih se preorijentirala na proizvodne i uslužne djelatnosti. U Pečuhu je većina višekratnica nikla kao martinečkih ruku djelo, a vrijedno su obrađivali i zemlju u široj okolici, jer je njihove bilo malo. Martinčana je potkraj devedesetih godina 20. st. bilo 1 230, 106 đaka u dvojezičnoj osnovnoj školi i 42 djeteta u vrtiću. Selo je dalo i dva pjesnika, Josipa Gujaša Džuretina (1936.-1976.) i Đusu Šimaru Pužarova (1949.-1994.). Kulturno društvo djeluje kroz plesne grupe, pjevački zbor i ženski pjevački zbor "Korijeni", a aktivan je i NK "Zrinski", osnovan 1940. Martinci su 1997. dobili Nagradu za kulturu HMI, koju ona tradicionalno dodjeljuje, a dodjeljivat će je i ubuduće manjinskim naseljima koja čuvaju hrvatski jezik, kulturu i običaje prenoseći ih mladima. Osjećaj pripadnosti hrvatskome narodu žitelji su, osim svega navedenoga, pokazali i postavljanjem poprsja Matije Gupca pred istoimenim domom kulture, a danas i oni sami očekuju nešto više. Osmatranjem Hrvatske ti hrvatski otočići ne bi smjeli, nakon što su se tolika stoljeća održali, potonuti u mađarskom moru. Oni očekuju, i zaslužuju, pomoć stare, ali još uvijek i njihove domovine. ■

VIJESTI IZ ISELJENIŠTVIA

HRVATSKI BAL U PEČUHU U ZNAKU DJECE I ZA DJECU

Tradicionalni Hrvatski bal i ove se godine, u organizaciji Roditeljske zajednice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krlež, 25. veljače, održao u Pečuhu, s pomoću mnogobrojnih pomagača i pokrovitelja između kojih se svojom potporom istaknulo Hrvatsko kazalište Pečuh. Bal je to koji ima svoju 40-godišnju tradiciju, i čiji je prihod namijenjen pomaganju potreba i aktivnosti učenika pečuske hrvatske škole. Balu se odazvalo 150 gostiju koji su napunili dvoranu Hotela Laterum.

Otvarajući bal, ravnatelj hrvatske škole Gabor Gyórvári naglasio je još jednom kako su se dobri ljudi našli zajedno oko humanih i plemenitih namjera te kako se i na ovaj način svojom nazočnosti iskazuje potpora jednoj od najvećih školskih ustanova Hrvata u Mađarskoj koju trenutno pohađa četrstotinjak učenika osnovne škole i gimnazije. Nakon njegovih riječi bal su sa slavonskim plesovima otvorili učenici škole, plesači školskoga plesnog ansambla, njih četrdesetak koji marljivo vježbaju pod vještom rukom Blaška Stanića. Zadivili su sve nazočne svojim domalo polusatnim plesnim programom. Bila je to njihova prva ovogodišnja javna promocija i nastup, a gledajući ih na pozornici, uvjereni sam kako će uskoro svojim plesnim umijećem zasjeniti mnoge koji plešu oko njih. Uz večeru i druženje te uza svirku poznatih svirača iz "Šokačke grane", i mladića iz Orkestra KUD-a "Baranja", koji je goste zabavljao dok su se stariji svirači odmarali, bal je potrajao do ranih jutarnjih sati, a najizdržljiviji su sa svitanjem dana uz pjesmu krenuli svojim kućama. (HRVATSKI GLASNIK, 9.3.2006.)

UMJETNOST BEZ GRANICA

Govoreći o prošlosti kazališnih veza između Pečuha i Osijeka u prvoj polovici 19. stoljeća, može se istaknuti da su kazališne udruge u ovim gradovima svojoj publici predstave izvodile mahom na njemačkom jeziku, u Pečuhu i na mađarskom. Učestali su bili nastupi u gostima, čas u Pečuhu, čas u Osijeku. Njemačka je kazališna grupa iz Osijeka u Pečuhu između godine 1800. i 1829. izvela 13 predstave, a varaždinska je pak između 1811. i 1817. u 4 navrata boravila u ovom gradu podno planine Mečeka s njemačkim repertoarom. Izgradnjom nacionalnog kazališta u Pečuhu godine 1895. na repertoaru će se naći isključivo predstave na mađarskom jeziku. U gradu Osijeku kazalište je podignuto 1907. godine te se izvode kazališne predstave na hrvatskom jeziku. Uzajamni posjeti kazališnih društava u obama gradovima početkom 19. stoljeća bili su učestali. No, nije obrađena povijest tih veza do Prvoga svjetskog rata, kada su ono i "muze zašutjele". Uoči Drugoga svjetskoga rata došlo je do oživljavanja kazališnih veza, do ponovne suradnje. Intenzivne veze zapažaju se nakon 1960-ih godina te traju, na veliko zadovoljstvo publike, sve do danas. Kazališne kuće Pécsi Nemzeti Színház i Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku posjećuju se, a u tu suradnju uključili su se i lutkari, dakako, i Hrvatsko kazalište u Pečuhu. Bivši intendant HNK u Osijeku Zvonimir Ivković o tim vezama priprema knjigu na hrvatskom i mađarskom jeziku, koju će tiskati Ogranak Matice hrvatske u Osijeku. Zahvaljujući njemu došli smo do novinskih članaka te mu najljepše zahvaljujemo

Oživljavanju kazališnih veza godine 1940. između dvaju gradova prethodilo je sklopanje ugovora o vječitom prijateljstvu između Mađarske i Jugoslavije, što je dovelo do uzajamnih posjeta kazalištaraca u Pečuhu i Osijeku. Novine *Pécsi Napló* (29. 3. 1940.) donose: "U subotu navečer Nacionalno kazalište u Pečuhu bit će mjesto susreta istaknute kulturne priredbe na zemaljskom nivou. Nakon dvadeset godina u Pečuhu bit će održana prva prijateljska kulturna priredba. Naime, tada će u okviru uzajamnog posjeta doći do izvedbe opere *Nikola Šubić Zrinski* u okviru Narodnog kazališta u Osijeku, kada će ono u punom sastavu i sa zborom nastupiti, a čije će klasično lijepe dijelove na ploči od voska snimiti Budimpeštanski radio. Ova opera ima i mađarske veze, naime ona se odigrava u sigetvarskoj tvrđavi u vrijeme turske opsade, kada je Nikola Zrinski sa svojom malobrojnom vojskom herojski odolijevao vojsci sultana Mehmeta. (...) U nedjelju uvečer će Narodno kazalište u Osijeku drugu svoju igru u gostima izvesti *Traviatu*, vječito divnu operu Verdija, uz sudjelovanje najboljih pjevača."

Pečuh, 30. ožujka. "Na glavnom pečuškom kolodvoru u subotu popodne u svečanoj je atmosferi dočekan grupa umjetnika Narodnog kazališta iz Osijeka. Gradona-

čelnika Pečuha zastupao je dr. Lajos Sik, glavni zapovjednik vatrogasaca, rukovodilac ureda za turizam kazališta domaćina. (...) Lajos

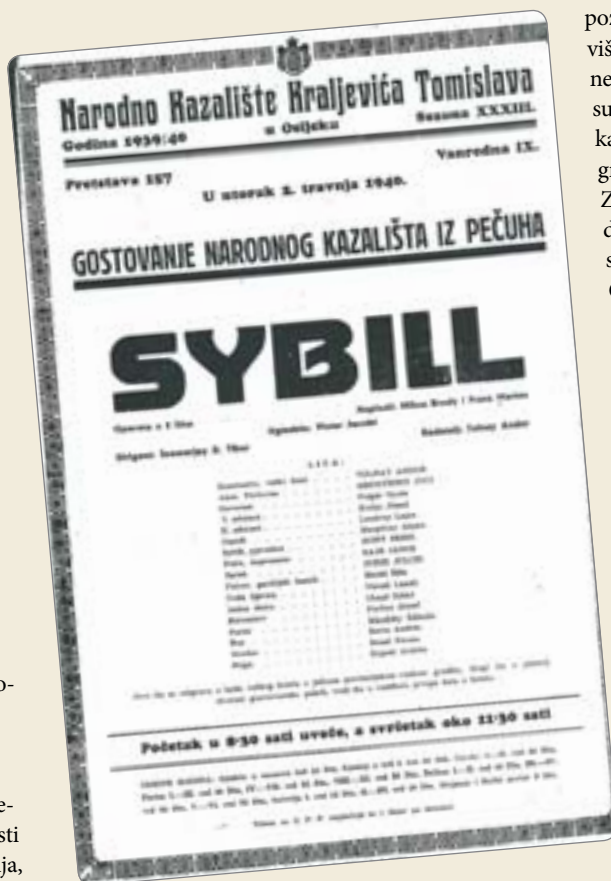
Sik je u svojem pozdravu na hrvatskom pozdravio kazalištarce iz Osijeka. On ističe višestoljetnu suradnju: "Osijek i Pečuh su, ne samo zbog svoje geografske pozicije, susjedi. Naime, srebrna traka Drave nikada nije bila granica koja razdvaja naše gradove, nego spona koja nas povezuje! Za vrijeme tisućljetnog suživota ova su se dva grada stalno susretala na gospodarskom, duhovnom i društvenom planu. Od ovih niti postale su stalne, dugotrajne i neraskidive veze". (...) Neka nam dođe ono vrijeme - kako je to vaš gradonačelnik najljepšeg grada prije više godina želio - da dva naroda koja su bogata u herojskim krepostima, nađu jedan drugoga, da bi mogli neiscrpane resursne izvore svojih nacionalnih vrlina uporabiti u gradnji svoje ljepše i bolje sutrašnjice. (...) "Živjeli članovi osječkog Narodnog kazališta! Živio grad Osijek!" (Ovo je izgovorio na hrvatskom jeziku – nap. autora.)

Nakon govora Osječani su oduševljeno klicali "Ēljen!" (Živjeli!) te je intendant Mirko Perković zahvalio na toplom dočeku.

"U sjaju i u svečanim je bojama danas (30. ožujka) uvečer blistalo Nacionalno kazalište u Pečuhu.

Otmjena gradska publika u večernjim

je haljinama zastupala živu stvarnost mađarsko-južnoslavenskih veza tada, kada je izvršno društvo Narodnog kazališta iz Osijeka predstavilo operu plemenitog Ivana Zajca "Nikola Šubić Zrinski", najkvalitetnijeg reprezentanta južnoslavenske (hrvatske – nap. autora) glazbene kulture. (...) "

Pečuh, 1. travnja. "Uvečer u nedjelju je u gostima Narodnog kazališta u Osijeku izvedena Verdijeva opera Traviata. Na ovoj predstavi dala se je zamijetiti u svoj svojoj cijelosti ona topla, demonstrirajuća ljubav s kojom je pečuska publika obasipala osječke umjetnike. Kazalište je bilo dupkom puno, nije bilo slobodnoga mjesta; dapače, što se događa samo u iznimnom slučaju, nakon predstave publika je još minutama ostala sjedeći na svom mjestu i slavila ovo izvrsno društvo... Sada smo naime mogli vidjeti što znači uzajamno upoznati kulture dvaju naroda, te je prihvatiti, cijeniti i zavoljeti. Grad je toplinom cijeloga svog srca slavio i prosvjedovao na ovom velikom susretu umjetnika."

O uzvratnom posjetu pečuskih glumaca osječki *Hrvatski list* redovito je izvještavao svoje čitatelje i u broju od 3. travnja 1940., a navodi poslije novina *Pécsi Napló* slijede iz te tiskovine: *Doček Narodnog kazališta iz Pečuha* "Više stotina osoba sakupilo se na svečano okićenom peronu gornjogradske stanice i srdačno dočekalo mađžarske goste. Jučer nešto poslije deset sati prije podne stigli su u Osijek članovi Narodnoga kazališta u Pečuhu, da uzvrate posjet našem kazalištu, koje je u subotu i nedjelju s velikim uspjehom gostovalo u Pečuhu. Peron gornjogradske kolodvora bio je svečano iskićen zelenilom te hrvatskom i mađžarskom trobojnicom kao i gradskim zastavama Osijeka i Pečuha. (...) goste je u ime gradske općine pozdravio g. Josip Vološinski, tajnik banskoga povjerenika zaželjevši gostima dobrodošlicu na hrvatskom, a potom na mađžarskom jeziku. Istakao je važnost zbližavanja između dva susjedna grada s ove i s one strane granice i izrazio nadu, da će ovo prvo međusobno gostovanje biti poticaj za dalji još uži dodir između oba grada. Na ovaj govor zahvalio se u ime gostiju intendant Narodnog kazališta u Pečuhu g. Tolnay, koji je govor završio poklikom: "Živjeli!" Cjelokupna publika odvrtila je na to s poklikom "Ēljen!".

Gostovanje Narodnog kazališta iz Pečuha. Vrlo dobar uspjeh izvedbe opere "Sybill" od V. Jacobija. Hrvatski list, četvrtak, 4. travnja 1940. "Odavna naše kazalište nije bilo u tako svečanom raspolože-

nju kao preksinoć prigodom prvoga gostovanja Narodnog kazališta iz Pečuha. Kazalište je bilo rasprodano do posljednjega mjesta; dvorana dekorirana zelenilom kao i zastavama grada Pečuha (plavo-žuta) i grada Osijeka (plavo-bijela). Osječka je publika pokazala vrlo veliki interes za gostovanje Mađžara, te se time odužila pečuskom općinstvu, koje je ispunilo kazališnu zgradu u Pečuhu prigodom gostovanja naše opere. Prva je predstava bila opereta "Sybill" mađžarskog skladatelja Victora Jacobija....Na otvorenoj sceni sakupilo se cjelokupno članstvo našega i pečuskega kazališta, te je intendant osječkog kazališta g. Perković srdač-

nim riječima pozdravio simpatične goste, istaknuvši od kolike je važnosti podržavanje uskih i što tjesnijih veza između dva grada, koja su nekoć surađivala i bili dobri susjedi. U znak pažnje prema gostima uručio je g. Perković intendantu pečuskega kazališta g. Andoru Tolnayu krasan lovor-vijenac s hrvatskom trobojnicom. Na ove riječi zahvalio se na mađžarskom jeziku g. Tolnay zanosnim govorom. Publika je u više navrata prekidala njegove riječi s burnim povlađivanjem. Svršetak ovoga srdačnog bratimljenja između osječkog i pečuskega kazališta popratilo je općinstvo s velikim ovacijama. (...)"

Druga predstava Narodnoga kazališta iz Pečuha. Vrlo uspješna izvedba Leharove opere "Zemlja smiješka" Hrvatski list, petak, 5. travnja

"Kao drugu predstavu prikazalo je Narodno kazalište iz Pečuha poznatu operetu "Zemlju smiješka" od Franza Lehara. Kazalište je i ovaj puta bilo rasprodano do zadnjega mjesta, a publika se ponovno mogla uvjeriti o lijepim kvalitetama ovog izjednačenog operetnog ansambla... Poslije

svakoga čina morali su glumci bezbroj puta izaći pred zastor, a isto tako morale su se ponavljati pojedine pjevačke točke. Poslije predstave priredio je banski povjerenik g. Stjepan Vukovac u Narodnom kasinu banket u počast gostiju iz Pečuha. (...) G. Perković u svom govoru (...) spominje veliku vrijednost gostovanja između jednog i drugoga kazališta te predlaže, da bi se svake godine u mjesecu travnju priredila ovakva međusobna gostovanja." (...)

No, daljnje uzajamne posjete i gostovanja "režirao je" već Drugi svjetski rat. ■

HRVATSKA POTVRDILA VODEĆU ULOGU U REGIJI

Sanader istaknuo da europsko ujedinjenje ne može biti završeno dok članicama EU-a postupno ne postanu sve zemlje jugoistočne Europe / Austrijski kancelar Schussel ustvrdio da je Hrvatska postala predvodnikom u regiji, što joj donosi veliku čast, prednost, ali i odgovornost

Hrvatska je na ovogodišnjem Crans Montana forumu pod nazivom "Hrvatska – vrata Europe prema jugoistoku", što se od 5. do 7. travnja po drugi put održavao u Zagrebu, potvrdila vodeću poziciju u regiji. Istodobno je uspješno ostvarila zacrtani cilj – predstavila rastuće potencijale hrvatskoga gospodarstva političkoj i poslovnoj eliti europskih i svjetskih država. Ministrica vanjskih poslova i europskih integracija Kolinda Grabar-Kitarović istaknula je da Hrvatska podržava europsku perspektivu cijele regije, te da je zagrebački Crans Montana forum dokaz želje da se glas jugoistočne Europe jače čuje, ali i da se potakne

Napisala: **Silvana Oruč Ivoš**

suradnja među državama regije.

Inače, ovogodišnje zagrebački Crans Montana forum 55. je po redu skup toga u svjetskim razmjerima uglednoga međunarodnog gospodarsko-političkog foruma. On je osnovan još godine 1989., i to radi poticanja međunarodnog dijaloga i partnerstva između politike i gospodarstva. Na mnogobrojnim plenarnim sjednicama i radnim skupinama petstotinjak sudionika Forumu – državnih dužnosnika, diplomata, predstavnika međunarodnih organizacija i privatnog sektora iz 35 zemalja – govorilo je o procesu europskog ujedinjenja te o razvoju financijskog, prometnog, energetskog i drugih sektora u jugoistočnoj Europi. Govorilo se i o razvoju turizma, borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, te o ulozi pravosuđa u stvaranju povoljne

poduzetničke klime. Posebno je zanimanje izazvao okrugli stol o bolesti ptičje gripe i hrvatski model borbe koji je, unatoč skromnim financijskim sredstvima koja je Hrvatska u njega uložila, danas referentan u svijetu.

S govornice je također upućena jasna politička poruka o tome da se proces europskog proširenja ne smije zaustaviti i da Europa neće biti cjelovita dok u njoj ne budu sve zemlje jugoistoka Europe. Naravno, na čelu s Hrvatskom koja je najdalje odmakla u procesu eurointegracije.

U tom je kontekstu posebno jasan bio hrvatski premijer Ivo Sanader koji je otvoreno poručio da "vrata Europske unije prema državama ovog područja moraju biti otvorena. Europsko ujedinjenje ne može biti završeno dok članicama EU postupno

ne postanu sve zemlje jugoistočne Europe”.

Premijer je naglasio da će Hrvatska biti vrlo aktivna u promoviranju CEFTA-e i Procesa suradnje u jugoistočnoj Europi (SEECF). Obje inicijative poslužit će, pojasnio je, kao prostor za vježbu za buduće članstvo u Europskoj uniji. “CEFTA i SEECF u idućim mjesecima i godinama sve će više dobivati na važnosti. Hrvatska će vrlo aktivno promovirati slobodnu trgovinu jer to nije važno samo zbog političkih razloga nego je još važnije za ekonomiju i trgovinu”, kazao je premijer. Ustvrdio je također da Hrvatska želi pridonijeti nastojanjima međunarodne zajednice, EU, Pakta o stabilnosti i drugih međunarodnih organizacija koje su uključene u postizanje trajnog mira u jugoistočnoj Europi i njezino će djelovanje biti u skladu s onim međunarodne zajednice. Govoreći o zamoru od proširenja koje su iskazale neke članice EU, Sanader je rekao da su se sudionici Crans Montana foruma složili da unatoč zamoru od rasprava o apsorpcijskim mogućnostima i granicama Europske unije “ovaj dio Europe ne bi trebao i ne može biti zaboravljen”.

No, nije bio jedini koji tako misli. Austrijski kancelar Wolfgang Schussel kazao je da je pridruživanje zemalja regije Europskoj uniji za Austriju, kao predsjedateljicu, jedan od vanjskopolitičkih prioriteta. “Hrvatska je

postala predvodnik cijele ove regije. To joj donosi veliku čast, prednost, ali i odgovornost”, kazao je Schussel.

I osnivač Crans Montana foruma, Jean Paul Carteron, ustvrdio je da je došlo vrijeme da se poduzme sve kako bi se Hrvatska mogla priključiti na europski vlak. Slično misli i zastupnica Europskog parlamenta Doris Pack, koja je uputila snažnu potporu proeuropskoj perspektivi zemalja ove regije. “Ako Hrvatska uspije vrlo brzo postati članicom Unije, mislim da će to biti najbolji poticaj svim ostalim zemljama regije u ispunjavanju kriterija”, kazala je Pack. Ministrica Grabar-Kitarović održala je pak posebno izlaganje na temu daljnjeg širenja EU. Kazala je kako su koriti od širenja EU očite i da je sada Srednja Europa zona stabilnosti i prosperiteta, koja šalje snažnu poruku susjedima na istoku. Za članice EU širenje je osnažilo jedinstveno tržište i pružilo mogućnost dugoročnog ulaganja koje će pridonijeti osiguravanju konkurentnosti EU u vrijeme globalizacije.

U svakom slučaju, Hrvatska se na drugom zagrebačkom Crans Montana forumu predstavila kao jaki gospodarski i politički pokretač u regiji s jasnom proeuropskom orijentacijom. To će, može se očekivati, potaknuti mnoge ugledne hrvatske poslovne ljude iz cijeloga svijeta da ulože u Hrvatsku. ■

VIJESTI IZ ISELJENIŠTVA

ARGENTINA: VELEPOSLANICA POSJETILA NAJSTARIJI HRVATSKI KLUB

Veleposlanica RH u Argentinskoj Republici Mira Martinec u nedjelju, 26. ožujka 2006. posjetila je najstariji hrvatski klub “Circulo Croata Cultural y de Socorros Mutuos” (Hrvatsko kulturno i pripomoćno društvo) de Dock Sud, na poziv njegova predsjednika ing. Tomislava Pavičića. Klub ove godine proslavlja 83 godine aktivnog i neprekidnog postojanja. Veleposlanica je razgledala školu i dječji vrtić Colegio “Christo Rey” u kojemu se održava nastava hrvatskoga jezika.

Sv. misu u Colegio “Christo Rey” predvodio je fra Josip Peranić, a nazočili su veleposlanica Martinec, savjetnica Renee Ivin, veleposlanik BiH Duško Ladan sa suprugom te ostali istaknuti predstavnici hrvatskih udruga u Buenos Airesu.

ARGENTINA: KONZULARNI DANI U OGNJENOJ ZEMLJI

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Argentinskoj Republici 22. i 23. ožujka ove godine prvi put je u suradnji s hrvatskim iseljeničkim klubovima organiziralo Konzularne dane u Ognjenoj zemlji, u gradovima Rio Grande i Ushuaija.

U središtu Rio Grandea održana je svečanost uz spomenik hrvatskim doseljenicima koji je godine 2000. podigao Hrvatski klub Rio Grande. Na svečanosti su govorili Boris Bartulin, prvi tajnik Veleposlanstva RH, i Ricardo Vukasovich, predsjednik Hrvatskog kluba iz Rio Grandea u nazočnosti uglednih predstavnika grada, brojnih građana hrvatskoga podrijetla i predstavnika medija. Nakon konzularnog dana slavila se u večernjim satima i sveta misa u crkvi sv. Ivana Bosca.

U Ushuaiju u organizaciji Konzularnog dana našim su diplomatskim predstavnicima veliku pomoć pružili gđa Amanda Alicia Beban, tajnica, i g. Andres Tomislao Bronzovich, predsjednik Hrvatskog centra na kraju svijeta – Centro Croata del Fin del Mundo.

Kancelar Wolfgang Schussel,
ministrica Kolinda Grabar
Kitarović i premijer Ivo Sanader

mjesto poslovnih susreta

★ Business Meeting Point ★

★ Ort für Geschäftstreffen ★

Prijavite svoje učešće - dodite na
**82. Jesenski međunarodni
Zagrebački velesajam**

19.- 24. rujna 2006.

Avenija Dubrovnik 15, 10020 Zagreb
tel: +385 1 6503 111, +385 1 6503 203
fax: 385 1 6520 643, 6550 602
e-mail: jesen@zv.hr

www.zv.hr/jesen

**Zagrebački
Velesajam**

Marketing i promocija Hrvatske matice iseljenika

Budite poduzetni! Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Više od 800 000 klikova mjesečno iz Hrvatske i cijeloga svijeta izvrstan su izbor za oglašavanje na našem web portalu!

Web stranice HMI čitaju se diljem svijeta, dostupne su na tri jezika (hrvatski, engleski, španjolski) i bilježe stalan porast posjećenosti.

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

BANERI - SPONZORIRANI ČLANAK - SPONZORIRANJE RUBRIKE

Hrvatska matica iseljenika vam nudi mogućnost **iznajmljivanja svoje multimedijalne dvorane**, u samom središtu grada, na izvrsnoj lokaciji.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA, Odjel za marketing i promociju, Voditeljica odjela: Ivana Rora, tel: (+385 1) 61 15 116. mob. 099 6115 116 fax: (+385 1) 61 11 522
Trg Stjepana Radića 3. 10 000 ZAGREB, HRVATSKA / CROATIA E-mail: marketing@matiss.hr

U VINKOVCI PREDSTAVLJENA KNJIGA "ETNOFRIZURE HRVATSKE"

Tradicijske frizure spašene od zaborava

Fotomonografija priređenim tekstovima na hrvatskom i engleskom jeziku na 450 stranica zorno prikazuje izbor ženskog tradicijskog češljanja u Hrvatskoj, uz ilustracije primjera i tehnika izradbe frizura kakve su se nosile unatrag pedeset godina u našoj zemlji. Ona je sažetak desetogodišnjeg rada autorice Blanke Žakule na projektu Etnofrizure Hrvatske

Iz tiska je nedavno izašla opsežna fotomonografija autorice Blanke Žakule, koja je objelodanjena nakon desetogodišnjeg sustavnog istraživanja vinkovačke etnologije. Navedena knjiga prvi put u Hrvatskoj izlazi kao stručna fotomonografska publikacija na temu raskošnih ženskih tradicijskih frizura s hrvatskih prostora.

- Knjiga je sažetak desetogodišnjeg rada na projektu Etnofrizure Hrvatske, a sve je započelo još godine 1995., kada sam prigodom pripremanja predavanja etno-

loginje Jelke Radauš Ribarić o posebnostima djevojačkog šokačkog češljanja u sjeveroistočnoj Hrvatskoj na širem području Slavonije pronašla samo jednu kazivačicu koja je znala urediti kompletnu tradicijsku frizuru - naglasila je autorica knjige.

Opsežna fotomonografija priređenim tekstovima na hrvatskom i engleskom jeziku na 450 stranica i trima osmišljenim cjelinama zorno prikazuje izbor ženskog tradicijskog češljanja

u Hrvatskoj, uz ilustracije primjera i tehnika izradbe frizura, kakve su se nosile unatrag pedeset godina u našoj zemlji.

Posebice je maštovito i ilustrativno osmišljena cjelina knjige koja prikazuje neke od načina djevojačkog češljanja Hrvatica izvan naše domovine, kao i suvremene frizure inspirirane tradicijskim motivima. ■

Napisala: **Željka Lešić**

AGENCIJE DOVELE DVA MILIJUNA GOSTIJU

Osamstotinjak domaćih putničkih agencija posredovalo je lani u dovođenju 2,09 milijuna stranih turista, koji su ostvarili više od 15 milijuna noćenja ili u prosjeku 7,2 noćenja po gostu. Lani su putničke agencije dovele iz inozemstva 9,8 posto gostiju više nego u godini prije, dok se kod broja noćenja bilježi povećanje od 9,1 posto. Inače, lani je u Hrvatskoj zabilježeno 8,46 milijuna dolazaka stranih turista koji su ostvarili gotovo 46 milijuna noćenja. Među strancima koji su preko hrvatskih putničkih agencija prošle godine posjetili Hrvatsku najviše je bilo njemačkih turista – 533,9 tisuća (4,1 milijuna noćenja). Posredničke usluge putničkih agencija koristilo je i 271,7 tisuća talijanskih turista. (VEČERNJI LIST, 30.3.2006.)

U DALMACIJI PRODAJA STANOVA LANI PALA ZA 50 POSTO

U Hrvatskoj je prošle godine zabilježen pad prodaje stanova i to prema podacima Porezne uprave za 18,3 posto, a prema podacima Burze nekretnina za čak 22,8 posto. Rekao

je to predsjednik Udruženja poslovanja nekretninama pri Hrvatskoj gospodarskoj komori Dubravko Ranilović, u utorak na 2. godišnjoj međunarodnoj konferenciji o hrvatskom tržištu nekretnina.

Najveći pad od čak 50 posto, istaknuo je, zabilježen je u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Izneseni podaci govore o pomanjkanju stambene politike i nerealnim cijenama, smatra Ranilović, ukazujući na činjenicu da su očekivanja čak 25 posto precijenjena, točnije prosječna cijena prodanog stana u Hrvatskoj bila je oko 1250 eura, a tražena 1622 eura po metru četvornom. U Zagrebu je ta razlika nešto manja, odnosno oko 15 posto jer je prosječno traženo 1713 eura po kvadratu, a prodano je za prosječno 1511 eura.

U Zagrebu do ljeta još 160.000 kvadrata ureda

Ipak, ukupno tržište stanova u Hrvatskoj lani je, istaknuo je Ranilović, povećano 16,4 posto, a u novogradnjama 15,4 posto u odnosu na 2004.

Tržište uredskih prostora u punom je zamahu o čemu svjedoči činjenica da će se do ljeta u Zagrebu pojaviti 160.000 kvadrat novih uredskih prostora, dok ih se godišnje traži oko 60.000. Prema riječima Tomislava

Gregurića, direktora u King Sturgeu, znatan broj ureda i tvrtki seli se iz sadašnjih unajmljenih prostora u visokokvalitetne urede.

Prema podacima Ministarstva vanjskih poslova, u Hrvatskoj su 3962 nekretnine u vlasništvu stranaca. Najviše, njih 58,6 posto, je u vlasništvu Nijemaca, a slijede Austrijanci te Mađari i Britanci.

Novi zakon o poticanju ulaganja

Predstavnik pokrovitelja Konferencije, pomoćnik ministra gospodarstva Slobodan Mikac istaknuo je da je u Hrvatskoj tržište nekretnina još neregulirano te to pitanje treba čim prije riješiti. Najavio je pripremu zakonskih okvira kojima će se regulirati trgovina nekretninama te novi zakon o poticanju ulaganja. (VJESNIK, 29.3.2006.)

■ ■ T ■ ■ Com ■

DOBIT GRUPE T-HT 1,9 MILIJARDI KN

Grupa T-Hrvatske telekomunikacije poslovanju je 2005. završila s gotovo 8,82 milijardi kuna ukupnih prihoda, što je povećanje od 5,6 posto u odnosu na godinu prije, pri čemu je ostvarena neto dobit od 1,93 milijarde kuna, što je na razini 2004. godine, objavili su iz T-HT-a. Najveći porast prihoda lani je zabilježen u segmentu mobilne telefonije koja knjiži rast od 18 posto. (HINA)

VISOM NA INTERNETU HRVATI "ISPEGLALI" 2,6 MILIJUNA \$

Ukupna vrijednost e-commerce transakcija hrvatskih korisnika Visa kartica lani je premašila 30 milijuna kuna ili pet milijuna američkih dolara. U usporedbi sa susjednim zemljama jugoistočne Europe, u Hrvatskoj se najviše troši – prosječna vrijednost transakcije iznosila je više od 600 kuna (102 dolara) što je nešto više od Bugarske i Rumunjske te gotovo za 200 kuna (30 dolara) više nego u Srbiji i Crnoj Gori, objavila je Visa International. Preko interneta, korisnici kartica u Hrvatskoj potrošili su lani gotovo 16 milijuna kuna (2,6 milijuna dolara), što je porast od 84 posto prema prethodnoj godini, a za 96 posto porastao je broj online transakcija. (SLOBODNA DALMACIJA, 30.3.2006.)

NEMA VIŠE "LETEĆIH LIJESOVA"

Niti jedna od 95 zrakoplovnih kompanija s više od 300 zrakoplova s "crne liste" ne prometuje u Hrvatskoj

Kao punopravna članica JAA (Udruženih zrakoplovnih vlasti Europe) i dio ECAA (Zajedničkog europskog zračnog prostora), Hrvatska će prihvatiti "crnu listu" zračnih prijevoznika koja je formirana na razini Europske unije, kazala je Marina Halužan, glasnogovornica Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, komentirajući nedavno objavljen popis zrakoplovnih tvrtki kojima je zabranjen ulazak na europsko nebo, a koji je objavila Europska komisija.

Treba odmah reći da niti jedna od 95 zrakoplovnih kompanija s više od 300 zrakoplova s "crne liste" ne prometuje u Hrvatskoj. Nekim avio-kompanijama je dopušteno korištenje samo jednog, ispravnog zrakoplova, dok je ostalima koji su procijenjeni nesigurnima zabranjeno letjeti, a među tim sumnjivim avio-kompanijama nema niti jedne hrvatske. Također, nema niti tvrtki s prostora bivše Jugoslavije. Europska je komisija odlučila kako će popis obnavljati svaka tri mjeseca, a sve u cilju poboljšanja europskog zračnog prostora, jer je lani, podsjetimo, u nekoliko zrakoplovnih nesreća poginulo više od 500 ljudi.

Hrvatski zrakoplovni prijevoznik bez nesreća

Prema podacima Europske komisije o sigurnosti zračnog prostora, sam osedam tvrtki u posljednjih 30 godina nije izgubilo ni jedan zrakoplov, niti putnika. U tom respektabilnom, sigurnom društvu, uz Canadian, Emirates, Finnair, Qantas, Southwest i Virgin, nalazi se i domaći Croatia Airlins. Po broju izgubljenih zrakoplova prednjači EgyptAir (18), sa 441 poginulim putnikom, zatim pakistanska PIA (17), sa 458 mrtvih, Philippine Airlines (16), sa 158 mrtvih, TWA (15), i 410 poginulih, a od većih europskih zrakoplovnih kompanija na tom nesretnom popisu je Air France, sa 13 izgubljenih zrakoplova i 123 poginula putnika. (VJESNIK, 30.3.2006.)

TESLA – TURISTIČKI BRAND

Veliki hrvatski znanstvenik i izumitelj Nikola Tesla dio je nasljeđa kojim se Hrvatska predstavlja u Sjedinjenim Državama kao privlačno turističko odredište. U posebnom nedjeljnom dodatku lista The New York Times, koji je priredila Europska turistička komisija (ETC) koju čine 34 zemlje članice iz Europe, među kojima i Hrvatska, istaknule su svoje poznate osobe koje obilježavaju 2006. godinu. U drugim europskim zemljama to je godina Rembrandta, Mozarta i Beethovena, a Hrvatska se predstavila svojim genijem Nikolom Teslom čija se 150. obljetnica rođenja obilježava ove godine.

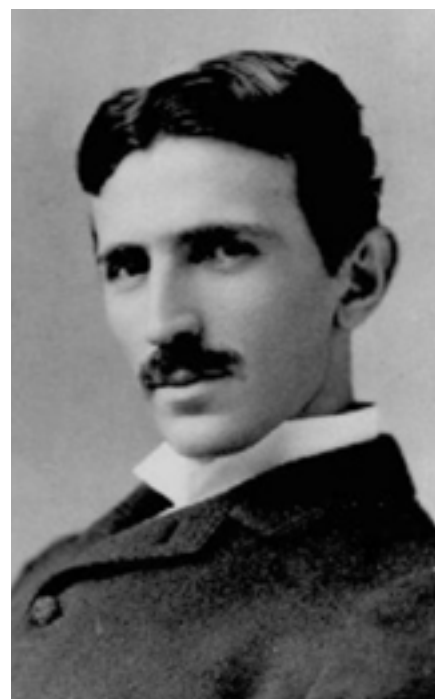
Amerikanci se sve više vraćaju u Hrvatsku nakon rata. U prošloj godini je Hrvatska iz SAD-a zabilježila oko 130.000 posjetitelja ne računajući one sa brodova za kružna putovanja, a ove godine Ured HTZ-a iz New Yorka očekuje povećanje između 5 i 8 posto. (HINA)

OSNIVA SE NOVA HRVATSKA BURZA

Roberto Motušić vodit će Radnu grupu za osnivanje nove burze u Hrvatskoj ili revitalizaciju postojećih u Zagrebu i Varaždinu, odlučeno je na sastanku predstavnika vodećih sudionika tržišta kapitala. Cilje je da se razvoj domaćeg tržišta temelji na novoj platformi kompatibilnoj europskim tržištima. (SLOBODNA DALMACIJA, 5.4.2006)

KONZUM LANI UTROSTRUČIO DOBIT

Trgovački lanac Konzum iz sastava koncerna Agrokor u godinu je dana utrostručio neto dobit, sa 42,9 milijuna kuna, koliko je iznosila 2004., na 129,35 milijuna kuna, koliko je iznosila lani, što je povećanje od 201,1 posto, podaci su iz financijskog izvješća koje prenosi Zagrebačka burza. (SLOBODNA DALMACIJA, 5.4.2006.)

IZAZOV KRAVATE - HRVATSKI DOPRINOS GLOBALNOJ KULTURI U POLJSKOJ

S otvorenja izložbe u Poljskoj

Projekt ZA BUDUĆNOST

Kravata je jedan od temeljnih simbola moderne civilizacije, znak dostojanstva, moći, svečanosti, univerzalni medij komunikacije. Projekt izložbe *Izazov kravate* predstavlja svjetsko bogatstvo umjetničkih iskaza na temu kravate i njome se istodobno, vrlo uspješno, u svijetu promiču i predstavljaju Hrvatska kao *Domovina kravate* te Zagreb kao *Prijestolnica kravate*

Neprofitna ustanove Academia Cravatica nedavno je hrvatskim medijima najavila otvaranje izložbe *IZAZOV KRAVATE* - *Kravata kao hrvatski doprinos globalnoj kulturi* u Poljskoj. Izložba će se održati u Krakovu, kulturnoj prijestolnici Poljske, u prostorima znamenitoga Sveučilišta Jagielloński od 3. do 22. travnja. Nakon toga Izložba se predstavlja u Gdansku, poljskom gradu poznatom u svjetskim razmjerima, u Povijesnom muzeju grada Gdanjska od 26. travnja do 4. lipnja. Izložba *Izazov kravate* prvi put je održana godine 2004. u Bosni i Hercegovini, te prošle godine u Egiptu i u

južnoj Africi. Nakon Poljske, Izložba će se ove godine održati i u Austriji, Bugarskoj i Rusiji.

Konferenciji za novinare nazočili su prof. Marijan Bušić, ravnatelj ustanove Academia Cravatica, g. **Dariusz Wiśniewski**,

savjetnik u Veleposlanstvu Republike Poljske u Hrvatskoj, gđa Tina Krce, načelnica Odjela za međunarodnu kulturnu suradnju Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija RH, gđa Mariza Jakovac Škorić, III. tajnik Odjela za međunarodnu kultur-

Academia Croatica priprema i jedan veliki novi projekt čija će polazna točka početkom srpnja biti naš biser Jadrana Dubrovnik. Nakon "Kravate oko Arene", Hrvatska će se u stotinjak dana simbolično oviti kravatom, odnosno četiri tisuće kilometara dugim koncem. Riječ je o najvećoj instalaciji kravate u svijetu do sada kroz dobro osmišljen koncept promocije hrvatskog identiteta.

- Projekt kreće iz Dubrovnika i nakon stotinjak dana ponovno se vraća u Dubrovnik, gdje će se simbolični konac vezati u čvor kravate. Crvenim koncem povezat će se sve hrvatske regije, a u mjestima duž hrvatske granice organizirat će se izložbe, koncerti, športska natjecanja. Procjenjuje se da će na tom projektu na trasi dugoj 4 000 kilometara sudjelovati oko milijun ljudi - rekao je direktor projekta "Kravata oko Hrvatske" Krešimir Spajić.

Priredila: **Ivana Rora** Foto: **arhiv HMI**

nu suradnju Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija RH, zatim gđa. Damira Tolić, stručna suradnica pri Ministarstvu kulture RH, te prof. dr. sc. Ive Šimat Banov, koji je o izložbi govorio sa stajališta likovne kritike. Na konferenciji za novinare također su bili nazočni predstavnici sponzora izložbe: gđa Andrea Masnec, specijalist za korporativne komunikacije - Podravka i gđa Lara Ercegović, suradnik za web medije i komunikacije - Pliva.

Profesor Marijan Bušić, ravnatelj ustanove Academia Cravatica, osvrnuo se na ulogu kravate u prožimanju različitih kultura i njezinu doprinosu u razvijanju samosvijesti svih naroda u modernoj civilizaciji. Istaknuo je da se propitivanje *Što je kravata?* nastavlja izložbom koja će se predstaviti Poljskoj javnosti.

Savjetnik u Veleposlanstvu Republike Poljske u Hrvatskoj Dariusz Wiśniewski čestitao je ustanovi Academia Cravatica na originalnosti ideje te na upornosti koju AC pokazuje u promicanju kulturnih projekata. Istaknuo je da nikada do sada nije primijetio kravate i rupce s poljskim motivima te da ga ova kolekcija 'branda' *Croata* ugodno iznenadila. Dariusz Wiśniewski izrazio je i svoje duboko uvjerenje da će Izložba biti popularna u Poljskoj i među Poljacima, koji će putem nje saznati više o Hrvatskoj kao *Domovini kravate*.

Ive Šimat Banov, predavač na Akademiji likovnih umjetnosti, istaknuo je kako je izložba istinski promotor kulturne osobitosti Hrvatske u svijetu. Izdvojio je izniman doprinos i uključanje uglednih poljskih umjetnika u projekt. Naglasio je dalje kako je pripremljeni katalog za izložbu u Poljskoj vrlo profesionalno uređen, te preveden na tri jezika (poljski, hrvatski i engleski).

Od stotinjak radova na temu kravate, autora iz 15 zemalja, stručni žiri koji čine akademik Tonko Maroević, Ive Šimat Banov i mr. sc. Enes Quien, odabrao je šezdesetak autorskih radova. Uz Izložbu, poljskoj će se javnosti predstaviti i nova tematski dizajnirana kolekcija kravata, rubaca i šalova branda *Croata* s motivima poljskoga kulturnog identiteta (kravate i rupci s općepoljskim povijesnim motivima, kravate s motivima poljskoga grba, krakowskog zmaja i križa Sv. Stanislava, te šalovi s motivom grada Gdanska).

Organizatori izložbe *Izazov kravate* u Poljskoj jesu neprofitna ustanova Academia Cravatica (AC), Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija RH, Velepo-

slanstvo RH u Varšavi i predstavništvo Hrvatske turističke zajednice u Poljskoj. Kao pokrovitelji u projektu sudjeluju i Ministarstvo kulture RH i Ministarstvo kulture i nacionalne baštine Republike Poljske.

Kravata je jedan od temeljnih simbola moderne civilizacije, znak dostojanstva, moći, svečanosti, univerzalni medij komunikacije. Projekt izložbe *Izazov kravate*

predstavlja svjetsko bogatstvo umjetničkih iskaza na temu kravate i njome se istodobno, vrlo uspješno, u svijetu promiču i predstavljaju Hrvatska kao *Domovina kravate* te Zagreb kao *Prijestolnica kravate*. Izložba je specifična i po tome što ima hrvatsko ishodište, ali se istodobno razvija i kao međunarodni projekt koji uvažava bogatstvo i vrijednost svih svjetskih kultura. ■

POLJACI ODUŠEVLJENI HRVATSKOM KRAVATOM

Izložba *Izazov kravate* - kravata kao hrvatski doprinos globalnoj kulturi, svečano je otvorena u prostorima znamenitog Sveučilišta Jagielloński u Krakowu. Svečanost otvaranja izložbe u Krakowu privukla je pozornost velikoga broja poljskih medija. Među brojnim uglednicima iz kulturnog, političkog i gospodarskog života Krakowa, svečanom otvaranju bili su nazočni rektor i kancelar Sveučilišta Jagielloński Karol Musioł i Tadeusz Skarbek, te vojvoda Malopolski Witold Kochan s dvoje vicemarašala malopolskog vojvodstva. S hrvatske strane, uz hrvatskog veleposlanika u Poljskoj Nebojšu Koharovića, bili su nazočni direktor predstavništva Hrvatske turističke zajednice u Poljskoj Bojan Baketa, direktor Plive Krakow Hrvoje Perković i direktor međunarodne prodaje tvrtke Potomac-Croata Mladen Ricijaš, kao i drugi ugledni gosti.

Voditelj programa svečanog otvaranja bio je popularni poljski TV novinar Robert Makłowicz, voditelj jedne od najgledanijih emisija poljske nacionalne televizije. Posebna atrakcija toga svečanog otvaranja bio je trenutak kada je Bojan Baketa, koji je ujedno član ustanove Academia Cravatica, u ime te ustanove i *Stola vitezova od kravate*, Roberta Makłowicza proglasio *vitezom od kravate s imenom Bijeli Hrvat*. Oduševljen i zahvalan na ovoj počasti, Makłowicz je rekao kako je izložba *Izazov kravate* stigla u Poljsku poput hrvatskog sunca koje je uvijek dobrodošlo.

Marijan Bušić, Tina Krce, načelnica Odjela za međunarodnu kulturnu suradnju Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija RH, te Mariza Jakovac Škorić, III. tajnik Odjela za međunarodnu kulturnu suradnju MVPEI.

Od jeseni u studentskim klupama prva generacija "bolonjaca"

Hrvatska će diploma biti priznata u Europi. Najvažniji je to cilj reforme visokoobrazovnog sustava koji se s pomoć bolonjskoga procesa počeo provoditi u ovoj studijskoj godini (2005./2006.). Hrvatski studenti koji su prošlu jesen prvi put u klupe sjeli po bolonjskome modelu već iza sebe imaju značajna "iskustva", rezultate i odgovore na pitanje kako primjena bolonjskoga procesa izgleda u praksi. Naime, prema prvim procjenama fakulteta više od polovice studenata prve godine nije zadovoljilo uvjete kakve propisuje bolonjski proces. Da je riječ o kraju akademske godine, prva bi generacija "bolonjaca" bila prepolovljena. Čini se da dobrom dijelu studenata nije "sjela" činjenica da je student "Bolonjom" stavljen u središte sustava. A to, osim nekih prava, od studenata iziskuje ozbiljni angažman. Kampanjama se loše piše, nema više skupljanja potpisa potkraj semestra, a zauzvrat brže se dolazi do željene diplome. Prvi hrvatski "bolonjci" nisu pak ozbiljno shvatili obvezu dolaska na predavanja niti polaganja jednosemestralnih ispita. Odaziv studenata na ispite općenito je vrlo malen. Ipak, sveučilišta će za sada tolerirati "nesnalaženja" prve generacije. No, nešto će se u konačnici morati mijenjati, slažu se deka-

Bolonjski je proces nužnost i od njega unatoč početnim problemima neće biti odustajanja/ Prihvaćanjem "Bolonje" hrvatska diploma postaje ravnopravna s diplomama ostalih europskih sveučilišta/ Studentima kraće studiranje, ali i svakodnevne obveze na fakultetima/ Studentima veća mobilnost, odnosno mogućnost da studij započnu u jednoj, a dovrše u drugoj zemlji

ni i rektori. To više što se većina pokazanih problema ne odnosi samo na studente nego i na profesore, odnosno na stručni kadar. Procjenjuje se da samo na zagrebačkim fakultetima nedostaje šestotinjak predavača. Zbog nenadanog upisa većega broja studenata taj je broj i veći. Inače, u Zagrebu na jednog predavača dolaze 24 studenta, sedam više od europskoga prosjeka.

No, unatoč problemima, od bolonjskoga procesa nema odustajanja.

Prihvaćanjem "Bolonje", naša se zemlja, i prije službenog ulaska u Europsku uniju, približila velikoj europskoj obitelji u području visokog obrazovanja, što je kao jednu od potpisnica Bolonjske deklaracije i obvezuje. Bolonjska deklaracija, a s njom povezan i bolonjski proces, neslužbeni je, iako široko prihvaćeni, naziv zajedničke deklaracije 29 europskih ministara obrazovanja potpisane godine 1999. Naravno, u Bologni. Cilj je toga opsežnog projekta uspostava jedinstvenoga europskog prosto-

ra visokog obrazovanja, a taj proces mora završiti do godine 2010. O koliko je važnoj i dosad najvećoj reformi visokoga školstva ikad provedenoj riječ, svjedoči i podatak da će u proces biti uključeno više od četiri tisuće sveučilišta s 12 milijuna studenata u cijeloj Europi. Do danas je Bolonjsku deklaraciju potpisalo 40 europskih zemalja, a Hrvatska se priključila u Pragu 2001. godine.

Jedan od najvećih poslova koji je Hrvatska napravila na bolonjskom putu jest izradba novih studijskih programa. Umjesto dotadašnjih 588 programa koje su studenti mogli studirati u Hrvatskoj, ove je studijske godine uvedeno njih dvostruko više. Tako će studenti, osim onih obveznih, sami moći birati koje će kolegije slušati. Iako se u javnosti na početku primjene novih programa stekao dojam kako je riječ o potpuno novim studijskim programima, zapravo su većina njih modificirani postojeći programi. Tisuće domaćih i stranih

Napisala: **Silvana Oruč Ivoš**

recenzenata provjeravalo je njihov sadržaj, uspoređivalo ih sa sličnim programima drugih (stranih) sveučilišta, provjeravalo ima li europsko tržište potrebu za tim zvanjima i imaju li fakulteti kadrovske i prostorne uvjete za njihovo izvođenje.

Potpisavši Bolonjsku deklaraciju, Hrvatska se obvezala ispuniti temeljne ciljeve bolonjskoga procesa. U prvome redu značilo je to organizirati sustav lako prepoznatljivih i usporedivih akademskih i stručnih stupnjeva te uvesti dodatke diplomama (tzv. diploma supplement) čija je uloga omogućiti brže i lakše zapošljavanje, ali i međunarodnu konkurentnost.

Druga stvar koju je Hrvatska morala prihvatiti u primjeni "Bolonje" jest jedinstveni sustav triju ciklusa studiranja ili popularni model 3+2+3. To konkretno znači kraće trajanje studija, odnosno mogućnost zapošljavanja nakon završene trogodišnjeg preddiplomskog studija. U praksi će pak većina sveučilišta biti organizirana tako da imaju trogodišnji preddiplomski, dvogodišnji diplomski i trogodišnji postdiplomski studij. Primjerice, za taj su se model na Zagrebačkom sveučilištu odlučili Agronomski, Prehrambeno-biotehnološki, Kineziološki, FER, Grafički fakultet... No, neki poput Ekonomskog, Fakulteta političkih znanosti, Pravnog fakulteta ili Muzičke akademije preuzeli su model studiranja 4+1. Dakle da preddiplomski studij traje četiri, a diplomski još jednu godinu. S druge strane, Farmaceutski, Medicinski,

Stomatološki i Veterinarski fakulteti, koji su specifični, nemaju stupnjevanje. Njih će studenti studirati kao petogodišnje, odnosno šestogodišnje diplomске studije.

I konačno, "Bolonja" je uvela novi bodovni sustav, tzv. ECTS (European credit transfer System). S pomoću spomenutih bodova vrednuje se stvarno studijsko opterećenje studenata tijekom studija – fizička prisutnost na predavanjima, priprema za ispit, sam ispit, rad u grupama, pisanje seminarskih radova, čitanje i učenje stručne literature te stručni izleti. Bodovni sustav podrazumijeva da ukupni broj bodova koji student treba ostvariti tijekom jednog se-

mestra mora biti 30, dok bi u jednoj godini student trebao prikupiti 60 ECTS bodova. Novi bodovni sustav trebao bi postati prepoznatljiva "valuta" za akademsko priznavanje na svim bodovnim sveučilištima. Unutar primjene takvog, bodovnog sustava otvorila se mogućnost za domaću, ali i međunarodnu razmjenu studenata. To je osobito bitno i zato što Bolonja promiče "pokretljivost" studenata i profesora. Studentu se tako pruža mogućnost da upiše studij u jednoj državi, nastavi ga u drugoj, a završi u trećoj.

Naravno, uz opće priznanje postignute diplome. Neke su zemlje u primjeni ove odredbe otišle i korak dalje. Tako je Finska, koja inače ima oko 210 000 studenata, odredila da od godine 2010. ni jedan student na finskim sveučilištima ne može završiti studij ako nema barem jedan semestar odslušan na stranome sveučilištu.

Kritičari su bolonjskomu procesu najviše zamjerali da predlaže brisanje razlika između sveučilišta. Autori pak tvrde upravo suprotno. Bolonjska deklaracija, kažu, promiče razlike i neovisnost sveučilišta. No, uz te različitosti želi se postići konsolidacija europskih sveučilišta, te promocija suradnje među europskim sveučilištima s posebnim naglaskom na razvijanju usporedivih kriterija i metodologija. "Bolonja", tvrde njezini autori, sveučilišta promovira kao autonomne institucije u srcu društva. Različito su organizirana zbog geografskih razloga i povijesnog naslijeđa, ali im je uloga ista: da potiču i predaju kulturu kroz istraživanje i predavanje. Stoga sveučilišta moraju biti moralno i intelektualno potpuno neovisna o političkim autoritetima i ekonomiji. ■

HRVATSKI ZNANSTVENIK IVAN ĐIKIĆ NAGRAĐEN ZA ISTRAŽIVANJE RAKA

Hrvatski znanstvenik Ivan Đikić 4. travnja je u Konvencijskom centru u Washingtonu primio nagradu Američke asocijacije za istraživanje raka (AACR) za iznimna postignuća u radu. Ivan Đikić (39) prvi je znanstvenik iz Europe kojem je uručena ta prestižna nagrada.

To priznanje u međunarodnoj znanstvenoj zajednici slovi za najvažniju nagradu za znanstvenike do 40 godina koji se bave istraživanjem raka. Nagrada je Đikiću uručena na 97. sastanku AACR-a, najstarije i najvažnije znanstvene organizacije posvećene borbi protiv raka.

- Ponosan sam što je AACR prepoznao moj, i rad mojih suradnika. Velika je čast biti prvi znanstvenik iz Europe koji je dobitnik ove nagrade – rekao je Đikić, profesor na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Goethe u Frankfurtu. Nakon što mu je službeno uručena nagrada, Ivan Đikić je u velikoj dvorani Konvencijskog centra održao predavanje o svojim istraživanjima: - Vjerujem da će ova nagrada biti dodatni poticaj i izazov meni i mojim kolegama da s još više energije i motivacije pridonosimo u istraživanjima tumora s konačnim ciljem prenošenja tih znanja u suvremene dijagnostičke i terapijske metode kojima se može pomoći onima kojima je to najpotrebnije, a to su pacijenti oboljeli od

različitih tumorskih oboljenja – rekao je prof. Đikić. Nagrada mu je dodijeljena za značajna otkrića u području negativne regulacije receptora za faktore rasta, a AACR je posebno istaknuo njegovu predanost edukaciji studenata i mladih znanstvenika. (JUTARNJI LIST, 5. 4. 2006.)

IVAN ĐIKIĆ DOBITNIK BINDEROVE NAGRADE

Hrvatski znanstvenik dr. Ivan Đikić, profesor na Sveučilištu Goethe u Frankfurtu, dobitnik je Binderove nagrade za inovacije 2006., koju dodjeljuje Njemačko udruženje za staničnu biologiju (DGZ). Nagrada je profesoru Đikiću predana je u srijedu 29. ožujka 2006. na godišnjem skupu Njemačkog udruženja za staničnu biologiju u Braunschweigu, priopćeno je s Goetheova sveučilišta. U obrazloženju nagrade napominje se da je profesor Đikić nagradu zaslužio za predani rad na razumijevanju životnih procesa stanice te za otkrivanje poremećaja u prijenosu signala unutar stanice koji dovode do razvoja tumorskih bolesti. Nedavne studije profesora Đikića i njegovih suradnika dovele su do novih i uzbudljivih otkrića kako stanice reagiraju na oštećenje nasljednog materijala. To otkriće osnova je za razvoj efikasnijih i modernijih oblika dijagnostike i terapije. (HINA)

LEKSIKON PODUNAVSKIH HRVATA

U Pastoralnom centru "Sv. Bone" u Vukovaru ovih je dana predstavljen Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Po riječima suautora Leksikona mr. Krešimira Bušića s Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar" iz Zagreba, važnost predstavljanja Leksikona u Vukovaru upravo je u povezivanju i bliskosti Bunjevaca i Šokaca s obiju strana Dunava. U četiri sveska Leksikona obrađena su prva dva slova abecede. Leksikon je izdan na poticaj predstavnika kulturnog života u hrvatskoj zajednici u Vojvodini, koji su željeli leksikografski obraditi povijest i sadašnjost vojvođanskih Hrvata. Iza Leksikona stoje vukovarski ogranak Matice hrvatske, Hrvatska matica iseljenika, Hrvatsko akademsko društvo u Subotici i Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar" u Zagrebu. (HINA)

SENATOR VOINOVICH U ZAGREBU

Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić primio je američkog senatora Georga Voinovicha s kojim je razgovarao o aktualnom stanju u

regiji te o procesu povratka izbjeglih i prognanih, priopćeno je iz Predsjednikova ureda. Razgovarali su također o ulozi Haaškog suda, pri čemu je senator Voinovich rekao da će prigodom posjeta Beogradu istaknuti Hrvatsku kao primjer suradnje. Mesić i Voinovich razgovarali su i o pripremama proslave obljetnice rođenja Nikole Tesle. Američki senator posjetio je i Hrvatski sabor, a s njim se sastala i ministrica vanjskih poslova i europskih integracija Kolinda Grabar-Kitarović, koja je u razgovoru naglasila predanost Hrvatske uključenju u euroatlantske integracije i zahvalila mu na preporuci Senata SAD-a da Hrvatska što prije bude pozvana u članstvo NATO-a. (HINA)

ISELJENIK DAROVAO CIJELU CRKVU

Na novom groblju u Brusju hvarski biskup msgr. Slobodan Štambuk blagoslovio je novosagrađenu crkvu sv. Stjepana prvomučenika, koja je podignuta donacijom Jurja Miličića, iseljenika iz Brusja koji živi i radi u Kaliforniji. Nakon blagoslova crkve, u njoj je slavljen sveta misa.

Na kraju crkvene svečanosti svima je zahvalio sam donator Juraj Miličić, naglasivši da su naši iseljenici neraskidivo vezani uz rodni kraj i uvijek su spremni pomoći

svom zavičaju. Crkvu je sagradio poznati hvarski graditelj Bare Vranković, a nad oltarom nalazi se skulptura Krista, izrađena od maslinova drva, a izradio ju je istaknuti hvarski kipar Kažimir Hraste koji je podrijetlom iz Brusja. (SLOBODNA DALMACIJA, 24. 3. 2006.)

UČITELJI S MOLIŠKIM HRVATIMA

Dvadeset pet ravnatelja osnovnih škola Krapinsko-zagorske županije posjetilo je apeninsku pokrajinu Molise, u kojoj živi 2100 stanovnika, pripadnika manjine koja govori starim moliško-hrvatskim dijalektom, "na našo". Učenici profesorice Vesne Bilušić iz Zagreba pokazali su gostima dosege u učenju hrvatskoga jezika. Počasni konzul u Montemitru Antonio Sammartino istaknuo je kako je to prvi put da ih u ovolikom broju posjećuju učitelji iz Hrvatske. Božena Slunjski pozvala je male moliške Hrvate da sa svojim hrvatskim i talijanskim učiteljicama u jesen posjete Hrvatsko zagorje. (VEČERNJI LIST, 27. 3. 2006.)

PROTIV PODVAJANJA BAČKIH HRVATA

Jedina stranka Hrvata u Srbiji poručila je s 8. redovite skupštine u nedjelju da ne odustaje od zahtjeva da se predstavnicima hrvatske manjine omogući izravna zastupljenost u Skupštini Srbije, bez obzira na to što srbijanska vlast takvu inicijativu odbacuje. – Želimo istu vrstu zastupljenosti kakvu imaju nacionalne manjine u Hrvatskom saboru. Takvo nam pravo pripada i na temelju Sporazuma o međusobnoj zaštiti nacionalnih manjina koji su potpisali SCG i Hrvatska – rekao je predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petar Kuntić. Među prioritetima stranke Kuntić je naveo suprotstavljanje podvajanjima bačkih Hrvata na Bunjevece i Hrvate. (VEČERNJI LIST, 27. 3. 2006.)

HRVAT NAJBOLJI GOVORNIK

Hrvatski debatant Luka Keller osvojio je prvo mjesto u kategoriji javnog govora na Europskom prvenstvu u debati koje je jučer završilo u Berlinu. On je jedan od 27 Hrvata koji su na natjecanju predstavljali sveučilišta u Zagrebu, Splitu i Rijeci.

Istodobno hrvatskoj debatnoj sutkinnji Lauri Horvat povjereno je suđenje u polufinalu. Sveukupno su sudjelovala 422 debatanta iz 26 zemalja i 51 sveučilište iz cijele Europe. Posljednjeg dana natjecanja, u svečanoj atmosferi Koncertne dvorane u

Berlinu u kojoj je održana finalna debata, pobijedio je tim iz Oxforda. Koliko se ozbiljno drži do Debatnog prvenstva, te kakav je status te discipline u društvu, govori i činjenica da su glavni gosti na završnoj svečanosti bili, među ostalima, i izraelski veleposlanik Shimon Stein, predstavnik Komisije EU dr. Gerd Sabathil, te predsjednik berlinskog Humboldtova sveučilišta prof. Christoph Marksches. Važnosti zbivanja pridonosi i glavni medijski pokrovitelj Die Zeit. (VEČERNJI LIST, 28. 3. 2006.)

POZIV IZ VRLIKE – MAMAC INVESTITORIMA ZA PRVI HOTEL

Potencijalnom investitoru koji je u Vrlici voljan izgraditi hotel s najmanje 60 postelja Grad Vrljica nudi izvanredno primamljive pogodnosti.

Lokacija za izgradnju hotela određena je u blizini izvora Česma, neposredno uz istoimeni sportski centar čija se izgradnja upravo privodi kraju. Poduzetniku, koji može biti pravna ili fizička osoba, Vrljčani besplatno ustupaju zemljišnu parcelu od 2500 metara četvornih, u potpunosti opremljenu komunalnom infrastrukturom. Budućeg vlasnika hotela gradska uprava Vrljice oslobađa svih davanja, uključujući i komunalni doprinos. Osim toga, investitoru vrljčkog hotela pravijenca Grad u dugotrajnu koncesiju po izuzetno povoljnim uvjetima nudi novoizgrađeni sportski centar "Česma". Radi se o kompleksu koji obuhvaća nogometno igralište s gledalištem, igralište za male sportove, teniskim igralištima, te cijelim nizom pratećih sadržaja, uključujući i restoran. Uza sve te pogodnosti koje nudi Grad, potencijalni graditelj hotela, ako se pojavi, bit će 10 godina oslobođen poreza na dobit jer je Vrljica područje od posebne državne skrbi prve skupine.

Sportskim centrom "Česma" i hotelom vrljčka gradska vlast želi postići dva cilja. Prvi je sportsko angažiranje mladih u tome gradu i njihovo otimanje drogi i alkoholu. Upravo zato se prije nekoliko godina i pristupilo izgradnji sportskog kompleksa na Česmi vrijednog 15-ak milijuna kuna. Hotelom se želi potaknuti razvitak turizma koji se zasniva na nevjerojatnim prirodnim uvjetima vrljčkoga kraja. (SLOBODNA DALMACIJA, 28. 3. 2006.)

TENI ŠTIVIČIĆ STIPENDIJA ROYAL COURTA I BBC-JA

Tena Štivičić, jedna od vodećih hrvatskih spisateljica, dramatičarka mlade generacije, doživjela je veliko priznanje u Londonu gdje živi i radi posljednjih nekoliko godina. Kao jedna od pedeset najtalentiranijih mladih pisaca u Velikoj Britaniji, sudjelovat će u programu "The Fifty/Pedeset" kazališta Royal Courta, koji je nastao u suradnji s BBC-jem. Jednogodišnji program za mlade pisce javnosti je predstavljen 15. ožujka, a pokrenut je u povodu 50. godišnjice osnivanja "najvažnijeg europskog teatra", kako ga je nazvao "New York Times". Svaki je pisac također dobitnik stipendije od 1.000 funti, pod pokroviteljstvom fondacije Peggy Ramsay. Za sudjelovanje u programu pedeset je britanskih kazališta nominiralo po jednog pisca, a Tenu Štivičić nominiralo je kazalište Sheffield Crucible. Mladi će talenti dobiti priliku da svoje ideje razvijaju pod stručnim vodstvom te ih predstave i ponude Royal Courtu i BBC-ju. (NOVI LIST, 26. 3. 2006.)

TELEFONIRANJE VANI POJEFTINJUJE 60 POSTO

Roaming će pojeftiniti i do 60 posto, kako u zemljama EU, tako i u Hrvatskoj. Početkom iduće godine, naime, stupit će na snagu uredba čija je načela jučer predstavila europska povjerenica za informatičko društvo i glasila Viviane Reding. Njome će mobilni operateri izgubiti od 15 do 20 posto sadašnjega prihoda, a građani će plaćati u prosjeku 60 posto manje račune nego danas. Za namjeru da sreže cijene roaminga Readingova je prošloga tjedna potporu dobila od šefova država ili vlada svih 25 država članica. Poduprli su je i čelnici pristupajućih zemalja Bugarske i Rumunjske, te članice Europskoga gospodarskoga prostora Island, Lihtenštajn i Norveška, a pregovarajuće zemlje, Hrvatska i Turska, morat će je preuzeti u svoje zakonodavstvo. Nedavno je to najavilo i domaće odgovorno ministarstvo. Glavno načelo uredbe, koju će EK sastaviti do lipnja, bit će ono "zemlje podrijetla" - u kojoj god zemlji da se zatekne, putnik će u roamingu razgovarati po cijeni mjesnoga poziva svojeg operatera. Tako će Hrvat u Bruxellesu moći pozvati taksi po cijeni kao da razgovara u Zagrebu. Nazove li iz Bruxellesa kući, platit će cijenu kao da iz Zagreba naziva Buxelles. Dolazni pozivi na mobitel postat će besplatni. EK kani propisati samo najvišu "veleprodajnu" cijenu, onu koju si naplaćuju operateri. (Večernji list, 9.3.2006.)

GRADIŠĆE - K. Galin svira na sviralu bez rupica (frula od kore kostajna), Laz, Hrvatsko zagorje

NARODNA GLAZBALA

čuvari najstarijih tradicija

Želim da na budućim izložbama posjetioci još potpunije dožive čaroliju zvuka hrvatskih narodnih glazbala koja je tako jednostavna, a toliko veličanstvena

Na izložbi "Hrvatska narodna glazbala u prostoru i vremenu", koju ste u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika postavili u Mađarskoj i Austriji za hrvatske manjine, izložen je dio glazbala iz Vaše zbirke. Naslov je izložbe intrigantan! Htjeli ste, sigurno, nešto više od samog izlaganja tradicijskih glazbala!

Pogodili ste! Kad sam ovu izložbu (projekt) ponudio Hrvatskoj matici iseljenika, smatrao sam da ona po mojoj autorskoj koncepciji u potpunosti odgovara osnovnim ciljevima rada i postojanja HMI-a, a to je očuvanje kulturnog i nacionalnog identiteta Hrvata izvan domovine. Naime, ovom multimedijском izložbom posjetioci izložbe dobivaju najnovije i još neobjavljene podatke znanstvenih (etnomuzikoloških) istraživanja hrvatske tradicijske glazbene

baštine na popularan način. Istodobno imaju prigodu vidjeti sve bogatstvo hrvatskoga tradicijskog instrumentarija koji je stoljećima bio okosnica društvenog života hrvatskog seljaka, pastira i građanina. Budući da sam glazbala skupljao tako da bude zastupljen svaki tip glazbala iz svake hrvatske regije, posjetilac izložbe dobiva pregled prostornog rasprostiranja i zastupljenosti pojedinih tipova glazbala u pojedinim područjima.

S druge strane, određena glazbala se mogu dokumentirati arheološkim nalazima, povijesnim izvorima, te ikonografskim izvorima, tj. likovnim prikazima svirača s glazbalima na reljefima, skulpturama, litografijama. Stoga možemo dobiti uvid u trajanje upotrebe glazbala na području Hrvatske tijekom vremena, od pretpovijesti, bronzanog doba, pa sve do današnjega vremena. Izložba tako postaje svojevrsni vremeplov koji pokazuje hrvatske specifičnosti u usporedbi s drugim

kulturama, ali istodobno i kulturne utjecaje drugih naroda i određeno kulturno europsko zajedništvo pa i šire, mediteransko ili prednjoazijsko. Izložba pokazuje i dokazuje da smo mi Hrvati nasljednici i čuvari najstarijih indoeuropskih i indoiranskih tradicija u Europi. Zbog toga bismo trebali biti ponosni jer smo sačuvali ono što su Europljani izgubili.

PEČUH – Velika uskrсна crkvena škrebetaljka sa zvonika crkve sv. Filipa i Jakova, Grobnik

Razgovarala: **Melita Matijević**

Kojim ste se kriterijem vodili pri skupljanju glazbala za svoju zbirku?

— Muzikološkim, tj. znanstvenim. Želio sam skupiti reprezentativnu zbirku koja će predstavljati sve tipove glazbala iz različitih hrvatskih krajeva. Želio sam ne samo nabaviti predmete nego i dokumentirati izradbu glazbala, svirača glazbala u trenutku sviranja. Zato sam fotografirao, snimao studijskim magnetofonima i videokamerom, jer mi je bila važna kvaliteta zvuka. U želji da zvukom oživim mrtve izložke naučio sam svirati pojedina glazbala kako bih posjetioci na izložbi pružio i glazbeni doživljaj.

Vaša izložba ne donosi samo glazbala kao eksponate, već upravo i tu dokumentaciju, čime je ostvarila multimedij-sku kvalitetu!

— Da, ova je zbirka jedinstvena jer predstavlja sve tipove glazbala iz različitih krajeva Hrvatske, ali i donosi videodokumentaciju izvođača glazbe i graditelje glazbala. Izložba je danas opremljena s nekoliko DVD-a: 1. Vodič kroz izložbu; 2. Videospomenici hrvatskih tradicijskih glazbala (tj. jedinstvene videosnimke svirača hrvatskih narodnih glazbala iz svih područja Hrvatske posljednjih 30 godina). Tako posjetioci izložbe mogu vidjeti jedinu videosnimku lijevanja brončanih zvona u Lici, izradbu dvojica u Lazu itd. To

PEČUH - Solističke tambure dvožice (dangubica, Kordun, i cindra, Čićarija)

je jedinstvena, kompleksna i kompletna dokumentacija tradicije.

Zanimljivo je da, osim priče o glazbalu, nastojite zabilježiti i priču o izvođaču?

— Da, u tome i jest bit i kvaliteta ove izložbe. Te priče ja pričam na otvorenju izložbe, ali i na glazbenim radionicama i igračnicama koje organiziram uz samu izložbu. Hrvatska ima svjetski jedinstvenu simboliku jedinstva suprotnosti u svojoj instrumentalnoj tradicijskoj glazbi i glazbalima. To se potvrđuje i pri sviranju dvojica i sopela. Istrani i Krčani imaju malu i velu sopelu. Mala je sopela tanka, ženska, a velika debela, muška. Upravo je debeli ton muški ton, debeli glas, dok su ženski glasovi viši. Cijela praksa dvoglasnog pjevanja i sviranja naziva se "na tanko i debelo", tj. ako to pojasnimo, na ženski i muški glas.

Koja glazbala iz Vaše zbirke možete po važnosti izdvojiti?

— Naime, zbirka je najvrednija kao cjelina. Izdvojio bih neka glazbala koja su postala vrijedna zato što su unikatna. Najjednostavnija je klepetaljka, "reglasta klepetalka". To je očito izum nastao na hrvatskom području. Zatim diplice, jednocijevne klarinetske sviraljke koje su presvučene kožom, tj. kožama dviju ili triju barskih pijavica. Treba spomenuti i praporce, tj. zvečke. Tradicijska upotreba zvečki, odnosno praporaca, u Hrvata je jedna od najstarijih arheološki dokumentiranih tradicija. Starohrvatske nekropole sadrže brojne nalaze praporaca, ali Liburni su isto

tako imali praporce. Prema tome, potvrđen je dvije tisuća godina kontinuitet upotrebe metalnih zvečki. Praporce su *diferentia specifica*, tj. specifični su za Hrvate.

Na izložbi se vidi da mi imamo sve tipove dvocijevnih klarinetskih sviraljki koje postoje u svijetu. Imamo hercegovačke diplice, gotovo iste kao iranske diplice ili kao diplice koje se sviraju u Egiptu i u sjevernoj Africi. Njih sviraju i u Indiji. Imamo i dalmatinske diplice, diplice koje se sviraju na Kreti, zatim diplice koje se sviraju samo u Armeniji i Gruziji. Očito je da mi imamo ista glazbala kao drugi narodi, ali drugi narodi nemaju sve ono što imamo mi.

Hoćete li nastaviti skupljati glazbala?

— Skupljat ću, sigurno, i dalje jer mislim da predmeta za skupljanje ima još. Za to će trebati adekvatni prostor. Po meni, Zagreb bi kao kulturna metropola trebao imati muzej hrvatskih narodnih glazbala. Veliki europski gradovi imaju prekrasne muzeje glazbala. Mi u Hrvatskoj imamo bogatu etnografsku građu u muzejima, tj. narodna folklorna glazbala.

Kakvi su Vaši planovi za budućnost?

— Želim da na budućim izložbama posjetioci još potpunije dožive čaroliju zvuka hrvatskih narodnih glazbala koja je tako jednostavna, a toliko veličanstvena. Želim oživjeti muzejske predmete, stvoriti izuzetan glazbeni doživljaj i iskustvo. Na taj ćemo način naše kulturne vrijednosti najbolje predati svjetskoj zajednici kulturnih dobara. ■

GRADIŠĆE - K. Galin svira na istarskom mihu

NENADMAŠENA ŠIBENSKA KATEDRALA

Tako će Juraj Dalmatinac, uz posebnosti katedrale kada je u pitanju sam kamen, bez vezivnog materijala, te gradnja na utore i žljebove, dovesti svoj gotičko-renesansni stil do savršenih arhitektonsko-urbanističkih rješenja, s krstionicom kao vrhuncem izrečenoga

U gradu na jadranskoj obali, sve nas, subjektivne i objektivne, silnice stanu neodoljivo vući prema središtu stare jezgre i za tren se nađemo - na trgu, koji je, s jedne od svojih strana, određen nekom, manje-više znamenitom crkvom. I što sad? Zašto je baš ovdje ta pokretačka snaga u kojoj leži sva perspektiva prošlih i sadašnjih stoljeća, bez otklona prema nekoj novoj, iznenadnoj vizuri?

BITI BOLJI OD...

Odgovore na postavljeno pitanje dala bi vjerojatno svaka sredina, ali šibenska je možda najznakovitija upravo zbog činjenice da se ondje najbolje može shvatiti zamisao pokrenuta izrazom "biti bolji od ...".

U tom kontekstu: u trinaestom smo stoljeću. Prostor južne Hrvatske rasterećen je podređenosti središnjoj vlasti Arpadovića te njime vladaju, u punome smislu te riječi, odabrane plemićke obitelji kojima je, u duhu ondašnjega vremena, jedina važna činjenica kako iz postojećih feudalnih odnosa, u čijem okrilju trgovina i obrt sve više dobivaju na važnosti, izvući što veću materijalnu korist. Tako će i Šibenik, uz Šubiće, tada najmoćniju hrvatsku plemićku obitelj, koji će 1301. na hrvatsko-ugarsko prijestolje dovesti novu vladarsku obitelj – Anžuvince, započeti svoj uspon prema onoj središnjoj točki koju smo naznačili na početku.

NO, TKO JE ODREDIO CILJ USPJEHA, ŠUBIĆI ILI NETKO DRUGI?

Odgovor nije lako dati, pogotovo kada se zna da je središte moći nešto što na prvi pogled nema veze sa svjetovnom vlašću. No, ako se malo bolje pogleda u smisao središta,

u njegovu duhovnu bit, logično je kako su navedeni velikaši morali za duhovnog vođu tadašnjega vremena uzeti crkvenu organizaciju grada na čijem je prostoru i niknula njihova politička i gospodarska moć. Stoga Šubići nesebično, tijekom sijeloga trinaestog stoljeća, stalno podupiru nakane šibenskoga klera i vjernika da se izdvoje iz sastava Trogirske biskupije i osnuju vlastitu, jer

bez toga, bez toga presudnog elementa koji određuje status nekom naselju, nema budućće moći.

Ostvarivši postavljani cilj s prvim biskupom Martinom iz Raba, Šibenik prvi put te, 1298. godine dobiva pravo na viši rang u zajednici gradova istočnog dijela Jadrana. Time je, slobodnije interpretirajmo, prvi dio nečijega plana bio realiziran.

Napisao: **Zvonko Madunić**

BLAGODATNI TRENUTAK

Kraj četrnaestog stoljeća donio je Hrvatskoj borbu oko prijestolja, ali i prostornu udaljenost između grada Šibenika i novoga plemićkog zaštitnika. No ta udaljenost otvori Šibeniku Bosnu, nešto najblagodatnije što mu se moglo dogoditi. Šibenik time nije dobio samo golemi prostor u svojem zaleđu, nego je, u političkim razmiricama između hrvatskih kraljeva i bosanskih velikaša oko krivovjerja i katoličanstva, dobio pokrovitelja ideje o izgradnji sakralne građevine koja će dostojno prezentirati spomenutu silnicu. Tako će se baš u vrijeme Hrvoja Vukčića

Hrvatinića, tj. 1402., roditi ideja o gradnji nove prvostolnice u Šibeniku. Nove prilike oko dinastičkih borbi u Hrvatskoj, slabljenje Hrvojeve moći te pad Šibenika pod mletačku vlast 1412. nakratko će odgoditi realizaciju gradnje nove katedrale.

Dolazak novog gospodara u početku nije znatnije poremetio gospodarski napredak Šibenika, ali će s vremenom, pogotovo zbog nejasnih graničnih odnosa dviju susjednih država, a i samovolje hrvatskih banova, prilike postajati sve nesigurnije. Dvije države, koje dijele današnji šibenski prostor, hrvatsko-ugarska i Mletačka Republika, dodatno sužavaju gospodarski rast grada. No, kad se u sve to umiješala Turska, kao nova potencijalna opasnost, Šibenik se našao u dodatnim gospodarsko-političkim teškoćama.

Ipak, petnaesto je stoljeće razdoblje u kojemu se znatno poboljšava idejna klima, jer se s druge strane obale već udomaćila nova, humanistička ideja, a renesansna umjetnost već otvara drukčije poglede na duhovno i svjetovno. Nove će ideje, u početku nastale u glavama slobodoumnijih pojedinaca, postupno, uz latentnu tursku opasnost, pokrenuti i kršćanski svijet prema uniji, što se tako zdušno pokušalo na sastanku kršćanskih crkava u Firenci 1439., kada je ideja ujedinjenja i zajedničkog otpora protiv Turaka u posljednjem trenutku doživjela neuspjeh.

U okolnostima gospodarske recesije, turske opasnosti i novoga duhovnog trenutka, događa se početak realizacije vrhunca šibenskoga arhitektonskog stvaralaštva tijekom čitave njegove povijesti. Početak same gradnje (1431.) nije vezan uz neka vrhunska rješenja jer je u njemu, uz osrednjega venecijanskog arhitekta – Francesca di Giacomu, do izražaja došla častohlepnost šibenskih uglednika koji podupiru gradnju uz uvjet da pojedini traveji (dijelovi bočnih lađa) pripadnu njima. U takvim je okolnostima šibenska katedrala čekala novu pokretačku snagu i ona se dogodila dolaskom Jurja Šižgorića za šibenskog biskupa 1437. Taj će humanistički biskup, svjestan svih dotadašnjih povijesnih trenutaka vezanih uz biskupiju i katedralu, 1441., angažmanom Jurja Dalmatinca, otvoriti, u arhitektonskome smislu, neponovljivu stranicu u šibenskom, hrvatskom i širem kontekstu.

SPOMENIK U PROSTORU I OBRATNO

Juraj, koji je svjetski putnik u umjetničkome smislu, donosi tijelu katedrale novi, do tada na ovim prostorima nepoznat trenutak, jer

jednom dosadnom kontinuitetu gotičkih prozora i pilastara (polustupova koji raščlanjuju zidni omotač), kojima je započeo Giacomo, suprotstavlja na apsidama kontrast iluzije prozorskih otvora i čvrste zidne mase, s jedne strane, dok, s druge, na istim tim apsidama, inače najsvetijemu sakralnom dijelu crkvenoga prostora, u frizu oko njih, postavlja sedamdesetak glava, među kojima se miješaju vladari toga vremena, pape, patrijarsi, vojskovođe, pjesnici, plemići, pučani te čak pet ženskih portreta. Građeci na taj način, Juraj mu daje dimenziju skulpture u prostoru, koja, s obzirom na vrata i prozore i unutarnji prostor, jest i arhitektonsko djelo. Tako će Juraj Dalmatinac, uz posebnosti katedrale kada je u pitanju sam kamen, bez vezivnog materijala, te gradnja na utore i žljebove, dovesti svoj gotičko-renesansni stil do savršenih arhitektonsko-urbanističkih rješenja, s krstionicom kao vrhuncem izrečenog.

Juraj je, uz sve navedene aktere, pa i one manje važne, bio samo jedan od protagonista ove dugo stvarane ideje. I kad su možda njegove umjetničke vizure došle do vrhunca spoznajne moći, vremenski kontinuitet nastanka najreprezentativnijega umjetničkog spomenika u gradu Šibeniku, iznjedrio je novo ime u osobi Nikole Firentinca.

Ovaj će, očito svjestan rasta djela kroz zamisli Jurja Dalmatinca, sakralnoj građevini nastaviti davati onaj rast koji mu je nametnuo prethodnik. U tom kontekstu duge ovalne ploče na utore s pojasnicama zatvorit će unutarnji prostor triju lađa, dok će po sličnome principu kupola otvoriti prostor svjetlosti kako bi obasjala unutarnji prostor. A kad Firentinac tipičnim renesansnim reljefima i skulpturama omekša Jurjevu gotičko-renesansnu tvrdoću (primjerice sv. Mihovil – zaštitnik grada i biskupije - ubija sotonu), davno zamišljeno djelo doživjeti će svoju konačnu realizaciju.

Ipak, sve rečeno o šibenskoj katedrali i njezinoj ulozi u razvoju ovoga grada nije dovoljno bez komunikacije koju s njom valja obaviti iz više perspektivnih pozicija, ponajprije s one u kojoj, s vijećnicom i okolnim kućama, zatvara prekrasni trg sa svoje sjeverne strane; potom dojam koji ostavi kad joj pristupamo odozgo – stubama s jedne ili druge strane vijećnice i na kraju - kad je gledamo iz bilo koje pozicije nadomak gradu. Šibenska katedrala ostavlja tako primamljivi vizualni dojam da ga na njezinu sreću i našu "nesreću" nije nadmašio ni jedan dosadašnji šibenski arhitektonski uradak. ■

OTKRIĆE BLIZINE

Danas je prohladni i sunčani ožujski dan. Putujući vlakom obalom jezera Ontario – na kojoj u pličaku jata kanadskih gusaka spokojno iščekuju proljeće, čitao sam razmišljanje "Tvoj život" u knjizi "Otkriće blizine", 112 stranica, napisao Stjepan Lice, rođen 1954. u Zagrebu, izdaje Biskupski ordinarijat Đakovo broj 1476/1987.

Čitajući razmišljanje "Tvoj život" i razumjevši ga u punini, danas mi prvi put potekoše suze. Nisam ih mogao zaustaviti. Nešto takvo nikada prije nisam doživio. I požalio što "Tvoj život" nisam pročitao kad je objavljen. Da sam ga prije pročitao i razumio, mnoge bih nedorazume izbjegao, nevolje mimoišao, sukobe zaobišao, sumnje otklonio. Više dobra učinio.

Za svoje izričaje Stjepan Lice pomno bira riječi poznajući im dušu, znajući im narav, čuteći im jakost, osjećajući njihovu moć. Svako izabrano zna sjeme iz kojeg je izniknula, korijen u koji je urasla, stablo u koje se razvila, slast njihovih plodova. Poštujući dostojanstvo značenja riječi, združuje ih u tople izričaje. Od običnih, malih, svakodnevnih krhkih riječi gradi biserne dvore istine.

Kad mi uši otežaju od slušanja i usta ogorčaju od čitanja grubosti, ucjena, laži, prijetnja, ratnih poklika, prostota, taština, samohvala, vratim se knjizi "Otkriće blizine". Čitajući, utočište mi pruža svijet što ga opisuje Stjepan Lice. Svijet mira. Svijet ljubavi. Svijet vrjednovanja svih. Svijet uljudbe.

Stjepan Lice potanko opisuje svoja pomna razmatranja o raznim duhovnim potrebama promotrenima s mnogih strana: o trunu prašine, tvojem dolasku, duši, isijavanju ljubavi, kolebljivosti i spremnosti, klatnu duše, dobroti, vedrini, svetosti, povjerenju, oprastanju, boli, nemarnosti, ranama od nekada, prisutnosti, dijeljenju dobrote...

Piše o čemu malo tko piše. I sveto, nitko kao on.

Ljudsku kolebljivost i slabost, neznatne, koji ostaju po strani, beznadne slučajeve Stjepan Lice svrstava u bogatstvo uljudbe, raznovrsnost naravi, međusobnu raspoznatljivost, nipošto u manu, nedostatak.

Stjepan Lice svojom plemenitošću poručuje: "Budi domovina! Budite blagi! Budite vedri! Budite odani! Budite nježni! Budite ljudi! Priklonite se životu! Treba oprostiti! Valja nam se smiriti! Pozdravi doma! Poučavaj me, dijete!"

Poneki se rode mudri, poput Stjepana Lice, mudrost svoju svesrdno razdjeljuju, kao sunce svjetlost i toplinu. U razmišljanju "Mjera ljudskosti" Stjepan Lice opisuje život koji ne može bez ljudi kojima je dovoljno što su ljudi i kojima je dovoljno da druge prime kao ljude.

U svojim razmišljanjima Stjepan Lice poručuje:

"NAŠ LIK"

"Ljubeći, onima koje ljubim darujem lik...
No, istodobno, ljubeći stečem svoj lik."

"LJUDI U NAMA"

"Jer ima ljudi po kojima cvjetamo ondje gdje nismo posijali i onih uz koje venemo u svojem domu unatoč vlazi i toplini.

Ima ljudi po kojima nadržavamo sebe i onih uz koje nikako ne uspijevamo dorasti do sebe.

Ali ljudi su naši okovi i naša jedra samo onoliko koliko smo to samima sebi i - drugima."

"BEZNADNI SLUČAJEVI"

"Ali ja ne znam ni za jedan plod koji je manji od svojega sjemena."

"DAR NEZNATNOSTI"

"Valja nam pomno odabirati riječi koje će naš glas oživjeti.
Po kojima nam je živjeti i čiji nam je glas biti."

"KRIŽEVI"

"Križ je ušće i zemlje i neba i time majka čovjekova."

"TVOJ ŽIVOT"

"budeš li čuo da netko radosne pjesme pjeva
glasom punim boli, neka te to ne zbuni:
radost i bol obale su istoga mora
ako netko ode od tebe i ako ti se više nikada
ne vrati, neka te to ne zbuni:

malo je ljudi kojima je poznato da su raskršća
putokazi

ne budeš li ubrao ni jedan od plodova oko kojih
si se trudio i budeš li ubirao plodove oko
kojih se nisi trudio, neka te to ne zbuni:

došao si da odabereš, ne plodove, nego sebe
shvatiš li da ima živih koji su mrtvi i da ima
mrtvih koji žive, neka te to ne zbuni:
granice su izmislili ljudi da opravdaju svoju
tromost i svoj umor

došao si kao oganj među studene vjetrove i
promrzle ljude: za tobom neka ostanu
tragovi
svjetliji i topliji od tvoje kolijevke"

Danas sam razumijevanje razmišljanja

"Tvoj život" poželio podijeliti sa svojim najdražima, preporučiti ga mnogima. ■

Mile Vidović, **SVEĆENSTVO I REDOVNIŠTVO IZ DOLINE NERETVE**, Ogrnak Matice hrvatske Metković, Povijesna baština, knjiga 11, Metković 2005., 243 stranice.

Povjesničar dr. don Mile Vidović, inače rodom iz Vidonja kod Metkovića, napisao je knjigu *Svećenstvo i redovništvo iz doline Neretve*, svojevrsnu monografiju osoba koje su umrle, ali i živućih rodom iz doline Neretve posvećenih Bogu. Knjiga je podijeljena na dva dijela. U prvom se dijelu govori o svećenicima (biskupijskim i redovačkim), a u drugom o redovnicama (iz čak 14 raznih samostanskih redova).

Neretva je dala mnogo mučenika za Crkvu i domovinu, kao i osoba sveta života. Uz biskupa mučenika mons. dr. Josipa Mariju Carevića (1883.-1945.), koji još nije dostojno pokopan, i dva nadbiskupa: sadašnjega splitsko-makarskog mons. dr. Marina Barišića i mons. Martina Vidovića, apostolskog muncijsa u Bjelorusiji, dala je i najpoznatijega hrvatskog misionara oca Antu Garića te mnoge neustrašive širitelje Radosne vijesti i nade koja je u njima. Primjerice don Radu Jerkovića, fra Stanku Petrova, fra Jeronima i Milana Šetku, fra Bernardina i don Jozu Bebića, don Mirku Talajića i ostale današnje radnike na njivi Gospodnjoj. Svi su oni sebe ugradili ili ugrađuju za dobro hrvatskoga naroda.

Alberto di Chio - Luciana Mirri, **KARDINAL ŠEPER MEĐU VELIKANIMA CRKVE ISTOČNE EUROPE**, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2005., 509 stranica.

Riječ je o sabranoj građi o životu, korespondenciji i duhovnosti talijanske mističarke Marije Terese Carloni. Knjigu su preveli Danijel Labaš i Dubravka Dubravec Labaš, dok

je predgovor napisao mons. Vladimir Stanković, dugogodišnji tajnik kardinala dr. Franje Šepera, ravnatelj inozemne pastve, a sada generalni vikar Zagrebačke nadbiskupije. Ona pruža neposredni uvid u do sada malo poznate podatke o životu kardinala Franje Šepera, prikazujući ga u novome svjetlu kao čovjeka srca i duboke vjere, inače visokoga hrvatskog crkvenog dostojanstvenika koji je najuže surađivao s četvoricom papa. Osim svjedočanstava o kard. Šeperu, knjiga omogućuje i bolji uvid u tadašnja zbivanja u Crkvi za vrijeme Drugoga vatikanskog sabora, posebice u zemljama Istočne Europe.

Joseph Ratzinger, **MOJ ŽIVOT. AUTOBIOGRAFIJA**, Verbum, Posebna izdanja 22, Split, 2005., 157 stranica.

Autobiografiju pod naslovom *Moj život* pape Benedikta XVI. napisao je u prvom

liku jednine prije nego je postao papa. U njoj on iznosi svoja sjećanja od djetinjstva, školovanja, ratnih zbivanja, studija teologije pa sve do imenovanja za biskupa Rimske crkve. Knjiga je obogaćena sa stotinjak fotografija. Na kraju su priložena dva teksta: Sjena svetog Oficija iz knjige Joseph Ratzinger - Vittorio Messori, *Razgovor o vjeri* i Homilija kardinala Josepha Ratzingera, dekana Kardinalskoga zbora od 18. travnja 2005.

Celestin Tomić, **MOĆ PISANE RIJEČI. BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC I KATOЛИČKI MEDIJI**, Glas Koncila, biblioteka "Iskra", knjiga 1, Zagreb, 2006., 116 stranica.

Poznati franjevac konventualac prof. dr. Celestin Tomić, koji je radio i na Stepinčevoj beatifikaciji, stavlja nam u ruke ovu zani-

mljivu knjigu *Moć pisane riječi* u kojoj prikazuje njegov odnos prema medijima, posebice katoličkim novinama, koje su bile važno sredstvo komunikacije Crkve sa svijetom, ali i evangelizacije i pastorizacije.

Komunistička je vlast 1945. ukinula sav katolički tisak i prisvojila tiskare. Na montiranom procesu, 11. listopada 1946., nadbiskup Alojzije Stepinac je osuđen i zbog navodnog "vrhovnog rukovodstva" nad svim tadašnjim katoličkim tiskarama. Autor dokumentirano ustvrđuje da je nadbiskup Stepinac bio i mučenik katoličkoga tiska.

Božidar Prosenjak, **MALO SVJETLO. MISLI I IZREKE**, Glasnik SIM, Glasnikova biblioteka "Nadahnuća" 2, Zagreb, 2005., 119 stranica.

Književnik Božidar Prosenjak, dobitnik više nagrada, a poznat i po svojem klasičnom djelu *Divlji konj*, u knjizi *Malo svjetlo* iznosi svoja razmišljanja, misli i izreke. Na iskren način govori i potiče na razmišljanje o čovjeku i smislu života. Iz iskara koje vraćaju iz kratkih rečenica pokazuje se ljepota ljudskog duha i ljudske zajednice. Knjiga se ne čita nadušak, iako je to moguće, nego te

kratke misli traže da se zastane i promišlja o njima, da se meditira, da se ne ostane na površini nego da se zađe u svoju dubinu i tu pronade ono najvažnije, ono bitno, ljubav i ljepotu.

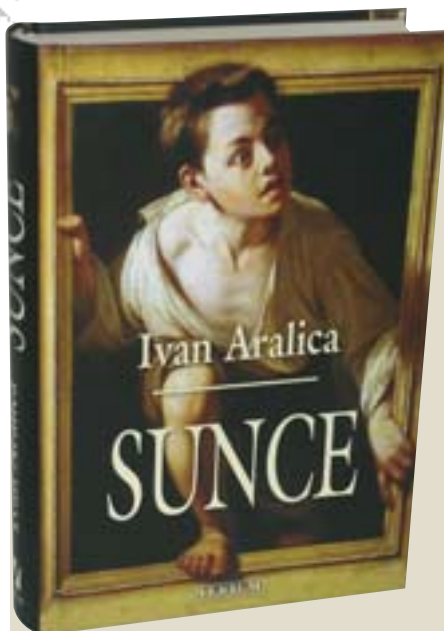
Božidar Prosenjak suradnik je Glasnika Srca Isusova i Marijina već nekoliko godina i knjiga *Malo svjetlo* nastala je kao plod te suradnje. Malo, ali pravo, potrebno svjetlo. ■

ANTE GOTOVINA

Priredio i uredio Mladen Pavković
Nakladnik Alineja d.o.o.,
Koprivnica, 2006.

Drugo, prošireno izdanje dokaz je zainteresiranosti čitatelja za hrvatskog generala Domovinskog rata Antu Gotovinu. Na 333 stranice Mladen Pavković je prikupio mnoštvo dokumenata: optužnicu protiv Gotovine, izmjene i dopune optužnice, dokumente o suradnji Republike Hrvatske i Haaškog suda... Veći dio knjige čine novinski članci, tekstovi s interneta pa čak i transkripti vijesti s televizije. Knjige je obogaćena mnogobrojnim fotografijama uz koje, doduše, nisu dana objašnjenja, ali su kopije novinskih članaka datirane. Ilustrativni materijal nije numeriran.

Ova je knjiga zbirka napisa o sudbini generala Gotovine koje smo mogli pročitati ovih godina, ali sve nismo mogli fizički pratiti pa nam je u tome pomogao priređivač Mladen Pavković koji je do sada objavio tridesetak sličnih zbirki dokumenata i novinskih članaka.

Ivan Aralica
SUNCE
Verbum, Split, 2006.

Romanom "Sunce" Ivan Aralica vratio se istinskom romanu i napisao jedno od najboljih svojih djela. Sadržaj romana je autorovo sjećanje na dane djetinjstva koje je proveo u dječjem lječilištu na otoku Čiovu. Prije 40 godina napisao je kratku crticu o dobroti časne sestre

Domine koja je pazila na njega, a sad je to oblikovao u roman. Ovo je knjiga o "ljudskom odrastanju, o plemenitosti i dobroti". Bolesno je dijete mislilo da je dovedeno u lječilište da umre, a majka ga je htjela spasiti. Sin joj to što je doživio na liječenju nikad nije rekao. Svoj život do desete godine zahvaljuje majci, a sav ostali život jednoj drugoj ženi – časnoj sestri Domini. Roman je pisan "U Zagrebu, Zadru i Primoštenu, uoči i nakon majčine smrti, 2004. i 2005. godine".

Priredio: **Šimun Penava**

Alojz Buljan/Franjo Horvat:
ŽRTVE DRUGOGA SVJETSKOG RATA I PORAČA NA PODRUČJU NOVSKE, JASENOVCA I LIPOVLJANA

(Grad Novska i općine Jasenovac i Lipovljani); Ogranak Matice hrvatske, Novska, 2005., 880 str.

Popisu i opisu žrtava stradanja na području grada Novske i općina Jasenovac i Lipovljani pristupljeno je temeljito. Autori su dali podatke za 5 659 žrtava u 39 naselja. Podaci su obrađivani po naseljima. Primijenjen je jedinstveni obrazac za svako mjesto. Najprije je donesena kratka povijest mjesta, statistički podaci o stanovništvu i zanimanju u ratu, a zatim slijedi abecedni popis žrtava fašizma, a onda žrtava komunizma. O svakoj su žrtvi dani osnovni podaci i okolnosti stradanja.

Tijekom Drugoga svjetskog rata i poraća živote je izgubilo 5 659 osoba (4 078 žrtava fašizma i 1 581 žrtva komunizma). Po narodnosti, najviše je stradalo Srba (3 376) i Hrvata (1 811). Od narodnosti, stradalo je jednako i Čeha i Slovaka (ukupno 103), 77 Ukrajinaca, 31 Židov i 70 Roma.

Na kraju knjige dodano je kazalo prezimena žrtava po naseljima i iscrpan popis literature i izvora.

Žrtvoslov Novske, Jasenovca i Lipovljana spomen je na 5 659 osoba ubijenih i nestalih od godine 1941. do 1948. Ovo je jedan od najiscrpnijih žrtvoslova u koji

su autori uložili vrlo mnogo truda. Knjizi nedostaju dokumenti koje, vjerujem, autori imaju pripremljene, ali opseg knjige (880 str.) nije dopustio objavljivanje dokumenata, fotografija i više svjedočenja.

Zaljubljeni u Zemun i Srijem

Za Valentinovo, 14. veljače, u prostorijama HMI-a okupili su se Zemunci, Srijemci i njihovi gosti kako bi tradicionalno, sada već po četvrti put, obilježili ovaj blagdan zaljubljenih, jer su i sami zaljubljeni, kako kažu, u svoj Zemun i u svoj Srijem. Bila je to i prigoda predstaviti zbornik radova sa znanstvenoga skupa "I. Dani Ilije Okrugića" održanoga u Zemunu u svibnju 2005., autora dr. sc. Vlatka Rukavine. Ovaj zaljubljenik u Zemun i Srijem (iako rođen u Velikom Bečkereku) velik je broj članaka i eseja posvetio svom voljenom kraju i ovo mu je četvrta knjiga u tom nizu.

O knjizi su govorili Nikola Jelinčić, tadašnji ravnatelj HMI-a, Mladen Klemenčić, glavni urednik "Hrvatske revije", Slavko Žebić, novinar i sam autor. U glazbenom dijelu nekoliko pjesama Ilije Okrugića, uz gitaru, otpjevao je Nenad Petković.

Prvi dio Zbornika donosi uratke svih sudionika znanstvenoga skupa, a u drugom dijelu autor piše o Zemunu, pa i o čitavome Srijemu, o povijesnim činjenicama i životu općenito, ispravljajući tako vjekovne nepravde. Srpski su autori, naime, pišući o toj temi, veličali Srbe, mađarski Mađare, dok se hrvatske velikane stidljivo spominjalo tek tu i tamo.

Skup je pozdravio i Stipe Ercegović, aktualni predsjednik Zajednice Hrvata u Zemunu i knjižnice "Ilija Okrugić-Srijemac": "Čast mi je da sam na ovoj dužnosti

“Ne mogu shvatiti nove žitelje Zemuna, koji narušavaju urbani izgled grada na Dunavu, ili možda i mogu, jer njima je Zemun samo spavaonica, a nama je on nadahnuće za sva vremena — rekao je dr. Rukavina

naslijedio dr. Rukavinu, koji je imao hrabrosti da usred Zemuna organizira Hrvate, da pokrene rad knjižnice, ali ne da prkosimo našim susjedima, nego da obogatimo kulturno bilo Zemuna, da se okupimo i svjedočimo o našem duhovnom, kulturnom i nacionalnom identitetu, da čitamo nove naslove hrvatskih autora, pratimo hrvatski tisak i Hrvatsku televiziju”, rekao je Ercegović.

Marija Hećimović, stručna suradnica u Odjelu za manjine HMI-a, i domaćica skupa, rekla je: “Zemunci to jako dobro rade, a mi se trudimo da im pomognemo koliko je god to moguće. I ne samo njima nego svima koji nam se obrate i koji nastoje očuvati svoj nacionalni, kulturni i vjerski identitet, jer samo tako ćemo u ovom vremenu globalizacije i integracije moći sačuvati naš identitet i hrvatske zajednice u susjednim zemljama i svagdje u svijetu”.

Mladen Klemenčić, glavni urednik "Hrvatske revije", govoreći o zborniku, pričao je i o poznanstvu i zajedničkom radu s dr. Rukavinom na predavljanju eseja u "Reviji":

“Nemojte ovo shvatiti kao prigodničarsku pohvalu, no ovaj uradak doista moram pohvaliti, poglavito zato što su se Zemunci i Srijemci, znanstvenici i kulturni radnici,

latili ozbiljnoga posla na istraživanju i rasvjetljavanju života i djela znamenitoga Srijemca Ilije Okrugića, a moram vam naglasiti da je to hvalevrijedan posao”.

I na kraju, riječ je dobio i autor, dr. Vlatko Rukavina: “Ja sam večeras radostan čovjek, prije svega stoga što se okupilo dosta mojih Zemunaca i drugih Srijemaca i ovako svi zajedno proslavljamo blagdan sv. Valentina, jer i mi smo zaljubljeni u svoje dragane, supruge i djecu, ali mi Srijemci zaljubljeni smo i u svoj Srijem, a ja u svoj Zemun...”

Kad i danas odem u Zemun, susretnem se s prijateljima i odemo do *Šarana* ili ljeti do *Lida*, ponovno uzavru sjećanja i navru emocije. To se novcem ne može kupiti. Zato ne mogu shvatiti nove žitelje Zemuna, koji narušavaju urbani izgled grada na Dunavu, ili možda i mogu, jer njima je Zemun samo spavaonica, a nama je on nadahnuće za sva vremena”.

Nakon predavljanja Zbornika prikazani su prekrasni dijapozitivi Zemuna na razglednicama i fotografijama uz kvalitetna pojašnjenja g. Radoslava Karleuše iz Zemuna, a zatim je druženje nastavljeno uz bogatu ponudu srijemskih delicija, iločkih vina i domaće rakije te obećanje: “Vidimo se dogodne na Valentinovo!”. ■

VJERAN SVOJIM KORIJENIMA

Antun Bezić Domic jedan je od mnogih uspješnih Hrvata koji su svoju drugu domovinu pronašli u Čileu, a ostao je vjeran svojim korijenima. Iz njegove zanimljive biografije izdvajamo: rođen je godine 1919. u Ložišću na otoku Braču. Godine 1927. dolazi u Antofagastu, 1930. odlazi u Zagreb, a 1932. vraća se u Antofagastu. Godine 1933. dolazi u Santiago, podupira republikance u španjolskome građanskom ratu i povezuje se s mladim komunistima. Godine 1937. završava srednju školu humanističkog usmjerenja i objavljuje prvu priču u časopisu Nacionalnog instituta. Godine 1938. upisuje se u Školu za inženjere na Fakultetu fizike i matematike na Čileanskom

stva gospodarstva.

Do sada je objavio sedam djela. Ovom prigodom predstavljamo četiri koja su objavljena 2004. i 2005. godine.

Opsežna knjiga *Breve historia de Croacia hasta 1991 (Kratka povijest Hrvatske do 1991.)* koja ima 422 stranice i posvećena je "potomcima iseljenika koji su krstarili morima s austrijskim, mađarskim, venecijskim, talijanskim i jugoslavenskim putovnicama koji razasuti po svijetu tvore virtualnu Republiku Hrvatsku", nastavlja se na *Kratku povijest Brača* (Breve historia de la isla de Brač, 1995.) i *Kratku povijest Dalmacije* (Breve historia de Dalmacia, 2000.) i s njima čini trilogiju. *Kratka povijest Brača*

te o hrvatskim kneževima i kraljevima. Druga knjiga obrađuje odnose Hrvatske i Mađarske, govori o dinastijama Arpada i Anžuvina, te o Turcima. Treća knjiga obrađuje odnose Hrvatske i Austrije, a četvrta odnose Hrvatske i Austro-Ugarske. Tu se govori o kraju Habsburgovaca, o buđenje Hrvatske, o ilirizmu i najvažnijim imenima toga razdoblja. U petoj knjizi *Croacia y Yugoslavia* govori se o jugoslavenstvu i hrvatstvu, o Kraljevini Srba,

ANTUN DOMIĆ BEZIĆ: *Breve historia de Croacia (Santiago de Chile, 2004); Breve exposición de la literatura croata (Santiago, 2005); Científicos de Croacia y científicos chileno-croatas (Santiago, 2005); Poesía de la vida (Santiago, 2005)*

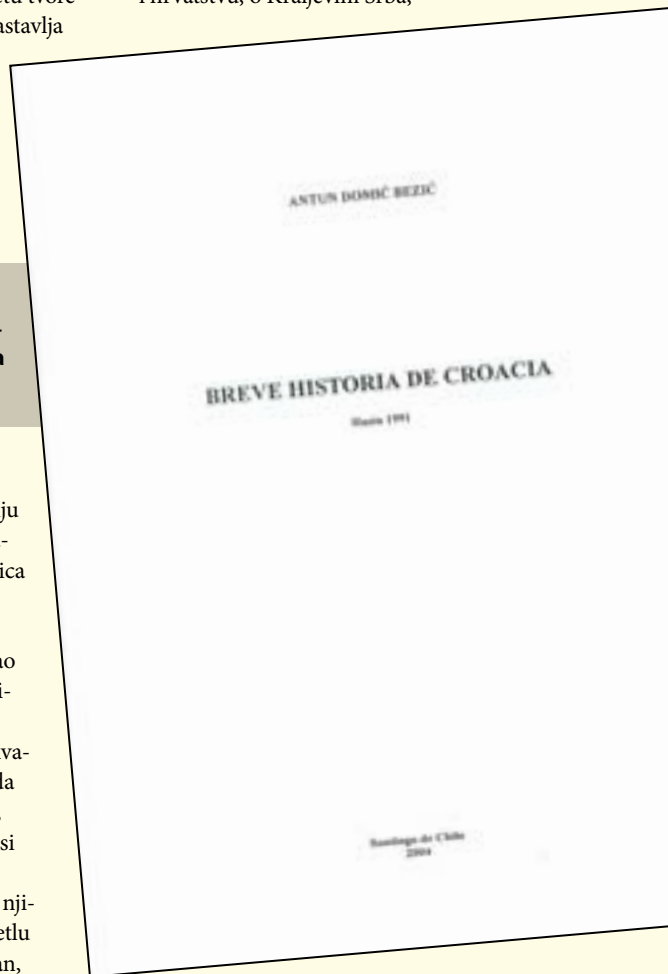
sveučilištu, koju završava 1943. Sljedeće godine podržava Tita i Jugoslaviju i član je kulturnoga društva naklonjena Titu, izvršni urednik časopisa *Borba* koje to društvo izdaje sve do prekida diplomatskih veza između Čilea i Jugoslavije 1947. Godine 1946. diplomirao je građevinu, 1951. ženi se s Haydée Tomičić Papić s kojom ima četvero djece: Antuna (doktor matematike), Dabora (inženjer matematike), Haydée (kirurginja) i Dalmu (sveučilišna profesorica filozofije). Živio je u La Sereni, Linaresu, Talqui i Santiagu. Često putuje u inozemstvo. Radio je na željeznici, na sveučilištu, bio je savjetnik privatnih tvrtki i Ministar-

poslužila je velikomu čileanskom piscu hrvatskog podrijetla Antoniju Skármeti u pisanju njegovih romana "Pjesnikova svadba" i "Djevojčica s trombonom", a "Kratku povijest Dalmacije" Ivo Goldstein u svojoj "Hrvatskoj povijesti" spominje kao "važnu literaturu na stranim jezicima".

Kratka povijest Hrvatske obuhvaća povijest Hrvatske do 8. listopada 1991. Podijeljena je na šest knjiga, a one na poglavlja. Prva knjiga nosi naziv *Hrvatsko kraljevstvo*.

Tu autor govori o Slavenima i njihovu dolasku na Balkan, o podrijetlu Hrvata i njihovu dolasku na Balkan,

Napisala: **Željka Lovrenčić**

Hrvata i Slovenaca, Kraljevini Jugoslaviji, Banovini Hrvatskoj, te o Nezavisnoj državi Hrvatskoj. Knjiga šesta, pod naslovom *Socijalistička Republika Jugoslavija*, govori o narodnooslobodilačkoj borbi, razdoblju Demokratske Federativne Jugoslavije, razdoblju narodne federativne republike i, na kraju, socijalističke republike. Posljednje poglavlje posvećeno je Republici Hrvatskoj

stručnjake niti su u njemu obuhvaćeni svi hrvatski pisci, ali, usprkos tomu, ono je vrijedan doprinos promociji hrvatske kulture na španjolskome govornom području. U knjizi se govori o povijesti i obilježjima hrvatskoga jezika te se donosi pregled hrvatske književnosti od srednjega vijeka do modernih vremena. Obuhvaćena su sva književna razdoblja i važni hrvatski pisci od Marka Marulića, Petra Hektorovića preko Petra Zrinskoga do Dragutina Tadijanovića i Ante Stamaća.

Izuzetno je zanimljiva knjiga *Científicos de Croacia y científicos chileno-croatas* (Znanstvenici iz Hrvatske i čileansko-hrvatski znanstvenici) objavljena u Santiagu u rujnu 2005. godine. Prvi dio te knjige Antun Domić je posvetio znanosti u Hrvatskoj i njezinu povijesnom razvoju, o čemu i govori u prvom poglavlju, dok u drugom poglavlju izlaže kratke biografije odabranih hrvatskih znanstvenika. U drugome dijelu knjige u prvome poglavlju govori o čileanskim znanstvenicima hrvatskoga podrijetla, dok u drugome poglavlju iznosi njihove biografije. Ova će knjiga svakako biti korisna našim znanstvenicima i svima onima koji se žele informirati o ljudima našega podrijetla u Čileu.

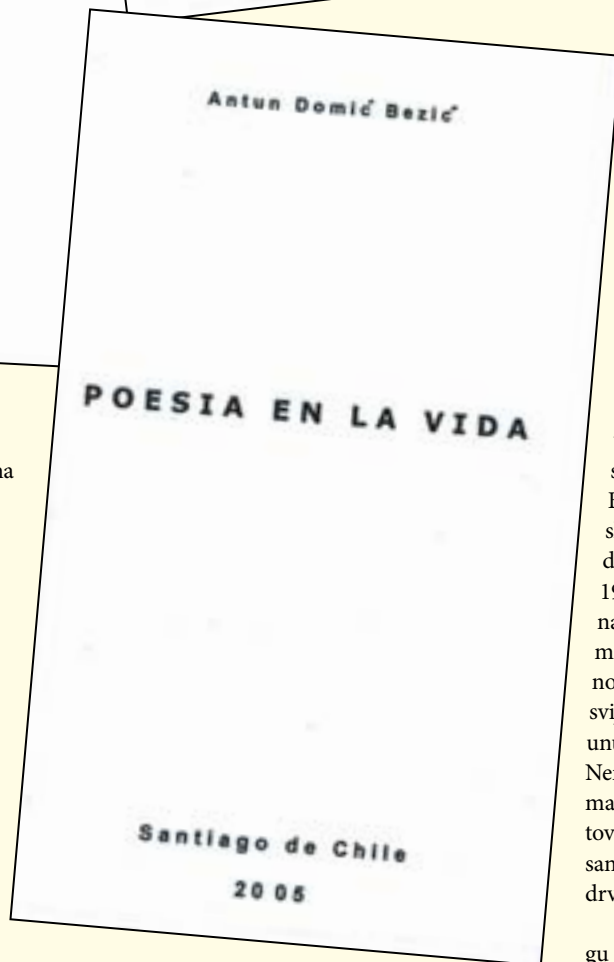
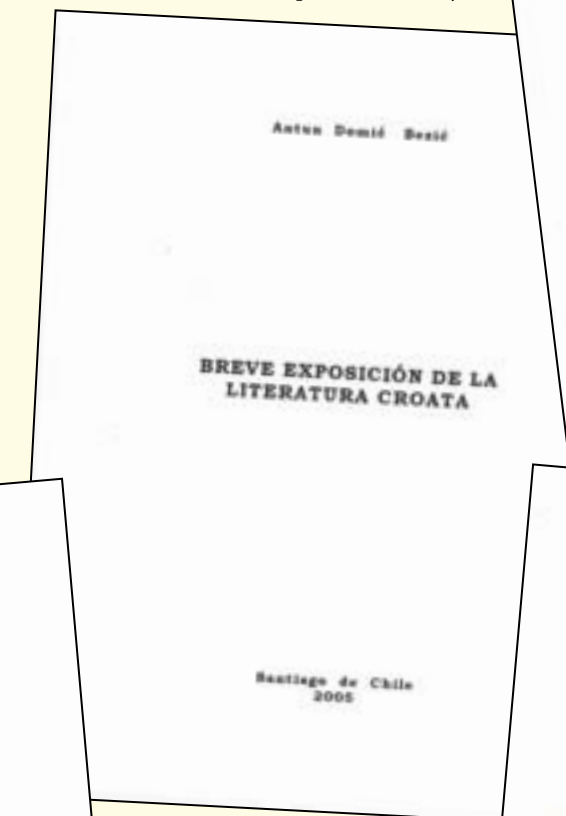
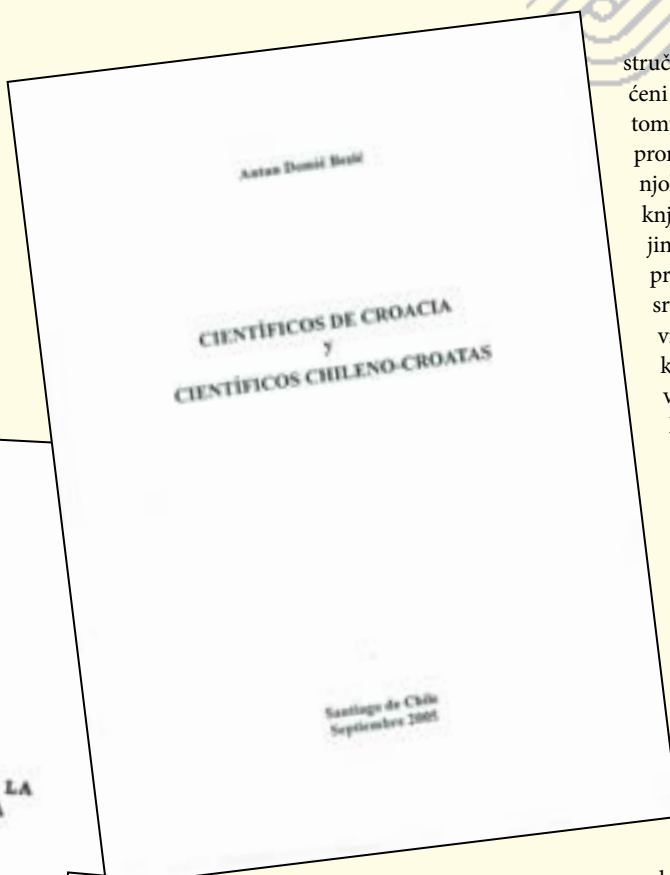
Svestrani Antun Domić nije samo inženjer i znanstvenik. Objavio je i zbirku poezije *Poesia en la vida* (Poezija u životu, Santiago, 2005). Knjiga je posvećena "Voljenoj iz zanosne Republike Brač". Pjesme su objavljene kronološkim slijedom. Prvi dio obuhvaća razdoblje do godine 1960., drugi do 1970., treći do 1990. i četvrti do 2003. godine. Uz mladenačke pjesme posvećene mladosti, mislima, noći, prirodi, rijeci, Domić se uglavnom orijentira prema svome unutarnjem svijetu: "Većina pjesama govori o mome unutarnjem svijetu, njegovim eksplozijama. Nema mnogo pjesama o prirodi, događajima i čovječanstvu. Kad sam ih napisao, gotovo da sam molio za oprostaj. Ali, pokajao sam se zbog toga. Miran sam. Posadio sam drvo, imao sam djecu i napisao knjigu".

Antun Domić je napisao još jednu knjigu - *Kronike i priče* objavljenu 2006. godine u Santiagu. Očekujemo je i u nas. ■

do 1991. god.

U ovoj je knjizi opisana cjelokupna povijest Hrvatske od njezina nastanka do današnjih dana. Bogat i analitičan tekst popraćen je zemljovidima i kazalom imena. Sigurno će poslužiti znanstvenicima i povjesničarima, ali i ljudima našega podrijetla koji o zemlji svojih predaka žele znati nešto više.

Knjiga *Breve exposición de la literatura croata* (Kratki pregled hrvatske književnosti) objavljena je u Santiagu 2005. godine. Autor u posveti kaže da je namijenjena *Svima onima koji žele saznati više o Republici Hrvatskoj*. Napominje da to djelo nije pisano za

“LOS CROATAS DE LA ARGENTINA”

Književni prevoditelj Mate Maras, argentinska književnica i publicistkinja hrvatskog podrijetla, autorica Carmen Verlichak i akademik Tonko Maroević prilikom predstavljanja knjige “Hrvati u Argentini” u Matici hrvatskoj

cima raseljavanja u XX. stoljeću pridružili su se politički faktori, naglasio je književni prevoditelj Mate Maras.

Dirljiva su svjedočanstva onih koji su preživjeli bleiburšku tragediju, onih koji su prošli talijanski logor Fermo, kao i El-Shatt u Egiptu po okončanju Drugog svjetskog rata. Među njima autorica izdvaja ljude kao što su: Višnja Blažeković, Željka Šimunić, Mira Dugački Vrljičak, Krešimir Miksic, Vera Korsky itd.

Gradi knjige autorica je pridružila tematske cjeline koje su napisali Ante Žuvela, Jorge Rouillon, Albino Diéguez Videla, Fernando Sánchez Zinny i Jasna Bulat. Uz iseljenička svjedočanstva, autorica je priredila opise gradova i mjesta u Hrvatskoj – Zagreba, otoka Brača, Hvara, Suska, Silbe te Rijeke, Splita i Krivodola u kojem su rođeni roditelji publicistkinje i književnice našega podrijetla Carmen Verlichak. Posljednja su poglavlja posvećena našim ljudima koji su postali ugledni argentinski inženjeri šumarstva, zatim likovima Hrvata u argentinskoj književnosti i razmišljanjima doktora Ive Korskog o problemima prvih naraštaja Hrvata rođenih u Argentini.

Nadahnuti pohvalni govori o knjizi Carmen Verlichak izmamili su suze na oči publici, osobito riječima književnog prevoditelja Mate Marasa koji je objašnjavao obiteljsku korjeniku autoričina oca, iseljenika Kazimira Vrljička, koji je u Argentini živio s osmero djece. Naime, Kazimir Vrljičak je podrijetlom iz dalmatinskog Krivodola, iako je rođen u Kaštel Novom. On je sa suprugom, Zagrepčankom Mirom Dugački, preko Madrida, zajedno s njihovom djecom Jorgeom, Marinom, Marijom i Carmen došao u Buenos Aires 1947. i potom imao buran i uspješan život. U Argentini su kasnije rođeni Joza, Ignacio, Victoria, Francisco i Teresita, njihova ostala djeca. Dovoljno je samo proučiti životopis Carmen Verlichak tj. Vrljičak, ali i njezinog brata Joze Vrljička koje je urednik najčitanijeg hrvatskog časopisa na španjolskom jeziku *Studia Croatica*, da bi se čitatelj uvjerio kako knjiga, uz neospornu dokumentarnu vrijednost, ima i neku čudnu ljubav. ■

Upalači Matice hrvatske u ponedjeljak, 13. ožujka svečano je predstavljena knjiga ugledne argentinske književnice i publicistkinje hrvatskog podrijetla Carmen Verlichak pod naslovom *Los Croatas de la Argentina*, koja je objelodanjena u nakladi Krivodol Pressa iz Buenos Airesa krajem 2005. U nazočnosti brojne publike, uz autoricu Carmen Verlichak, o knjizi su govorili akademik Tonko Maroević, književni prevoditelj Mate Maras, te zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika g. Domagoj Ante Petrić koji je i sam dijelio gorku sudbinu naših političkih emigranata u toj južnoameričkoj zemlji. Na predstavljanju knjige bile su također i saborska zastupnica te predsjednica Upravnog odbora HMI-a Zdenka Babić Petričević, kao i ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Katarina Fuček. Hrvatska matica iseljenika sudjelovala je u financiranju nakladničkog projekta argentinske Hrvatice Verlichak. Knjiga publicistkinje i književnice hrvatskog podrijetla Carmen Verlichak pod naslovom *Los Croatas de la Argentina* iliti *Hrvati u Argentini* objavljena je 2005. godine u Buenos Airesu u nakladi Krivodol

Pressa i uz financijsku potporu Hrvatske matice iseljenika.

- Na 208 stranica autorica izvrsno analitički raščlanjuje hrvatsko iseljavanje u tu južnoameričku zemlju, kazao je akademik Tonko Maroević.

- Među prvima u Argentinu stigli su našinci već u XVIII. i početkom XIX. stoljeća poput isusovca Planticha i to 1754. godine. Slijede iseljenički valovi nakon 1870. godine te oni nakon Drugoga svjetskog rata, rekao je zamjenik ravnatelja HMI Domagoj Ante Petrić. Kao izvorni svjedok emigrantskog života u Argentini procjenjuje, kao i autorica, da ondje živi više stotina tisuća građana hrvatskog podrijetla koji su se više-manje integrirali pa i asimilirali u argentinsko društvo.

Gospodin Domagoj Ante Petrić osobito pohvaljuje autoričin stil pisanja, jer smatra da je metodom znanstvene naracije polučila bolji rezultat i uspješnije pronašla put do čitateljstva kako u Argentini tako i u Hrvatskoj. U knjizi su opisani motivi odlaska iz povijesnih hrvatskih zemalja.

- Stotine su godina naši težaci odlazili zbog filoksere koja je napala vinovu lozu na dalmatinskom otočju i priobalju, zatim zbog obveze služenja vojnog roka u doba Austrougarske koji je u to vrijeme u mornarici trajao čak šest godina. Ukratko, ekonomskim uzro-

Napisala **Vesna Kukavica**

FOTOMONOGRAFIJA "STEPINČEV KRAŠIĆ - DOLINOM KARDINALA"

Bivamo i ostajemo zadivljeni umjetničkim stvaralaštvom fotografa, filmskog i TV snimatelja Šime Strikomana. Slike su estetske i ujedno dokumentarne. Tvore dva serijala ili ciklusa nazvana TERRA CROATICA i MILENIJSKA FOTOGRAFIJA. To su zapravo dva međusobno povezana projekta nastanka velike Strikomanove fotografske umjetničke galerije, jedinstvene u Hrvatskoj, a možda i u svijetu. On je već snimio gotovo dvjesto fotografija uvrštenih u trinaest likovnih mapa *Terra Croatica* i četrdeset jednu fotografiju dokumentarne vrijednosti, uistinu milenijskih po temama, motivima međuljudskog zbližavanja, domoljubnosti, ali i kozmopolitskog odnosa prema životu i suvremenom svijetu.

U to valovito i vidljivo uzburkano more Šime Strikoman usmjerio je svoje kamere, još kao dječak gradio je brodić svojega snimateljskog poziva, istakao jedra i postavio kompas u vlastiti svijet snimanja.

Rođen je u Vodicama 1957. godine. U dječачkoj dobi, došavši prvi put u glasovitu katedralu svetog Jakova u Šibeniku i nakon upoznavanja čarobnih kornatskih otoka, napose zaljubljen u troplet triju otočića neposredno pred Vodicama, Logoruna, Tijata i Prvića, u sebi je začuo zov fotografa i snimatelja. Kada je godine 1977. Šime Strikoman postao studentom Akademije za kazalište, film i televiziju u Zagrebu, ušao je dublje i šire u smisao snimateljskog poziva. Profesori su govorili, poput voljena Nikole Tanhofera: - Treba znati vidjeti na zemlji u pejzažu, u povijesnim, kulturnim i sakralnim znamenitostima lice našeg naro-

da, postupno oblikovano vjekovima rada, strpljivih i ustrajnih, marnih i darovitih Genija Domovine i običnih pučana. Hrvatski je pak pejzaž iznimna škola rodoljublja, o kojoj su mnogi pisali i zborili, sami je kreirali, napose, a na svoj način A. G. Matoš, riječima: "Pejzaž nije samo vidljiva naša veza s misterijem skladnog svemira, nego i vidljivi oblik stalnog djelovanja primitivne, prvobitne hrvatske duše na našu. Ako nam je duša rezultat dojmova, ako su ti dojmovi većinom hrvatski zvuci i hrvatske slike, slike krajeva hrvatskih, duša je naša kao ovo drveće i voće rezultat hrvatskog pejzaža. Mi smo kao jabuka i taj grozd plodovi te zemlje, ita a okolica nas toga radi, toliko očarava, zanosi i privlači, jer sebe, jer prvobitne dijelove duše svoje tu vidimo kao u ogledalu svog zagonetnog izvora".

Mogli bismo reći: dok je slikaru potrebno platno, a glazbeniku glazbalo, Šime se služi svojim objektivom, svojim svjetlomjerom, na svoj način utkan u tkivo života koje je označeno našim predragocjenim hrvatskim prostorom i omeđeno duhom vremena. Duh taj hobotnički - u svojoj globalizacijskoj najezdi pa i lakomosti, prijeteci, poseže baš za tim našim prostorom i krajolikom. U tom su lancu Šimine umjetničke fotografije i slike poslanice savjesti i vjere, budnice ljubavi, ali i domoljublja. One su životni i prekrasan vodič Lijepom našom koju on baš u vlastitoj originalnoj galeriji i u magičnome svojem slikopisu predstavlja kano čarobni dvorac i najljepšu bajku. Sve što snima, Šime Strikoman snima kroz tu viziju, poglavito likovne mape *Terra Croatica*, napose ovu, najnoviju "Stepinčev Krašić - Dolinom kardinala". Ona nije samo saga o jednom od najljepših kontinentalnih krajolika Hrvatske, u zagrljaju Plešivice, Samoborskog

i Žumberačkog gorja. Sama je slikovnica, suptilna zbirka slika i riječi, svojebitni proslov za čitav krašićko-hrvatski roman ili posebnu povjesnicu s dvama središnjim likovima blagopokojnim bl. Alojzijem Stepincem i uzoritim Franjom Kuharićem, čiji je doprinos u stvaranju slobodne i neovisne države i domovine Hrvatske viteški, veleban i veličanstven. Iz Strikomanovih fotografija, posvećenih njima i veličini njihove povijesne uloge, u žarkoj ljubavi i jarkome svjetlu, zrcali se realizam pretežito mukotrpna života i ljudi i naroda krašićkog te podgorskog kraja, u širini i dubini čitave hrvatske povijesti. ■

Posebno hvala mons. Matiji Stepincu, Josipu Vukoviću, Dijani Nazor, Editi Strikoman i Dragutinu Škrebliu.

Napisao: **Josip Vuković**

Leipziški zalogaj ubojito slasne čokolade

Grupa spisateljica krimi-priča u Leipzigu za vrijeme prezentacije antologije: Burkert-Sauer, Lilo Heimann, Ethel Scheffler, Heidi Rehn, Silviya Hinzmann, Ruth Borchering-Witzke

Slogan Međunarodnoga sajma knjiga u Leipzigu – *Leipzig čita* treba shvatiti posve doslovno: osim brojnih književnih susreta na sajamskome prostoru, naveden u gradu autori čitaju posvuda: u gostionicama, kafićima i restauracijama, knjižarama i knjižnicama, u kulturnim centrima, čak u sudnicama i poreznim uredima. Na sajmu je bila 2 162 izlagača i oko 126 000 ljubitelja knjiga. Za *Maticu* je u toj gužvi, uz najavu hrvatskog ministra kulture mr. Bože Biškupića da će za dvije godine ovdje Hrvatska biti zemlja partner i nastup naše književne elite, posebno iznenađenje bila prezentacija njemačke antologije kriminalističkih priča u kafiću "Mjesto zločina" – čija je autorica Silviya Hinzmann iz Međimurja. Sa Silvijom smo, uz kavu i *ubojito slasnu* čokoladu, izmijenili nekoliko pitanja vezanih uz njezin rad na putu od Čakovca do Stuttgarta.

Koje su glavne značajke njemačke antologije kratkih kriminalističkih priča "Mördorisch legger - Kulinarische Kurzkrimis aus Sachsen" / "Ubojito slasno – kulinarne krimi-priče iz Saske", koju

ste objavili s Ruth Borchering-Witzke, kod izdavačke kuće Mitteldeutscher Verlag?

— Antologija sadrži sedamnaest 'krimića' *začinjenih* receptima poznatih saskih specijaliteta. Ideju za antologiju kratkih kulinarskih kriminalističkih priča "Mördorisch legger ..." stvorile smo kad smo saznale da će Mitteldeutscher Verlag započeti izdavati biblioteku kriminalističkog žanra iz istočne Njemačke. Izdavaču smo ponudile ideju za ovu antologiju, a on ju je s oduševljenjem odmah prihvatio. Tako je naša antologija prva u nizu u kriminalističkoj biblioteci ovog nakladnika. Ruth Borchering-Witzke i ja uspjele smo okupiti sedamnaest poznatih njemačkih autorica kriminalističkih priča. U svakoj priči važnu "ulogu" ima mjesto ili regija iz ove pokrajine, primjerice Leipzig. Tako se u mojoj priči "Leipzig čita" radnja djelomično zbiva na Sajmu knjiga. Grad Dresden u središtu je druge priče u kojoj je opisan vrlo poznati božićni kolač, odnosno štruca "Dresdner Stollen". Iduća odabrana krimi-priča u antologiji smješta radnju u dolinu rijeke Elbe (takozvana Saska Švicarska s visokim bizarnim formacijama stijena uz obalu rijeke, koje su vrlo omiljene u krugu alpinista),

ili gorsko rudarsko područje Erzgebirge na češkoj granici, gdje se proizvodi poznati božićni drveni nakit itd. Ukratko, radnja svake priče u antologiji kruži oko jednog gurmanskog specijaliteta upravo iz te regije. Na kraju svake priče stoji, uokviren crnim rubom poput osmrtnice, recept koji se navodi u priči. Knjiga je, dakle, antologija kriminalističkih kratkih priča i ujedno kuharica sa saskim specijalitetima. Naravno, recepti se mogu upotrijebiti bez opasnosti za život!

Većina autorica uvrštenih u antologiju članice su međunarodne organizacije spisateljica kriminalističkih priča i romana *Sisters in Crime* poput poznate Ingrid Noll, Anne Chaplet, Nessa Altura, Susanne Mischke ili Doris Gercke.

Ruth Borchering-Witzke poznajem pak već nekoliko godina preko te organizacije. Nas dvije smo i prije objavljivale u zajedničkim kriminalističkim antologijama. Ruth živi s obitelji u blizini Chemnitza (prije Karl-Marx-Stadt), a rođena je u Hamburgu.

Na Sajmu knjiga u Leipzigu bila sam prvi put prije pet godina, kada sam se počela baviti literarnim prijevodima i pisanjem. Iznenađena sam velikim brojem ljudi u Leipzigu. Sajam je ove godine postigao

Razgovarala: **Vesna Kukavica**

novi rekord po broju posjetitelja, tako da sam se jedva probila do štanda našeg izdavača u dvorani 5. Osim Ruth i mene, na štandu je svoje priče čitalo još sedam autorica naše antologije. Publika je bila vrlo zainteresirana, a izdavač mi je šapnuo da je naša antologija najčešća meta kradljivaca knjiga sa štanda.

Koliki je interes za antologiju u čitaonici ovdje u "Café Tator" na drugoj prezentaciji antologije u okviru priredbi "Leipzig liest" ili "Leipzig čita" – vidite i sami!

Autorice antologije književnice Silvana Hinzmann i Ruth Borchering-Witzke na Sajmu knjiga u Leipzigu 2006.

Došlo je oko 150 posjetitelja. Ime kafića također je štos u prezentaciji jer "Tator" u prijevodu znači *mjesto zločina* i simbolički se uklapa u atmosferu kriminalističkih priča. Ruth Borchering-Witzke i ja svaku smo autoricu (prije njihova čitanja) kratko predstavile, a nakon toga publici ponudile bombonijere, *ubojito slasnu čokoladu* na koju smo stavile naljepnice "opasno za život" ili znak za otrov. Našu malu šalu publika je s veseljem prihvatila i spontano je nazvala "saskim ruletom". Naš je izdavač oduševljen uspješnom prezentacijom i već nam je ponudio da za idući Sajam knjiga 2007. u Leipzigu pripremimo novu zbirku krimića *začinjenu* gurmanskim receptima iz jedne druge istočnonjemačke pokrajine.

Rođeni ste 1956. u Hrvatskoj. Opišite nam svoj stvaralački put od školovanja u Hrvatskoj do afirmiranog prevoditelja, pisca i antologičara kriminalističkih priča?

— Rođena sam u Čakovcu, a osnovnu sam školu pohađala u Daruvaru i Dežanovcu. Kao i mnoga druga djeca pisala sam pjesmice i kratke tekstove za školske novine. Čak sam neko vrijeme "radila" kao urednica (otprilike u VI. ili VII. razredu) školskih novina. Literatura me je oduvi-

jek vrlo zanimala i oduševljavala, pa sam sanjala da ću jednog dana postati poznata spisateljica. No, sve je išlo drukčije. Neposredno prije gimnazije, u ljeto 1970., preselila sam se k majci u Njemačku. Tipična sudbina gastarbjterske djece! U to vrijeme nisam imala mogućnosti odmah se upisati u vodeće njemačke gimnazije, iako sam u osnovnoj školi učila njemački i dobro njime vladala. Zbog toga sam završila srednju trgovačku školu. Radila sam mnogo godina u uredu kao tajnica. Školovala sam se dalje

Književnice Silvana Hinzmann i Britt Reißmann u društvu predsjednika glavne policijske uprave Stuttgarta gospodina Schairera na prezentaciji krimi-romana "Die Farbe des Himmels" / "Boje neba".

u večernjoj školi. Nažalost, nisam mogla studirati zbog loše financijske i obiteljske situacije. Prevodenjem i tumačenjem počela sam se baviti godine 1980., kad se u Gradskom vijeću grada Stuttgarta osniva Odbor za strance. Tražilo se dvojezične stanovnike kao honorarne prevoditelje, koji bi tumačili strancima u socijalnim ustanovama, bolnicama, školama, vrtićima itd. Državni sam ispit položila godine 1993. i zatim osnovala vlastiti prevoditeljski ured. Prije nekoliko godina počela sam prevoditi literarna djela. Kratke priče počela sam pisati i objavljivati 2002./2003. godine. Kada sam krenula objavljivati prozu kod njemačkih izdavača, počela sam stvarati poznanstva s brojnim književnicima raznovrsnih književnih orijentacija.

Kriminalistički žanr, jednostavno, osvaja čitateljstvo, a, budući da je namijenjen lagodnom čitalačkom užitku, uspijeva u današnjem svijetu zavladati zakonima tržišta i osvajati višeznamenaste naklade. Što Vas privlači vrlo popularnom kriminalističkom žanru?

— U svakidašnjem poslu kao prevoditeljica, odnosno tumač, susrećem se s pravim kriminalističkim slučajevima npr. na sudu, u policiji i sl. Tako je bilo nekako

logično da svoje literarne ambicije usmjerim k tom žanru. Ideje za priče (odnosno sljedeći roman, koji je još u fazi planiranja) baš i ne moram dugo tražiti! S druge strane, mnogo čitam, ali ne čitam samo kriminalističke romane. Moj stvaralački pustolovni duh nekako se najzadovoljnije osjeća u napetoj krimi-priči.

Koje Vam je Vaše djelo najbliže srcu?

— To je vrlo teško reći, jer sam tek na početku svojega stvaralačkog puta. Najdra-

ža mi je moja prva objavljena kratka krimi-priča, ali i priča u kojoj opisujem važan događaj iz svoga djetinjstva u Hrvatskoj. To nije kriminalistička priča, a zove se "Ples vila" (Der Tanz der Feen). Posebne me emocije vežu uz moj prvi kriminalistički roman "Die Farbe Des Himmels" ili na našem "Boja neba" (Emons Verlag, 2005.), koji sam napisala zajedno s prijateljicom, autoricom Britt Reißmann. Jedna od ključnih sporednih figura toga romana, koji, među ostalim, opisuje rad kriminalističke policije u Stuttgartu, jest jedna Hrvatica, "gastarbajterica". Naravno da mi je danas vrlo bliska moja prva antologija!

Želite li promovirati svoje knjige u Zagrebu? Možete li najaviti prijevode svojih knjiga?

— To bi mi se vrlo sviđjelo uz zagrebačku *ubojito slasnu* čokoladu. Roman "Die Farbe Des Himmels" (Emons Verlag, 2005.) bio je prošle godine izložen na zagrebačkom 28. međunarodnom sajmu knjiga "Interliber" u sklopu izložbe "Hrvatske knjige izvan Hrvatske" u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Nažalost, za sada još ne mogu najaviti prijevode svojih kriminalističkih priča na hrvatski. No, nikad se ne zna što će budućnost donijeti. ■

Europsko razumijevanje

Međunarodni sajam knjiga u Leipzigu svakog proljeća okupi europsku nakladničku elitu, a 2008. Hrvatska će biti zemlja partner. Uz vrsne književnike iz domovine, tako će hrvatski autori iz cijeloga svijeta imati prgodu zajednički nastupiti na prestižnome autorskom sajmu knjiga u srcu Europe. Naime, sajamski grad Leipzig, jedno od najvažnijih kulturnih središta njemačke i europske povijesti svakoga proljeća živi u znaku slogana *Leipzig čita*. Već više od deset godina postoji i stalni programski segment pod imenom *Leipzig liest International* (doslovno, a u hrvatskom nezgrapno: *Leipzig čita međunarodno*), a događa se od prijedopodneva do večeri, iz sata u sat, kao u kinu... Ono što je pritom najvažnije: publike uvijek ima, katkada i pedesetak zanesenjaka i ljubitelja, mladih i starih. Na leipziškim susretima s piscima i njihovim djelima prisutni su i novinari i literarni agenti, urednici velikih i malih nakladničkih kuća, posebice iz Njemačke. Zajednica nakladnika Hrvatske tom se europskom sajmu pridružila 2001., a 2008. dobit će čast biti zemlja partner, potvrdio je u Leipzigu na ovogodišnjem sajmu (15.

Napisala: **Vesna Kukavica**

– 19. 3. 2006.) hrvatski ministar kulture mr. Božo Biškupić. Među europskom nakladničkom i spisateljskom kremom iz 36 zemalja, te uglednicima političkoga i javnoga života Njemačke, laureatima leipziške književne Nagrade za europsko razumijevanje koja je ove godine dodijeljena ukrajinskom romanopiscu, liriku, esejistu, prevoditelju i strastvenom branitelju svoje nacije Jurju Andruhoviču bili su i šestoro hrvatskih

autora: Jasminka Domaš, Slavenka Drakulić, Miro Gavran, Igor Grbić, Sanja Lovrenčić i Nikica Petrak. Lanjska dobitnica te ugledne leipziške Nagrade za europsko razumijevanje Slavenka Drakulić službeno je gostovala i na štandu Zajednice nakladnika i knjižara iz Hrvatske, a i u raspravi s još jednim ranijim laureatom, mađarskim piscem Petrom Esterhazyjem. Na štandovima zemlja Europske unije nastupili su i hrvatski autori koji stvaraju izvan matične zemlje na različitim jezicima, poput pisaca našega podrijetla iz Austrije i Njemačke koji pišu na njemačkom.

Haiku je trostih bez rime. Rodno mu je mjesto Japan, a idejni oslonac zenbudizam. Njime se izriče "ono bitno" što postoji u prirodi. Uvijek na neposredan, direktan način. Pritom u najvećoj mogućoj mjeri zatamblujemo svoj vlastiti "ego" i dopuštamo da *duh* bude vazda dje-

latan. Pjesnici koji pišu zenbudistički haiku omogućuju da prirodu doživljavamo na nov i osebujan način, kroz njoj svojstvene suprotnosti, kroz osobnost svih njezinih bića. Evo primjera: "Odraga mjesecine (ne stresa djetelina) samo se njiše", Macuo Basho.

Izbor haikua M. Bashoa

Eto proljeća!
Bezimeni brežuljak
zaodjenut sumaglicom.

"Dosadna djeca!"
Onome tko to veli
cvijet ne cvijeta.

Hej, leptiriću!
Probudi se, probudi –
budimo prijatelji.

Kad pirne vjetrić
leptirić se premješta
na stablu vrbe.

Prastari ribnjak...
Uskoči neka žaba –
zvuk vode!

Već čitav dug dan pjeva
ševa – pjeva, al'
nije joj dosta.

Pejsaž proljeća
upravo je pripravljen:
Mjesec: cvat šljive.

U mirisu cvijeta šljive
granulo je Sunce
na brdskom puteljku.

Usred bresaka
što posvud su u cvatu –
procvala trešnja.

Na tlo je pao
i prosuo vodu –
cvijet kamelije.

Pokraj živice,
pogledaš li pažljivo:
Cvat rusomače!

Proljeće minu –
u oku ribe suza
i ptice plaču

Gle sijevanje:
prema tami odlazi
glas noćne čaplje.

Planinska ruža –
pada li latica
na šum vodopada?

Mjesec izlazi:
S rukama na koljenu –
Kuća navečer.

Blistavi Mjesec!
Cijele sam noći šetao
oko jezera.

Čak i bez kape
na toj kiši što sipi
- dobro je dobro.

Potresi se grobe –
moj glas što rida
jesenski je vjetar.

U kasnu jesen:
Tko li je taj moj susjed?
Kako li mu je?

Kada govorim
na jesenskom vjetru
usne su hladne.

Na goljoj grani
ščućureni gavran –
jesenski sumrak.

Kakva tišina!
U pećine ponire
Zrika cikada.

Bijela krizantema:
Oko ne susreće
Ni trunksa prašine.

Bolestan na putu.
Snovi se kovitlaju
Usahlim poljima.

Ako pak umijemo i želimo pisati haiku kao pjesnici – kršćani, tada nam predstoji istodobno teška i radosna zadaća: iznala-

ziti i izgovoriti "sve ono bitno" što obitava u našoj duši. Jer, osim prirode i našeg tijela, duša je ono povlašteno, sveto mjesto na

kojemu mi možemo osluhnuti, s ljubavlju, poruke Neba!!

Mladenko Spahija KRŠĆANSKI HAIKU

TAMA

U početku bijaše tama
Svjetla nit'
Sjenke još ne bi
Od kojih
Tvoriteljica Mijena
Beskrajni svemir po-
rađa

PRASKOZORJE

Netom
Dan zabijeli
I tmina noćna mine
Plakanju mi
Nema počinka

SVITANJE

Jarko sunce škropi
Svojeg sjaja moć
Tih
Sati venu
Jutro mijenja noć

BUĐENJE

Svemir je cio
Sjajem optočilo
Jutarnje zlato

Među oblacima skrito

SION

Sini
Zasjaj
Sjaj nam prospi svoj

KAMELIJE

U hipu jutra
U posudu plača
Bijeje je
Cvjetove
Žalosna Gospa
Gle
Preda me metnula

LJUBIČICE

Časak štono huji
Il' plavih
Ljubičica prosule se
Lati
Biti je i Znati

OLUJA

Noć
Platno prelijepo tka
Ruža
Žarkom bjelinom sja
Oluja
Minula je proljetna

RUŽE

Prijatelj moj
Ruže bere
Cvjetnim vrtom šeće
Dan je
Večeri eno nesta
Podnevni nastavi se
Sjaj

PREDVEČERJE

Predvečerje
Prošnja zri
Vratio se
Blag
Prijatelj drag

VEČERNJE SUZE

Zlata kaplje
Kanule
Na zemlju suhu
Sag su zeleni
Noge gazile
Idilu stizale gluho

IZ TAME K SEBI ME UZE

A suze
Krupni dragulji
Niz lica se lijevahu
Hramu Boga mojeg
Kadno hodih
Nemoćan

Napisao i odabrao: **Mladenko Spahija**

Zagrepčane budi zvono Sv. Tri Kralja, a nedjeljom Velika Gospa

I ovoga Uskrsa, u predvečerje i na sam dan svetkovanja, baš kano o Božiću, Velikoj Gospi, kako zazvone sva zvona zagrebačke katedrale, tako "dignu snagu uma", i pod nebom lijepe naše domovine, bivaju ono što puku svôm, zagrebačkom i hrvatskom, od vazda jesu: glasonoše vjere i vjerovjesnici glasa Božjega

Kada bi odjednom zazvonila sva zvona u svim zagrebačkim crkvama, napose u zvonnicama naše najpovjesnije i znamenite katedrale, doživjeli bismo u navlastitu gradu zacijelo jedinstvenu i veličanstvenu simfoniju. Ona bi nadmašila sve neizrecive zvuke i buke koje dopiru iz vrtloga gradskoga života prispodobna Zagrebu kano i svakom velegradu u svijetu. Ali zvona Zagreba svojititna su zvona.

U tajnu zvona i otajstva zvonjave ponirali su mnogi pjesnici i književnici. Glasovit je Hemingwayev roman "Komu zvono zvoni". Zvon odzvanja u pojedinim djelima Miroslava Krleže, Ivana Gorana Kovačića i drugih hrvatskih književnika dvadesetog stoljeća, a i srednjovjekovnih. Pjesnik Antun Branko Šimić u djelu "Ljetne melodije" piše o "velebnim i tihim zvonima koja zvone s našeg tornja, dok se suton bliži s pričom punom sanja", pa odgonetava: "Zvone sveta zvona kroz polutamu... Što u nama bude? Da l' djetinjstvo prošlo duša naših mladih, il' u hladu hrasta davne sanje lude?".

Za svojih dana i vremena nezaboravni A. G. Matoš, šećući Gornjim gradom i Kaptolom, upirao je pogled u zvonike katedrale. A o velikim bi blagdanima misterijski zvon do uskrika pokrenuo misli i pjesničku viziju; riječju:

• *Kruha naš svakidašnji! Uskrs, simbol vječnog života u vječnoj promjeni i smrti, praznik vječne mladosti, Adonisa i dobrog Nazarenca! Uskrs, vječna poezija, vječno proljeće, vječne ljubice i vječni mliječni đurđici!*

Zatim je blagdane i sam Uskrs povezivao sa simbolikom zvona, govoreći:

• *Zvono mi se čini svetinjom, pozivajući se na Schillera koji je: "opjevao divno sveto*

zvono, glas ljudske tuge, radosti, molitve, sloge i ljubavi".

Toliko o zvonu iz pjesničke mašte. A ako nas u povodu Uskrsa, blagdanskih i svagdanjih životnih situacija zaokupljaju, primjerice, "sva zvona zagrebačke katedrale", onda se je prepustiti konkretnoj povjesnici na način kako ju je iscrpno i gotovo enciklopedijski iznio u "Glasu Koncila" vlč. Nedjeljko Pintarić, a mi uz dopuštenje prenosimo pojedine ulomke u prigodi uskrsnjih blagdana.

KADA ZVONA NE ZVONE

Zvona imaju svoju dugu prošlost. Premda su za crkvene potrebe prva zvona izrađena u talijanskoj pokrajini Kampaniji u 6. stoljeću, poznata su i prije Krista. U kršćanstvu su se

počela koristiti najprije za sazivanje monaha na molitvu, a zatim i svih drugih vjernika. Od 7. stoljeća počeli su se graditi i posebni tornjevi u koje se smještaju zvona, da bi se poboljšala njihova čujnost. Oblik zvona se mijenjao kroz povijest - najprije od uskih i visokih spram širim, nižim i većim. Mnoga su stradala u potresima, požarima, ratovima i drugim nevoljama... Ipak, od kada je u Katoličkoj crkvi zaživjela sveopća tradicija zvonjenja, zvona se ne prestaju proizvoditi, a niti zvoniti. Dašto, i jedino od Velikog četvrtka do Velike subote, u vazmenom trodnevju, zvona šute u znak pijeteta i žalosti zbog mučeničke Kristove smrti.

Veliki narodi razvili su zvonoljevačku tradiciju - poput naših susjeda Austrijanaca, Švicaraca, Talijana... te se danas diče tisućama zvona koja traju i ostaju. I u Hrvatskoj su postojali zvonoljevači. U Zagrebu je već 1457. godine djelovao Ilija Benković, čija je kaptolska "Ljevaonica crkvenih zvonova" postojala sve do rušenja 1935. godine. Hrvatski zvonoljevači pokušavaju opstati i danas, ali s mnogo više poteškoća nego njihove kolege u inozemstvu.

Zvonarima, tj. onima koji zvone, danas je ipak lakše. Nekada je trebalo više stasitih muškaraca da pokrenu zvona, ali su tehnički napredak i elektrifikacija olakšali taj vjekovni crkveni "poziv". Zvona od početaka na sebi nose imena i motive svojih neskih zaštitnika, na njih se upisuju brojni pobožni zazivi, godine, imena kraljeva, biskupa, donatora... Sve u svemu, zvona imaju u kršćanskome svijetu svoje nezamjenjivo mjesto koje nikakva suvremena tehnologija ne može zamijeniti.

POŽARI I RATOVI - NEPRIJATELJI ZVONA

U Hrvatskoj se najveća zvona nalaze na zvoniku zagrebačke katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije. Prema povijesnim

istraživanjima, zagrebačka je katedrala imala zvona već u 14. stoljeću, a prvi pisani dokumenti spominju ih u 17. stoljeću. Upravo je u tom stoljeću, požar uništio katedralna zvona u dva navrata. Odmah nakon požara godine 1645. izlivena su tri zvona kod Franje Dubaisa: Blažene Djevice Marije, sv. Stjepana kralja i sv. Ladislava. Za potrebe katedrale izlilo se daljih godina više zvona, kojih danas zbog raznih razloga nema ili su pretopljena i ponovno lijevana druga: cinkuš Presvetoga Trojstva, Sveti Emerik, Sveti Kvirin, Sveti Spasitelj, Sveti Martin, Prebendar, novi cinkuš.

Danas katedrala ima osam zvona. Od svih spomenutih "starih" zvona, najstarije je, a još uvijek živo, zvono sv. Stjepana kralja, koje je 1777. godine u Zagrebu izlio Josip Angerer, i teži 1.100 kg. Zvona zagrebačkog zvonoljevača Hinka Degena zvone još i danas. Zvono sv. Ladislava salio je godine 1837., u koje je pretopio staro Ladislavovo zvono, a na njemu uz mjesto, ime i godinu ljevača, piše latinskim jezikom: "U čast sv. Ladislavu, svom utemeljitelju zagrebačke Crkve postavlja" te: "Sveti Ladislave, kralju i Kristov ispovjedaoče, moli za narod, posređuj za svećenstvo". Isti je majstor 1843. godine salio na trošak stolne crkve i biskupa Jurja Haulika najveće zvono zagrebačke prvolstolnice: veliko zvono Presvetoga Trojstva, težine 6.454 kg. Prema knjizi Ivana Kukuljevića Sakcinskoga "Prvolstolna crkva zagrebačka", katedrala je 1856. godine imala sedam zvona: Blažene Djevice Marije, sv. Stjepana kralja, Prebendar, malo zvono, zvono sv. Kvirina, sv. Ladislava i Presveto Trojstvo. Upravo, dvadeset godina

kasnije, poslije 1916., u jeku Prvoga svjetskog rata, po naredbi Monarhije katedrala je ostala bez četiriju svojih zvona: Blažene Djevice Marije, Prebendara, maloga zvona, sv. Kvirina i sv. Ladislava, koja su završila u tvornicama oružja. Bolje nisu prošle ni druge crkve u Hrvatskoj...

KOJA ZVONA KADA I KAKO ZVONE

Osam današnjih zvona zagrebačke katedrale imaju svoje tonalitete koji, ako su u skladu s drugim zvonima u južnom i sjevernom tornju, daju posebno lijepe akorde ili melodije. Tih osam zvona imaju i svoj "red zvonjenja". Pravilnik je 31. ožujka 1987. potpisao tadašnji kustos katedrale dr. Antun Ivandija. Zvono koje "budi" Zagrepčane radnim danom u 6 sati jest zvono sv. Tri kralja, a nedjeljom i blagdanom Velika Gospa. Zvona obično zvone pet minuta. U 6,45 radnim danom zvoni Sveti Kvirin, a nedjeljom i blagdanom sv. Tri kralja. Cinkuš, s kojim se povezuju mnogi ozbiljni povijesni događaji, ali na čiji račun ima i viceva, zvoni samo dvaput na dan, ali svakodnevno, u 8 i 14 sati. Sveta Tri kralja zvone svakodnevno, u 8,45 sati, a nedjeljom i blagdanom u 9,45 nova zvona iz sjevernoga zvonika. Nedjeljom i blagdanom u 11,15 zvoni Velika Gospa. Podne u 12 sati označava zvono sv. Tri kralja a nedjeljom i blagdanom Velika Gospa. Svoj poslijepodnevni zvon radnim danom u 17,45 sati nastavlja Sveti Kvirin, a nedjeljom i blagdanim Sveta Tri kralja. Andeosko pozdravljenje u 19 sati radnim danom zvone Sveta Tri kralja, a nedjeljom i blagdanom Velika Gospa. Nakon toga zvonjenja, odmah zvono Mala Gospa zvoni za sve pokojne. Zvona poseb-

no označuju misu koju predvodi nadbiskup - petnaest minuta prije početka mise zvone sva zvona, osim "cinkuša", a kada misu predvodi biskup, zvone četiri nova zvona.

Klečanje u katedrali naviješta zvono sv. Tri kralja na 3/4 sata od početka do završetka po 2 minute. Na svetkovinu Svih svetih od 12 do 19 sati zvoni se svaki puni sat po 5 minuta za duše u čistilištu zvonom Velike Gospe. Kada nastupa nova građanska godina sva zvona zvone 5 minuta.

Katedralna zvona, ali i sva druga u Zagrebačkoj nadbiskupiji, pozivala su na molitvu za svršetak Domovinskoga rata, prema odluci zagrebačkog nadbiskupa kardinala Franje Kuharića svakoga petka u 15 sati u trajanju od 15 minuta sve do mirne reintegracije Podunavlja 1998. godine.

Među najpoznatijim zvonarima zagrebačke katedrale zacijelo su danas Drago i Ivo Berić koji su se s obitelji i svojom djecom doselili u Zagreb iz Bučja u Slavoniji. Za to vrijeme mnogo su toga doživjeli, "laganije" potrese, udare gromova, upoznali svaki kutić katedrale, ljude svakojakih nakan, ali ih u tradiciji još starijih generacija predašnjih zvonara, za njihov poziv veže ljubav, radost i zadivna točnost, osobito u vrijeme dok još zvona nisu bila elektrificirana.

I ovoga Uskrsa, u predvečerje i na sam dan svetkovanja, baš kano o Božiću, Velikoj Gospi, kako zazvone sva zvona zagrebačke katedrale, tako "dignu snagu uma", i pod nebom Lijepe naše domovine, bivaju ono što puku svom, zagrebačkom i hrvatskom, od vazda jesu: glasonoše vjere i vjerovjesnici glasa Božjega. ■

OVDJE SE SUSREĆU UMJETNOST I FRANJEVAČKA DUHOVNOST

Akademija je utemeljena kao odraz svekolikih životnih okolnosti u BiH nakon teškog i traumatičnog ratnog iskustva te kao izraz težnje hrvatskog bića za duhovnim i stvarateljskim uobličavanjem

Deset godina od utemeljenja, Akademija likovnih umjetnosti Široki Brijeg postala je nezaobilazna činjenica, kulturno-izobrazbena institucija koja je ujedinila mnoge umjetničke i organizacijske potencijale te je od 7. ožujka 1996. postala rasadistom ideja i mjestom susreta umjetnika i kulturnih djelatnika.

U povodu desete obljetnice djelovanja ove prve umjetničke ustanove u okviru Hrvatskog sveučilišta u Mostaru razgovarali smo s prodekanom Antom Kajinićem.

Gospodine Kajiniću, uz spiritus movens fra Jozu Pejčića i fra Vendelina Karačića, i Vi djelujete od Akademijina početka. Podsjetite naše čitatelje na okolnosti i nositelje osnutka te bitne vi-sokoškolske institucije Hrvata u BiH.

— Akademija likovnih umjetnosti na Širokom Brijegu Sveučilišta u Mostaru započela je s radom 7. ožujka 1996. u zgradi bivšega đačkog konvikta koji je izgrađen između dvaju svjetskih ratova dvjestotinjak metara od franjevačkog samostana. Pokretači ALU na Širokom Brijegu bili su franjevci fra Jozo Pejčić, ravnatelj Akademije, i fra Vendelin Karačić, profesor filozofije umjetnosti i voditelj Franjevačke galerije. Oni su okupili i angažirali ugledne likovne stvaratelje, ali i profesore s Likovne akademije u Zagrebu: prof. Stipu Sikiricu, prvog dekana širokobriješke Akademije; prof. Vasilija Josipa Jordana,

Profesor Anto Kajinić, prodekan ALU, Široki Brijeg

aktualnog dekana, i prof. Miroslava Šuteja, akademika HAZU. Uz njih je bila angažirana i dugogodišnja profesorica sarajevske Akademije likovnih umjetnosti i vrsna pedagoginja Nada Pivac. Ta, inicijalna skupina već je 1996. angažirala i druge umjetnike

srednje generacije, među kojima i mene, te sam uskoro počeo obnašati i dužnost prodekana na širokobriješkoj Akademiji.

Ipak, Akademije ne bi bilo bez potpore Sveučilišta u Mostaru i tadašnjeg rektora Zdenka Kordića te Jozu Marića, tada župana, sada profesora povijesti umjetnosti na Akademiji.

Akademija je utemeljena kao odraz svekolikih životnih okolnosti u BiH nakon teškog i traumatičnog ratnog iskustva te kao izraz težnje hrvatskog bića za duhovnim i stvarateljskim uobličavanjem.

Na kojim je kulturnim slojevima tog boscanskohercegovačkog prostora izrasla širokobriješka Akademija?

— Na hercegovačkom tlu još su neistraženi ilirski tumuli i gromače. Nedaleko je od Širokog Brijega i nedavno otkrivena Naronu u Vidu, kod Metkovića, te Vila Mogorjelo kod Čapljine kao blistavi ostaci antičke kulture. Istražene su starokršćanske bazilike, poput one u Mokrom u blizini Širokog Brijega iz 6. stoljeća i dr.

Tu je svakako sjajna srednjovjekovna umjetnost stečaka na nekropolama na Bliđinu i Radimlju kod Stoca te tragovi neponovljive pismenosti na Humačkoj i Kočerinskoj ploči. Tu je i kulturna tradicija koju su na ove kamenite prostore donijeli sljednici sveca iz Asiza, sv. Franje, koji su, njegujući posvemašnje tjelesno siromaštvo, oduška davali u duhu, pa su se odvažili utemeljiti i jednu likovnu akademiju. A ono što fratri započnu, utemeljeno je razložno i mudro.

Razgovarala: **Mira Čurić**

Prema kojim programima Akademija radi? Koliko je studenata kroz nju prošlo, koliko ih se godišnje upisuje? Je li uključena u bolonjski proces?

— Širokobriješka je Akademija je tijekom ovih deset godina uspjela sintetizirati brojna stvarateljska i pedagoška iskustva pa možemo istaknuti da ona ima svoj studijski program koji traje 5 godina. On se jednim dijelom temelji na iskustvu ALU u Zagrebu, ali i na iskustvu sarajevske ALU, iskustvima Bauhausa te sjajnoj likovnoj tradiciji i vizualnim iskustvima umjetnosti stećaka, koja su autohtona i neponovljiva. Program naše akademije jest program životne i stvarateljske sinteze koja nadilazi nacionalne okvire.

Svake godine na Akademiju upisujemo po 5 studenata u svaki od triju studijskih odjela - slikarski, grafički, kiparski - ukupno 15. Do sada smo upisali 11 naraštaja, a na Akademiji su već diplomirala 84 umjetnika iz svih krajeva BiH, Hrvatske te Boke kotorske. U prostorima Akademije čuju se sva hrvatska narječja. Mi jesmo akademija

s hrvatskim predznakom u BiH, ali kod nas mogu studirati umjetnost i studenti drugih narodnosti.

Širokobriješka ALU već je 1996. započela izvođenje nastave na tragu zahtjeva bolonjskih procesa i reformi. Studijski se program izvodi po obrascu 5 godina diplomskog i 2 godine poslijediplomskog studija. Akademija je već uspostavila razmjenu studenata i profesora s francuskom Akademijom u Lorientu, Bretanji.

Akademija je svojim izlagačkim aktivnostima neposredno vezana uz Franjevačku galeriju Široki Brijeg koja je produžena ruka Akademije.

— Točno je da je Akademija vezana uz Franjevačku galeriju. Ona je iz galerije na neki način i izrasla, jer Galerija je započela s radom 1990.; ima fundus od oko 1 000 djela gotovo svih relevantnijih umjetnika BiH, Hrvatske, Slovenije i dr. U galeriji su održane i brojne izložbe profesora širokobriješke Akademije i diplomiranih studenata Akademije koji izlažu i diljem BiH, Hrvatske i inozemstva.

Još je pokojni Šutej izjavio, parafrazirajući, da će Akademija pomoći u rušenju stereotipa i predrasuda koji o Hercegovini i Hercegovcima postoje. Koliko je ona uspjela i u toj svojoj drugoj zadaći?

— Točno je da je pokojni akademik prof. Miroslav Šutej to izjavio. I to ne bez

razloga. Pa, na širokobriješkoj Akademiji ima studenata gotovo iz svih gradova BiH i Hrvatske. Učimo studente ne samo da svladavaju studijske programe nego i ljudskosti, da vole i cijene svakog čovjeka jer je on u prvom redu Božje stvarjenje pa onda sve ostalo. Na našoj se akademiji osjećaju mir i spokoj u prisutnosti, sve se dijeli, učimo studente da opraštaju i poštuju svačiju duhovnu i stvarateljsku provenijenciju, ali da svoju ne daju ni pod koju cijenu.

Vjerujemo da je ovakvom ozračju Akademije pridonijelo i to što su na njoj i profesori iz Dubrovnika, Splita, Makarske, Mostara, Zadra, Sarajeva, Zadra, Livna i Zagreba.

Peta godišnjica djelovanja Akademije obilježena je monografijom, a uz desetu pokrećete časopis.

— Reprezentativnu monografiju Akademije objavili smo 2001. Oblikovao ju je akademik prof. Miroslav Šutej, a osobno sam imao sreću i čast biti mu suradnikom u tome. U lipnju se nadamo prvomu broju časopisa za kulturu i umjetnost "Akademija". Bit će gotovo na 200 stranica. Uz ostalo, u njemu će biti birani diplomski radovi naših studenata, kronologija Akademije, intervju sa Zvonkom Makovićem, akademikom Parom itd. Glavni je urednik fra Vendelin Karačić.

Mnoge hrvatske institucije u BiH imaju isti problem – financiranje. Ima li i Akademija takvih problema?

— Dio sredstava Akademija dobije od mostarskog Sveučilišta. A kad se ispriječe problemi, onda se poput dobrih duhova pojave fratri, odnosno ravnatelj fra Jozo Pejić. Njegova je zadaća da namiri sve potrebe takve vrste. Studenti su za nas profesore i za braću franjevece biseri, dragulji, sve činimo da tu mladost odgojimo i uputimo u misiju istinskog mijenjanja svijeta.

Kroz Akademiju su prošli mnogi profesori s drugih akademija, dajući joj svoje znanje i iskustvo. Želite li i ovom prigodom pozvati na suradnju...

— Širokobriješka Akademija, njezini profesori i studenti vrlo su zainteresirani za suradnju s drugim akademijama, ne samo u BiH i Hrvatskoj nego i u svim drugim zemljama, osobito u Europi, želeći da ta suradnja bude na načelima uzajamna poštovanja i prihvaćanja. Različitost drugih može nas samo obogatiti jer nad svima je jedno nebo. ■

SAKRALNA UMJETNOST

Zajedno sa svojim studentima otkrivajte krajobrazne ljepote, kulturne i identitetske točke te ih likovno propitujete. Dijalog je to koji rezultira mnogim projektima te oplemenjivanjem javnih i sakralnih prostora. Utemeljili ste poslijediplomski studij Ars sacra. Zašto baš Ars Sacra?

— Svake godine Akademija šalje studente slikarstva na Blidinje, između Čvrsnice i Vran-planine, koji po desetak dana slikaju krajolike, unoseći u njih ono što su svladali tijekom studijske godine. Tako nastaju iznimna dje-

la-krajolici, koji nemaju gotovo ništa od opisnog, oponašajućeg. To je rijetka mogućnost sučeljavanja osobnoga umjetničkog stvaranja s djelom Onoga koji je započeo sa stvaranjem svih oblika i svjetova. Prava je to mogućnost otkrivanja mjere osobne sakralnosti.

Do spoznaje o nužnosti pokretanja poslijediplomskog studija na Akademiji došli smo 2001. Naime, u Domovinskom ratu u Hrvatskoj i BiH brojne su crkve i sakralne građevine devastirane i porušene. Sazrijelo je vrijeme da se obnova sakralnih objekta-

ta izvede zrelo, s promišljenim vizualnim vrijednostima, ali i vrijednostima suvremenog znaka. Vječne istine i Evanđelje nije moguće mijenjati, ali njihovu prezentaciju uvijek treba staviti u kontekst vremena. Zato smo 2003. počeli s poslijediplomskim. Pročelnik je profesor Vasilije Josip Jordan, a za voditelja studija Nastavno vijeće Akademije izabralo je mene. U prosincu 2005. promovirano je prvih 6 magistara slikarstva Ars sacra. Oni su do sada izveli umjetničke intervencije – vitraje – u nekoliko hercegovačkih crkava.

VICE VUKOV OSTAJE U ZAGREBAČKOJ BOLNICI

Poznati pjevač i saborski zastupnik SDP-a Vice Vukov koji je polovinom studenoga na izlazu iz Sabora pao niza stube i zadobio teške ozljede glave, do daljnjega će ipak ostati na Odjelu neurokirurgije Kliničke bolnice Sestara milosrdnica u Zagrebu. Nakon što su liječnici izrazili sumnju u njegov oporavak, obitelji Vice Vukova sugerirano je da nađu alternativni smještaj u stacionarima bolnica u Novom Marofu ili Dugoj Resi, koje su specijalizirane za bolesnike koji su bez svijesti. Prema procjenama liječnika, stanje stabilne kome u kojemu se nalazi Vukov može potrajati dosta dugo, navodno čak i godinama, a kako je vjerojatnost oporavka vrlo mala, poznatom pjevaču potrebno je pružiti adekvatnu njegu u specijaliziranoj ustanovi.

Za ostanak Vukova u bolnici u Vinogradskoj ulici lobirao je navodno i šef SDP-a Ivica Račan, a posljednje informacije govore da će na intenzivnoj njezi ostati sve dok obitelj ne nađe adekvatan smještaj. (SLOBODNA DALMACIJA, 30. 3. 2006.)

NAJVEĆI SPOMENIK IVANU PAVLU II.

ŠIBENIK – Pred crkvom u šibenskoj četvrti Meterize otkriven je spomenik Ivanu Pavlu II. koji je izradio akademski kipar Ale Guberina. Visok 2,5 metra, to je trenutačno najveći kip papi Ivanu Pavlu II. u Hrvatskoj. Ale Guberina izradio ga je za samo 20 dana. (JUTARNJI LIST, 3. 4. 2006.)

500 HRVATA NA OBLJETNICI U VATIKANU

Velik broj Hrvata okupio se jučer na Trgu sv. Petra u Vatikanu kako bi zajedno sa 150.000 vjernika iz cijeloga svijeta prisustvovali prvoj obljetnici smrti pape Ivana Pavla II. Naj-

veći broj vjernika došao je iz njegove rodne Poljske, a papa Benedikt XVI. pozdravio je hodočasnike i na hrvatskom jeziku. – Tu je petstotinjak Hrvata koji su uglavnom predvođeni našim svećenicima. Svi su uzbuđeni jer nas sve ovo podsjeća na lanijske trenutke – rekao je Aldo Sinković s Radija Vatikan. Među Hrvatima na Trgu sv. Petra bio je Cvitko Maleš, predstavnik vjernika laika iz Splita koji je bio u grupi od 50 hodočasnika čiji je put organizirala Udruga Ivan Pavao II. – Može se osjetiti kako Ivan Pavao II. šalje pozdrave s neba – rekao je Maleš. (JUTARNJI LIST, 3. 4. 2006.)

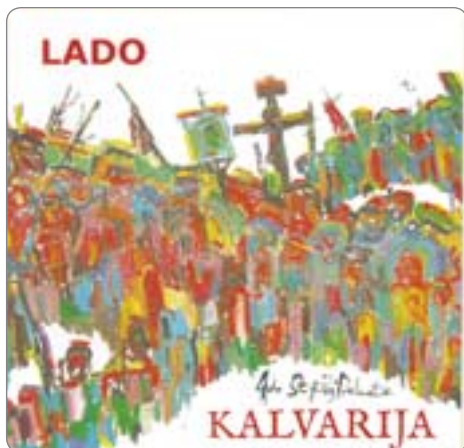
PRIMORČEVA MREŽA ZA HR-PAMET

Kako bi na jednome mjestu povezali sve hrvatske znanstvenike iz zemlje i inozemstva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa pokrenulo je projekt Mreže hrvatskih znanstvenika. Cilj je projekta promocija znanosti u Hrvatskoj, stvaranje okvira za zajedničku suradnju te poticaj povratka znanstvenika iz inozemstva. – Želimo povratak hrvatskih znanstvenika, ali ne po svaku cijenu – rekao je minsitar znanosti, obrazovanja i sporta Dragan Primorac. Naglasio je da treba stvoriti mrežu hrvatskih znanstvenika, kojima će oni biti povezani, a sve u cilju da Hrvatska u znanosti i obrazovanju u skoro vrijeme bude najkonkurentnija u ovom dijelu Europe. Umreženje hrvatskih znanstvenika bit će financirano novcem Svjetske banke u iznosu od pet milijuna dolara, a ministar je

najavio i osnivanje Znanstvenog instituta za tehnologiju. U posljednje dvije godine u Hrvatsku se vratilo 15-ak znanstvenika, a još njih 12 podnijelo je zahtjev za povratak. (SLOBODNA DALMACIJA, 6. 4. 2006.)

NAKON BROJNIH PROSVJEDA AMERIČKIH HRVATA IZ NAJAVE SKINUT SPORNI DIO O GRAĐANSKOM RATU

Nakon brojnih intervencija i prosvjeda američkih Hrvata, World Affairs Council (WAC) je iz teksta kojim najavljuje predavanje predsjednika Stjepana Mesića na svojoj web stranici skinuo onaj dio u kojem je pisalo da je Hrvatska "1991. pala u rat između etničkih Hrvata i etničkih Srba". Naime, kako je jučer objavila Slobodna Dalmacija, Mesić će u organizaciji američkog WAC-a u ponedjeljak u San Franciscu održati predavanje o temi "Uloga malih zemalja u međunarodnoj politici 21. stoljeća", a u obavijesti o tom predavanju World Affairs Council ni riječju nije spomenuo srpsku agresiju na Republiku Hrvatsku, nego ju je prikazao kao zemlju koja je uspostavila mir 1995. godine, nakon četverogodišnjega "građanskoga rata" između Hrvata i Srba, što je u suprotnosti sa službenim stajalištem hrvatskoga državnog vodstva. Od četvrtka u najavi Mesićeva predavanja na internet-stranici WAC-a stoji samo da je Hrvatska samo počela proces pristupanja Europskoj uniji, od čega očekuje povećani gospodarski rast. (SLOBODNA DALMACIJA, 7. 4. 2006.)

DRAGULJ U RIZNICI PUČKIH KORIZMENIH NAPJEVA

U petak, 7. travnja u foajeu zagrebačkog HNK održano je predstavljanje najnovijeg CD-a "Kalvarija" autora Ljube Stipišića Delmate u izdanju ansambla Lado.

Program je počeo izvedbom nekoliko skladbi s CD-a pod ravnanjem dirigenta Joška Čaleta, a potom je ravnateljica ansambla Ivana Lušić pozdravila nazočne i najavila producente projekta, umjetničkog direktora ansambla Ivana Ivančana ml. i Mladena Magdalenića, glazbenog urednika na Hrvatskom radiju. Nakon još jedne izvedbe zbora Lada o novom izdanju govorio je etnomuzikolog i dirigent Joško Čaleta, a zatim i višegodišnji suradnik Lada, autor djela Ljubo Stipišić Delmata, pozdravljen burnim pljeskom nazočnih. Predstavljanje je završeno s Puče moj/ Zdrav' Isuse, a druženje s producentima, autorom i izvođačima nastavljeno je uz prigodni koktel. Kako se navodi u priopćenju, prvi i najvažniji razlog ovog, novog izdanja "Kalvarije" (prvo je bilo 1994.) jest odavanje počasti njezinu autoru Ljubi Stipišiću Delmati, dobitniku nagrade Porin za životno djelo 2006., u godini u kojoj on obilježava 50. obljetnicu umjetničkog rada. Drugi je razlog kvalitativni pomak zbora koji je od svojih početaka prije petnaestak godina evaluirao u kvalitativnom i glazbenom pogledu. Treći razlog zasigurno je dugogodišnja bliska suradnja s glazbenim programom Hrvatskog radija čiji su djelatnici, glazbeni urednici i tonski snimatelji potpomogli realizaciju ovoga projekta.

Na kraju treba spomenuti da je Lado tijekom korizme održao nekoliko koncerata korizmenih napjeva hrvatskih krajeva, i to u Vukovaru, Osijeku i Zagrebu. ■

Napisao: **Nenad Zakarija**

VUGLEC za nove listeke

Nismo mi prestali pratiti kak nam je u Lijepoj našoj. Dapače, sve mi to s vama proživljavamo i kao pravi Hrvati, svaki na svoj način, želimo živjeti sa svojom domovinom

Tijekom proteklih nekoliko godina u osobnim susretima, a i onima na e-mail stranica- ma čitatelji su me pitali što je s "Listekom od tam". A od doba mojega kajkavskog listeka Matica je postala višjezični mjesečnik za iseljeniš- tvo. Naše kajkavsko narječje u "Listeku" nije strani jezik, nego samo najprigodnija nijansa za oslikavanje pisanom riječju. Nadam se da bu se našel kakvi vuglec u "Matici" za nove "Listeke" iz kojih će pošto- vani čitatelji saznati kaj se to zbiva među Hrvatima Mississauga i okolice. Hoće li to biti na kajkavskom ili kojemu drugom narječju, ovisi o tome što ću opisivati.

U prethodnom sam vas broju izvijestila o banketu u čast našega dugogodišnjeg župnika Ivice Kecerina. Prije toga je kod nas zavladao nekakvo zatišje, stanka nakon mnogobrojnih okupljanja i djelat- nosti vezanih uz domovinu. Znete kak je. U zajednici sunarodnjaka u stranome svijetu vam je kak i u familiji, svaki oltarić – ima svoj križić. Čini mi se da su na po- molu obnovljene snage za nastavak živih društvenih djelatnosti. Nismo mi prestali pratiti kak nam je u Lijepoj našoj. Dapače, sve mi to s vama proživljavamo i kao pravi Hrvati, svaki na svoj način, želimo živjeti sa svojom domovinom. Mi smo doista narod individualista koji postaje snažan tek kad se stvori zajednički nazivnik. Onda smo spremni učiniti čuda. To nam dokazuje povijest, ona istinita, a ne neka revidirana, kakva godi uhu svjetskih moćnika.

Tu kod nas, čini se, formirao se "zajed- nički nazivnik", jer, evo, u kratkom smo se vremenu okupili na skupove u velikome broju. Za vjeran prikaz tih okupljanja tre-

bala sam nazočiti, ali to mi je, nažalost, bilo nemoguće; tek sam na nekima od njih bila.

Najveća hrvatska župa u Kanadi je župa Hrvatskih mučenika u Mississaugi, a to se vidi, ne samo po popisu obitelji i poje- dinaca nego i po skupu vjernika na svetim misama i pobožnostima. Na nedjeljnoj misi u 11 sati crkva je ispunjena do posljednjega mjesta.

U petak 24. ožujka hrvatska je za- jednica ispratila dugogodišnjega člana, športaša NK Zagreb Josipa Bedenikovića, a šire poznatoga kao simpatičnog Bucu, na posljednji počinak. Sprovednoj su misi nazočili njegovi sunarodnjaci i prijatelji u onolikome broju kolikim je crkva ispunjena samo za najvećih blagdana. Čini se da je ova naša zajednica počela shvaćati koliko starimo i ostajemo zatečeni kad nam smrt uzme pokojega člana. Ljudi s kojima smo godinama surađivali kadšto nam odu a da im nismo niti stigli reći hvala za sve dobro što su napravili.

Istoga petka navečer održan je banket zahvalnosti dr. Josipu Gamulinu. Godine i bolest od djelotvornog su pokretača, a on je znao i mogao pokrenuti mase, kao i poticati Kanađane i Hrvate jednako uspješ- no da se uključe u politički život, napravili umornog promatrača u invalidskim koli- cima. Njemu u čast i zahvalnost priređen je banket u Croatia Banquet Hallu ispu- njenu do posljednjega mjesta. Govorili su i zahvalili mu: Albina Guarnieri, narodna zastupnica u kanadskom parlamentu, Bob Delaney, zastupnik u parlamentu Ontarija, Domagoj Šola, umirovljen zastupnik onta- rijskog parlamenta, inž. Ivo Jolić, te bliski suradnici i organizatori gg. Milan Krijan, Bruno Pilaš, Marijan Bilić i Barbara Bahra Pašić. Ovaj susret zahvalnosti svojom su nazočnošću uveličali Šefik Šabanović, kon- zul RH i župnik Ivica Reparinac. Sinovi i kćeri, Vesna, Martin, Nikola, Svibor, Borna, Emina i Zoja s majkom Vivianom Gamulin najjasnije su govorili o čovjeku koji je dao

Napisala: **Višnja Katušić Geoheli**

PREDAVANJE PROVINCIJALA FRANE PRCELE U CHICAGU

Gospodin Stanko Trtanj čestita
autorici Valentini Krčmar

život svojoj obitelji, a živio kao humanist. Ta velika hvala iz srca svih koji su došli pozdraviti dr. Gamulina bila je ovjenčana nastupom folklorne skupine Zrinjski-Frankopan predvođene Nikolom Vrdoljakom.

Već u nedjelju popodne, kad su nam toplije vrijeme i sunčani dan oraspoložili srca za još jedno korisno druženje, našli smo se u Hrvatskoj knjižnici na predstavljanju knjige gđe Valentine Krčmar, urednice publikacije *Hrvatska iskra* i autorice knjige *Hrvatska mojim očima i srcem*. Osoblje UO Knjižnice pozdravilo je zainteresirane posjetitelje, a poimenice konzula Šefika Šabanovića i gospođu, vlč. Ivicu Reparinca, župnika Hrvatskih mučenika, g. Domagoja Šolu, umirovljenog MPP Ontarija i bivšega generalnog konzula RH. Priređivač ovog događaja bio je g. Stanko Trtanj, povjerenik humanitarne organizacije *Dora*. On nas je podsjetio i upoznao s djelatnostima ove hvalevrijedne udruge, kojoj godine 1992. dao geslo: "Ako želiš investirati u Hrvatsku, investiraj u čovjeka". Dobrotom svojeg srca i okupljenih prijatelja za *Doru* je do sada poslano 300 000 CAD, a tim je novcem pomognuto dvadesetpetero djece godišnje. Autorica knjige i njen suprug, g. Vladimir Krčmar, od prvih su dana uključeni u rad *Dore*, a sada su joj darovali osamsto knjiga *Hrvatska mojim očima i srcem*. Svatko tko donira 150 kn *Dori* dobiva na dar ovu vrlo zanimljivu i poučnu knjigu. O knjizi je govorio inž. Ivo Jolić koji je istaknuo autorčinu darovitost, korisnost ovakve knjige i potrebu izdanja na makar jednom stranom jeziku. Autorice je govorila o nastanku članaka u HI, a onda o tome kako je, njihovom obradom i dopunjavanjem, došlo do knjige koju je uredio g. Damir Borovčak, a tiskana je u Zagrebu 2005.

Gospođa Krčmar najavila je objavljivanje svoje prve knjige na engleskom. Nakon nekoliko postavljenih pitanja, prezentacija je zaključena prodajom knjiga s autoričnim vlastoručnim potpisom. Društvo se zadržalo u ugodnom razgovoru uz ukusnu zakusku koju su pripremile članice *Bedema ljubavi*. ■

Hrvatski intelektualci: između života za ideju i života od ideje?!

Na poziv HKD-a "Napredak", poznati hrvatski mladi teolog i nedavni provincijal Hrvatske dominikanske provincije, o. Frane Prcela, koji trenutačno živi u Chicagu, održao je predavanje 26. ožujka 2006. u župnoj dvorani hrvatske župe sv. Jeronima u Chicagu na temu hrvatski intelektualci: između života za ideju i života od ideje. Osim predavanja, o. Frane je ovoga lijepog proljetnog dana u prepunoj crkvi predvodio misno slavlje i već biranim riječima u svojoj propovijedi potaknuo suslavljenike na dublja razmišljanja o značenju života i stalnom traženju istine, Boga.

Ubrzo nakon sv. mise u maloj župnoj dvorani, koja je već nekoliko godina lijepo uređena za predavanja i izložbe, skupilo se sedamdesetak osoba. Skup je otvorio Ivan Jureta, predsjednik lokalnog ogranka "Napretka". Zatim je mjesni župnik fra Jojo Grbeš pozdravio prisutne i o. Franu, te podijelio nekoliko misli na temu hrvatskih intelektualaca.

Ante Čuvalo je predstavio gosta i rekao nekoliko riječi o novom izdanju Franine knjige "Kad bismo bili dosljedni", Zagreb: Glas Koncila, drugo, prošireno izdanje, 2006.

Nakon kraćeg uvoda o. Frane je u predavanju istaknuo ove točke: što je intelektualac, beznade intelektualca, Crkva i intelektualci, "hrvatski intelektualci", kakve intelektualce trebamo i prekinuti beznade šutnje.

Otac Frane intelektualca vidi kao osobu koja je spremna u ime istine, zbog većih, općih ciljeva po cijenu evidentne žrtve, pa i stradanja javno kazati i/ili napisati (ne samo) zabranjeno... To su osobe koje svojim životom, radom i riječju svjedoče za istinu; oni su "sekularni duhovnici"; kod njih se stvara harmonija između intelektualnog i moralnog, između traženja i svjedočenja za istinu; oni su svjetionici i savjest društva, unatoč svim zaprekama i na štetu osobne koristi.

Prilike među "hrvatskim intelektualcima" o. Frane je opisao ovako. Poslije propasti komunizma i jugodržave ...imamo novi tip hrvatskog intelektualca. On se radije pojavljuje na televiziji negoli da piše - jer se ipak primarno želi svidjeti. Taj postmoderni verbalni za-

bavljač zaokupljen je konkuriranjem drugima i napustio je univerzalne vrijednosti istine, slobode itd. Za njega uopće nije bitno sačuvati srž svog identiteta, a to je neovisnost, jer mu je bitnije da ima kolumnu u nekom tjedniku ili na televiziji. Nikakvo čudo da ih se onda ne prosuđuje po onome što stvarno rade, nego po onome što pišu, govore. I njihova se autonomija sastoji u tome da izjavljuju iz impetusa dopadljivosti bez odgovornosti. Prigodničarske izjave i nastupi nacionalnih institucija (HAZU, Matica i dr.) postaju više dokazom njihove šutnje, a ne govora. A ulogu javnog intelektualca kao da su preuzele nevladine udruge, koje se ionako već prema potrebi lako može ušutkati....

Na upit postoje li danas uopće istinski hrvatski intelektualci o. Frane je odgovorio pozitivno, ali, po njemu, nije ih velik broj i oni su u nekoj vrsti beznada iz kojeg bi se trebali što prije trgnuti. Nakon predavanja razvila se ugodna i korisna rasprava o ulozi intelektualca i svijui nas u društvu u kojem živimo i posebice u hrvatskom društvu koje traži izlaz iz današnje zbunjenosti i nedostatka istinskih intelektualnih i moralnih velikana. Na kraju je ipak ostala nada da će i beznadu uskoro doći kraj. (Ante Čuvalo)

"Bez mladih, ovo što činimo nema smisla"

Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" i Zagrebačka filharmonija i ove su godine uspješno organizirali dobrotvorni koncert u KD Vatroslava Lisinskog koji je samo jedan od mnogih projekata kojima se prikupljaju novčana sredstva za stipendiranje mladih, uglavnom studenata iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

"Ovo je već osmi koncert koji smo organizirali u suradnji sa Zagrebačkom filharmonijom za potporu našim stipendistima. Naše su koncerte, dakle, kao i ostale aktivnosti, ljudi već prepoznali kao važnu stvar, a, naravno, ne smijemo zaboraviti kako je već godinama naš najveći donator industrija nafte INA", dodaje "Napretkov" predsjednik Franjo Topić.

"Sve u svemu, uz potporu naših donatora kao i aktivnih podružnica "Napretka", kako u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, tako i u inozemstvu, uspijevamo godišnje dodijeliti između stotinu i pedeset i dvije stotine stipendija. Naravno da ta sredstva

“ **Među poznatijim Napretkovim stipendistima bila su i dva hrvatska nobelovca – Ivo Andrić i Vladimir Prelog**

nikada nisu dovoljna i da te stipendije nisu velike, no mi smo zadovoljni jer su naši studenti danas, ne samo u Zagrebu, Sarajevu i u ostalim gradovima Hrvatske i Bosne i Hercegovine, nego i izvan domovine, primjerice u Kairu, Beču, Rimu...”, nastavio je s pričom predsjednik Topić.

Što se tiče podružnica u inozemstvu, naš sugovornik istaknuo je aktivnosti "Napretkovih" podružnica u Chicagu, Vancouveru i Beču: "Od "Napretkovih" projekata koji dolaze", spominje fra Topić, "prije svega valja istaknuti uskršnji program i koncert koji će organizirati u Sarajevu a tu je i izdavaštvo. Ovih dana izašla je i knjiga o opstanku bosanskohercegovačkih Hrvata".

"HKD "Napredak" bit će aktivan i dalje, a u ovih više od stotinu godina dokazali smo kako svi naši naponi imaju smisla upravo zbog naraštaja mladih ljudi kojima smo pomogli u njihovu intelektualnom razvoju", zaključio je naš razgovor predsjednik Franjo Topić. Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" od svojeg je osnivanja

godine 1902., pa do danas, bilo sjecištem kulturnog i intelektualnog života Hrvata, ali i mnogih drugih na ovim prostorima.

U svojoj povijesti HKD "Napredak" 1949. nakratko je prestao s djelovanjem jer je bio zabranjen, a već do tada, kroz programe stipendiranja, "Napredak" je pomogao više od 16 000 mladih ljudi iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske, a među poznatijim "Napretkovim" stipendistima bila su i dva hrvatska nobelovca – Ivo Andrić i Vladimir Prelog. "Napretkovo" bogato i raznovrsno djelovanje, kao i posljednji koncert, pod pokroviteljstvom predsjednika Mesića, održan u Zagrebu, još jednom su pokazali kako je moguće raditi kvalitetno i u najtežim uvjetima, a povrh svega da se može njegovati vlastiti kulturni identitet unatoč svim teškoćama koje je donosila teška povijest ovih prostora, kao i nepredvidljiva i složena sadašnjost i budućnost našeg naroda u ovo vrijeme kada, čini se, postoji sve manje interesa za istinske ljudske vrijednosti. ■

Napisao: **Antonio Pavić**

Akcija “VAŠA RUKA - MOJ NOVI KORAK” nastavlja se

Nedavno smo objavili pri-
log o mladoj Ivi Brnčić,
oboljeloj od rođenja od
cerebralne paralize, uz
njezin poziv za novčanu
potporu kako bi nastavila svoju skupnu te-
rapiju. Zahvaljujući mnogim donacijama
otputovala je u Kinu na nastavak liječenja.
Po povratku, navratila je u našu redakciju sa
zamolbom da objavimo ovo njezino pismo
zahvale :

“Ja sam Iva Brnčić i javlam Vam se s
velikom zahvalnošću na pomoći za moju
rehabilitaciju. Akcija koju su za mene
u prosincu pokrenuli dobri ljudi i dalje
se nastavlja jer su troškovi liječenja jako
veliki, a koraci kojima napredujem mali i
mukotrpni. Naime, od rođenja bolujem
od cerebralne paralize, čije su posljedice
*nemogućnost kontroliranja ekstremiteta,
otežan govor i epilepsija.*

Do prije tri godine bila sam *stopostotni
invalid, potpuno ovisna o pomoći drugih
ljudi.* Nakon niza terapija, lijekova i mu-
kotrpnih treninga, u lipnju 2002. susrećem
se s programom Phenomena Academy i
njihovom metodom relaksacije, fizikalne
terapije i posebnog načina prehrane.
Iako s nepovjerenjem, ali uz ogromnu
podršku obitelji, započinjem svakodnevni
trening, mijenjam stare životne navike
i već nakon nekoliko tjedana osjećam se
bolje.

Rezultati se nižu iz dana u dan, i prije
godinu dana po prvi sam puta bez ičije
pomoći napravila nekoliko koraka. Tih
nekoliko koraka, o kojima zdravi ljudi
gotovo ne razmišljaju, meni su otvorili je-
dan potpuno novi svijet, dotad nezamisliv
osjećaj slobode. Danas nakon gotovo četiri
godine svakodnevnog treninga, *svjesno i
voljno hodam, mukotrpno, ali samostalno,
držeći se za ogradu.* Ako uz mene nije
ograda onda je tu ruka mojih najbližih.
Moram Vam se pohvaliti - mogu napraviti
tri do četiri koraka bez ičije pomoći! *Ako
ste dovoljno strpljivi, i moj govor bit će vam*

....život je sačinjen od malih stvari,
hvala Vam i na osmijehu!

razumljiv. Napadi epilepsije? Za mene su
prošlost - a vjerujte nije lako! *Živim
samo s jednom željom - osamostaliti
se!* Vjerujem da mogu pa molim za Vašu
pomoć jer troškovi rehabilitacije prilično
su veliki. Stoga molim za dar u obliku
donacije.

I na kraju, život je sačinjen od malih
stvari, hvala Vam i na osmijehu!”

Vaša Iva!

IVA BRNČIĆ

Lašćinski borovac 16b,

10 000 Zagreb

Erste & Steiermarkische bank

Broj računa primatelja: 2402006-
1031262160

Poziv na broj odobrenja: 3101199428

LETTER OF GRATITUDE-
ACTION “YOUR HAND-MY NEW
STEP” CONTINUES

Recently, we published an appeal for
help from Iva Brnčić, a victim of ce-
rebral paralysis from birth. Thanks
to many donations, she was able to receive
treatment in China. Upon her return Iva and

her mother visited our office asking us to
pass on her letter of thanks :

“I’m Iva Brnčić. I want to thank you
for help given for my rehabilitation. The
action, started in December 2005 is con-
tinuing because healing costs are rather
high. My steps are unfortunately small and
painful. I’ve been suffering from cerebral
paralysis from my birth. The consequences
are inability to control my extremities, my
speech is limited and hard to comprehend
and I have epileptic attacks. Four years ago I
was a hundred per cent handicapped per-
son fully dependent on other people’s help.
After a number of therapies, medicines
and hard training in June 2002 I met the
programme “Phenomena Academy”. Their
method of relaxation, physical therapy
and a special nourishing programme after
several weeks made me feel better. Results
are becoming visible more and more. A year
ago for the first time I made a few steps
without any help. These few steps that mean
nothing to normal, healthy people revealed
to me a completely new world and gave me
unbelievable feeling of liberty. Today I can
walk leaning on a handhold or someone’s
support. I have to boast for making three or
four steps all alone !!! If you take time you
will be able to comprehend my way of tal-
king. Epilepsy attacks ? They are the past for
me - and believe me, it isn’t easy ! My aim is
to become independent ! I believe I am able
to do it thanks to your donation because as
I said rehabilitation costs are very big. I appeal
for your financial support to help me make
my dreams come true.

In the end, life consists of small things.
Thank you even for your smile !”

Sincerely yours

Iva

Address: Iva Brnčić

Lašćinski borovac 16b

0000 Zagreb

Croatia

Donations can be paid into : Erste &
Steiermarkische Bank

Account No. : 24020006-1031262160

Call No. Assent: 310 1199428

Moj pogled na rad prof. Krunoslava Draganovića u hrvatskoj emigraciji

U "Matici", mjesečnoj reviji za hrvatske iseljeničke zajednice u svijetu, u dvobroju za siječanj i veljaču 2006. godine, objavljen je članak o prvim dvjema knjigama nakon Bleiburga objavljenima u Italiji. Članak je napisao Branko Hanž. Te su prve dvije knjige "Mali kalendar za 1945." i "Martyriuro Croatiae" (Hrvatsko mučenišтво) objavljena početkom 1946. godine. Autor tih. knjiga bio je prof. Krunoslav Draganović.

Iako sam bio prisni prijatelj i suradnik profesora Draganovića za vrijeme svojega izbjegličkog boravka u Italiji godine 1956. i 1957., nisam za to znao, a ni on nije nikada spominjao tu knjigu.

On je prvi, uz nekoliko najbližih i najpovjerljivijih suradnika i u najvećoj tajnosti, u knjizi "Martyrium Croatiae" izdanoj na latinskom jeziku dokumentirao patnju i užas koji su zadesili hrvatski narod i kler u komunističkoj Jugoslaviji. Branio je Hrvatsku i Hrvate u ono teško olovno vrijeme, kada su nas pobjednici i cijeli svijet u Jugoslaviji prepustili boljševičkim koljačima i prenošenim četnicima s crvenom zvijezdom petokrakom na kapi.

Osobno sam već na petnaestak stranica spomenuo rad i žrtvu prof. Krunoslava Draganovića u svojoj knjizi "Svjedok svoga vremena". Kako nisam uvjeren da su moji sugrađani posvetili dovoljno pozornosti tomu štivu, dao sam si truda i umnožio taj članak iz časopisa "Matica" kako bih s njim upoznao prijatelje i sugrađane Našica pa i širu javnost.

U članku se jasno navodi da je prof. Draganović tu knjigu, tiskanu na latinskom jeziku, uručio svim okupljenim crkvenim velikodostojnicima, biskupima i kardinalima, okupljenima početkom 1946. na konzistoriju u Vatikanu, koji je sazvao papa Pio XII. To je vrijeme, kada je naša Hrvatska bila razapeta i na koljenima bez ijednog zagovornika, a kamoli zaštitnika u svijetu. Danas se

prof. Krunoslav Draganović

slobodno može reći da je prof. Draganović objavljivanjem knjige prvi digao glas u pisanom obliku za zaštitu domovine. Bio je to neizmjereno veliki čin u nadasve teškom vremenu.

Na našu veliku žalost, prof. Draganović bio je poslije žrtvovan. Na tihi način izgurali su ga iz Zavoda sv. Jeronima, a nedugo zatim i iz Rima. U svojoj knjizi to sam opširnije opisao. Po mojem dubokom uvjerenju, prof. Draganović maknut je iz Rima kako bi Tito i Jovanka nesmetano posjetili papu u Vatikanu. Ako je tako, a osobno sam uvjeren da jest, onda mogu tvrditi da je nanesena velika uvreda hrvatskom narodu i u domovini i u svijetu. Siguran sam, da je tada papa bio Karol Wojtyła, Tito i Jovanka ne bi nikada kročili u prostor Vatikana.

Agenti Udbe su u rujnu 1967. izvršili otmicu prof. Draganovića. Tito je tada naredio vrlo lukav i prljav potez. Nije prof. Draganovića izveo pred sud pa je takvim postupkom postigao dvostruku korist. Na jednoj su strani imali prof. Draganovića pod budnim okom, a istodobno su mnoge nevjerne Tome doveli u zabludu. To potvrđuje i jedan meni poznati događaj.

Za mojega boravka u Australiji došao je jedan fratar iz domovine u posjet svojem bratu. Fratar se okomio na prof. Draganovića da je suradnik Udbe jer ga, eto, nisu izveli pred sud i osudili na smrt. Ja sam mu bolna srca odgovorio: "E moj velečasni pa kad Vi, kao katolički svećenik vjerujete u tu udbašku podvalu, što onda očekivati od širokog, neukoga i neobaviještenoga hrvatskog puka!"

S ovih nekoliko redaka teksta želim upozoriti na veličinu djela i žrtvu koju je za svoju Hrvatsku domovinu učinio prof. Draganović.

Antun Čulić,
u Našicama, u ožujku 2006.

335. GODIŠNJICA SMRTI ZRINSKOGA I FRANKAPANA

"NAVIK ON ŽIVI KI ZGINE POŠTENO"

U Bečkome Novome Mjestu 30. travnja 1671, prije više od tri i pol stoljeća, pale su glave hrvatskih plemića, grofa Petra Zrinskoga i kneza Frana Krste Frankapana (Frankopana), vođa neuspješne protuhabsburške urote. Povod za pobunu, pripremanu zajedno s mađarskim velikašima, od kojih su F. Nadasdy i E. Tattenbach također pogubljeni, bio je sramotni Vašvarski mir što ga je na štetu vlastitih zemalja s Turcima potpisao Leopold I. Dopusivši Turcima da, unatoč porazu kod Sv. Gotharda 1664., zadrže dotad osvojeni teritorij, čime je osporio hrvatska i ugarska prava, izazvao je nezadovoljstvo plemstva koje ih odlučio izboriti silom. Urotnici, ban Nikola Zrinski, nesretno stradali Petrov stariji brat, ostrogonski nadbiskup Lippay, plemići Rakoczy i Nadasdy, te štajerski feudalac Tattenbach pomoć su potražili izvan zemlje; u Francuskoj, Poljskoj, pa čak i Turskoj.

Priredila: Diana Šimurina-Šoufek

Protivnici Habsburgovaca, primjerice Luj XIV., unatoč obećanjima, nisu im pomogli. Otkriveni su, izdani, prije no što su uspjeli ostvariti oružani ustanak, na prijevaru dovedeni u Beč 1670., a završili su u tamnici Bečkoga Novoga Mjesta. Ishod sudskoga procesa, dovršenog 18. travnja, bio je, zbog uvrede kralja i izdaje, unaprijed poznat - smrt na gubilištu. Kralj im je oprostio odsjecanje desnice, ali im je, uz život, oduzeo plemstvo i posjede. Zlosretni pjesnik Fran Krsto u zatvoru je napisao zbirku pjesama "Gartlic za čas kratiti", a Petrovo oproštajno pismo ljubljenoj ženi Katarini, sestri Krstovoj, već je 1671. prevedeno na nekoliko svjetskih jezika. Bio je također autor prepjeva spjeva "Adrijanskoga mora sirena", koji je na mađarskome ispjevao njegov brat, grof Nikola Zrinski (1620.-1664.). Tako su zatrta dva najmoćnija hrvatska velikaška roda koji su stoljećima kraljevstvu davali banove, junake, ali i pjesnike. Tijela su im 30. travnja 1919. prenesena u domovinu i pokopana u zagrebačkoj prvostolnici.

POTPUNA POMAMA ZA NAŠIM NEKRETNINAMA NA SAJMU U LONDONU

Za ruševinu 3000 eura po kvadratu Superluksuzne vile s bazenom u srednjoj Dalmaciji, Istri i u Dubrovniku dosegle su na britanskom tržištu nekretnina cijenu od 1,5 do tri milijuna eura, a od investicija u gradnju novih objekata najviše se traže zemljišta veća od 2 hektara za gradnju hotela ili apartmanskih naselja. Rezultati su to zanimanja iskazanoga na upravo završenom najvećem Svjetskom sajmu nekretnina

koji je protekla tri dana u Londonu u halama ExCela okupio predstavnike četrdesetak zemalja sa svih kontinenata i oko 500 izlagača, a hrvatske nekretnine ponudila je poslovnim partnerima agencija "Broker" iz Splita.

- Englezi su do sada već postali vlasnici oko tisuću kuća ili stanova u Hrvatskoj. No, njihovo zanimanje za kupnju na Jadranu iz dana u dan sve je veće – kaže Meri Vulić iz splitske agencije za prodaju nekretnina.

Iako bi se na prvi pogled pomislilo kako su Britanci prvenstveno zainteresirani za nekretnine uz more, njih u ovom trenutku najviše zanimaju stari stanovi u povijesnim jezgrama. Tako u spomeničkim zonama Splita, Korčule, Dubrovnika ili Hvara cijena metra četvornoga potpuno devastiranih stanova počinje od tri tisuće eura naviše!! Radi se o kupcima koji su svjesni kako će nekretnine u Hrvatskoj nakon ulaska u EU značajno poskupjeti. (SLOBODNA DALMACIJA, 12.4.2006.)

INOZEMNI DUG 84,7 POSTO BDP-A

Ukupni inodug Hrvatske na kraju prošle godine iznosio je 25,5 milijardi eura, što je za 12 posto ili 2,7 milijardi eura više nego na kraju 2004., podaci su HNB-a. Iako se stopa rasta duga u 2005. usporila, procjenjuje se da je udjel vanjskog duga u BDP-u povećan na 84,7 posto. (SLOBODNA DALMACIJA, 5.4.2006.)

HRVATSKO MORE NAJKVALITETNIJE

Hrvatska ima najkvalitetnije more na Mediteranu. To je zaključak stručnjaka njemačkog autokluba ADAC, s višemilijunskim članstvom, objavljen u reviji Motorwelt. Pod naslovom "Ovakvo je kupanje pravi užitek", njemačke se turiste, kao svake godine, obavještava o kvaliteti mora u vodećim turističkim destinacijama.

Na hrvatskoj obali ispitivanja su pokazala da je more pretežito vrlo dobre kvalitete, na 12 točaka vrlo dobro, a velikih onečišćenja nema nigdje. (VEČERNJI LIST, 1.4.2006.)

Najjednostavniji i najpouzdaniji način da redovito osigurate Vaš primjerak MATICE jest - pretplata. To je ujedno i najisplativiji oblik kućnog, jer platite deset, a dobijete svih dvanaest brojeva tijekom godine dana. A pretplatiti se - vrlo je jednostavno, popunite priloženu narudžbenicu i uplatite odgovarajući iznos na navedeni račun HMI u Privrednoj banci Zagreb. MATICA će potom uredno šizati na Vašu adresu! Čitajte MATICU, pretplatio se i preporučite Vaš omiljeni časopis članovima Vaše obitelji i Vašim prijateljima - kako biste aktivno sudjelovali u ostvarenju njezine misli - da bude stalan i čvrst most između domovine i pripadnika hrvatske etničko-kulturne zajednice diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname _____

Adresa / Address _____

Grad / City _____ Općina / State _____

Pošt. Broj / Zip Code _____ Tel. _____ Fax _____

E-mail address _____ Datum / Date _____

Godišnja pretplata / Yearly subscription rate: USA 40 USD, Canada 55 CAD, Australia 55 AUD, New Zealand 40 USD, South Africa 40 USD, South America 40 USD, Europe 25 EUR, Rn 100 HRK

MATICA — VAŠ PROZOR U REPUBLIKU HRVATSKU, VAŠ DOMOLJUBNI SPOMENAR!

Izdavač / Publisher: Hrvatska matica iseljenika / Croatian Heritage Foundation, 10000 ZAGREB / Republic of Croatia, Trg Stjepana Radića 3, tel. +385 1 61 15 116 fax 61 10 933 e-mail: matica@malis.hr website: www.malis.hr

BILO KUDA - HRVATI SVUDA

Mario Andretti, nekadašnji prvak Formule 1 rođen je u Istri

Hrvatska je u svijetu sinonim za malu zemlju velikih športaša. No, uz Šukera, Bobana, Ivaniševića, Petrovića, Kukoča, Janicu i mnoge druge autentične hrvatske trofejnike, na ovom je planetu i dosta hrvatskih športaša koji nastupaju pod nekim drugim zastavama.

VIDUKA I TUĐMAN

Oni su prvo, drugo ili tko zna koje koljeno naših iseljenika. Jedni su odgajani u hrvatskome duhu i s poštovanjem govore o pradžini, a drugi za nju gotovo i ne znaju, ali obično s poštovanjem govore o zemlji do koje sežu njihovi korijeni. Tako u američkom nogometu postoje prepoznatljiva hrvatska prezimena Grbac, Belichick, Mandarich, u hokejskim knjigama naći ćete Sakica, Mahovlića, braću Kordić, u bejzbolu su veličine bili Maris i Paveskovich, a u košarci su nadaleko poznati Mikan, Tomjanovich i Bogut.

Za australsku nogometnu reprezentaciju na SP-u igrat će Hrvati – Viduka, Skoko, Kalac, Čulina, Miličević, Popović – a kan-

didiraju još i Petković i Bosnar te Vidmar i Bresciano koji imaju po jednog roditelja hrvatske krvi. Takvi su "poluhrvati" švedski golemador Zlatan Ibrahimović (otac Bošnjak, mama Hrvatica) i bivši njemački reprezentativac Fredi Bobić (otac Slovenac, majka Hrvatica).

Najpoznatiji među australskim Hrvatima svakako je Marko Viduka, negdašnji dinamovac. Napadač engleskog Middle-

sborougha (prije toga Celticsa i Leedsa) svedobno je kazao u mikrofon SkySportsa:

- Najveći preokret u karijeri dogodio mi se nakon večere s hrvatskim predsjednikom Tuđmanom koji me je iz Australije doveo u Zagreb.

Premda je iz Croatije otišao s okusom gorčine, Marko i dandanas jako drži do Hrvatske (tako ga je odgojio otac Josip) pa se na dubrovačkom Lovrijencu vjenčao sa Zagrepčankom. Osim toga, jedan je australski novinar (Michael Cockerill) napisao:

- Mark bi između zemlje svojeg rođenja i domovine svojih roditelja izabrao – Hrvatsku.

Postoje još neke nogometne reprezentacije koje su u svojim redovima imale Hrvate. Za Austriju su igrali Ivica Vastić i Tomislav Kocijan, a za Belgiju su nastupali Josip Weber i Branko Strupar, no oni su rođeni i odrasli u Hrvatskoj, a kao reprezentativci drugih zemalja "posvojeni" su, baš kao i najpoznatiji takav slučaj – australska plivačica Mirna Jukić.

Gaučos Daniel Biloš dobio je ponudu iz domovine svojih predaka (Dalmatinaca) da promijeni nacionalne boje, no on se na to nije odlučio živjeti i dalje u nadi da će ga argentinski izbornik Peckerman voditi u Njemačku. Stoga se "tajnoj službi" Hrvatskoga nogometnog saveza više isplati vabiti Leonarda Nicolasa Pisculichija (tri milijuna eura vrijedan igrač španjolske Mallorce) te Estebana Bujana i Darija Cvitanicha koji još uvijek igraju u Argentini.

Jedan od najpoznatijih "korijenskih" Hrvata današnjice u svijetu športa jest NBA košarkaš Andrew Bogut. Otac mu je rodom iz Osijeka, a majka iz Karlovca i odgajan je u domoljubnom duhu. U trenutku kad je kao 16-godišnjak koketirao s Cibonom i dolaskom u Zagreb (gdje mu živi djed), Australci su mu ponudili školovanje na Športskom institutu i tako ga zauvijek pridobili.

RUDY IZ KRIVOG PUTA

Najveća košarkaška veličina hrvatskog podrijetla bio je George Mikan, igrač Minnea-

Slavni hrvatski potomci

■ AMERIČKI NOGOMET

SAD – Bill Belichick (trener), Tony Mandarich, Elvis Grbac, Nick Šaban (trener)

■ AUSTRALSKI NOGOMET

Australija – Alan Didak

■ BOKS

Kanada – George Čuvalo

SAD – Fritz Zivich

■ BEJZBOL

SAD – Roger Maris, Joe Paveskovich

■ HOKEJ NA LEDU

Kanada – Joe Šakić

SAD – Frank Mahovlić, John i Dan Kordić

Švicarska – Goran Bezina

■ KOŠARKA

Australija – Andrew Bogut

Italija – Nikola Radulović

Njemačka – Dražan Tomić, Robert Maras, Stipo Papić

SAD – George Mikan, Rudy Tomljanović

■ NOGOMET

Argentina – Daniel Biloš, Dario Cvitanich, Nikola Piškulić, Esteban Bujan

Australija – Mark Viduka, Josip Skoko, Željko Kalac, Tony Popović, Ljubo Miličević, Mark Bosnić, Edi Krnčević, Ned Zelić...

Austrija – Ivica Vastić, Tomislav Kocijan

Belgija – Josip Weber, Branko Strupar

Njemačka – Fredi Bobić

SAD – Frenkie Hejduk

■ ODOBJKA

Argentina – Marcos Milinković

■ RUGBY

Novi Zeland – Frank Botica, Paul Vujčić

Engleska – Daniel Luger

■ RUKOMET

Francuska – Nikola Karabatić

ELVIS GRBAC – Hrvatski “poglavica” iz Kanzasa

Otac Elvise Grpca, negdašnjega vrsnog *quarterbacka* američkog nogometa San Francisco 49ersa i Kansas City Chiefsa, Istranin je. Njegovi roditelji, majka Cecilija i otac Ivan, skrasili su se u Clevelandu. Otac Ivan, iz Lanišća kod Buzeta, radio je kao vozač u jednoj državnoj tvrtki u Puli, a onda je shvatio da bivša SFRJ nije država po njegovoj mjeri.

- Kad me je jedan znanac upozorio da oni na sastancima komunističke podružnice vrlo ozbiljno raspravljaju o tome što da učine s Grpcem koji ne skida lančić s križićem, shva-

tio sam da je vrijeme da odem – prisjeća se otac Ivan koji je bio sinov veliki uzor i koji je zadivio svoje susjede kad je svojim rukama sagradio obiteljsku kuću.

polis Lakersa. Njegovi djed i baka u Americu su stigli iz Vivodine pokraj Ozlja, a on je bio Shaq O'Neal svojeg doba (kasnih 40-ih i u prvoj polovici 50-ih), odnosno prva velika NBA zvijezda. Zbog njega su mijenjali pravila, a Newyorčani su jednom najavili utakmicu “Večeras Knicksi protiv Mikana”.

Prvi Hrvat s trenerskim NBA naslovom postao je Rudy Tomjanovich. Ni nakon dvaju osvojenih naslova s Rocketsima nije

bježio od svojih korigjena. Štoviše, uvijek bi nam govorio da je stopostotni Hrvat.

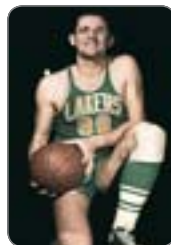
Ni prethodne godine, prigodom posjeta Hrvatskoj, nije skrenuo s pravog puta. Doduše, otišao je u Krivi Put, ali to je selo podno Velebita, mjesto u kojem

su grane obiteljskog stabla Tomljanovića. I na čijem se vječnom počivalištu okliznuo i pao u jedan svjež iskopani grob.

U sastavu kanadske hokejske reprezentacije i na posljednjim ZOI neizostavan je bio 36-godišnji Joe Šakić. Otac Marijan trbuhom za kruhom krenuo je iz Imotskog, a svoju suprugu Slavicu upoznao je u bijelome svijetu. Joe nije znao govoriti engleski jezik dok nije krenuo u vrtić, a danas gotovo pa ništa – osim “kako si” - ne zna reći na jeziku kojim govore njegovi roditelji.

Hrvati su i jurišnički vođa europskih rukometnih prvaka Francuza Nikola Karabatić, jedan od najboljih svjetskih odbojkaša Marcos Milinković, nekad vrstan boksač Fritzie Živić i mnogi drugi.

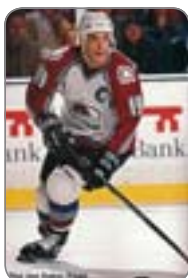
Odlazeći trbuhom za kruhom, mali, anonimni emigranti nisu niti sanjali da će njihovi potomci biti veliki protagonisti. No, hrvatski geni, gdje god se razvijali, očito imaju vrlo izraženu športsku supstanciju. (Dražen Brajdić, VEČERNJI LIST, 5. 3. 2006.) ■

George Mikan, prva velika NBA zvijezda, šest puta najbolji strijelac NBA lige

Mark Bosnich, nekad vrsni australski vratar engleskih veličina Manchester Uniteda i Aston Ville

Joe Šakić vrstan je majstor paka čijoj se karijeri bliži kraj, no to znači i da se bliži trenutak dolaska u Hrvatsku, kojem se toliko raduje

Rudy Tomjanovich, dvostruki NBA trenerski prvak s Houston Rocketsima

GEORGE CHUVALO – Ni Ali ga nije mogao srušiti

Jedan od malobrojnih boraca kojeg najveći boksač svih vremena Muhammad Ali nije uspio srušiti bio je George Chuvalo. Tom kanadskom Hrvatu prezime govori da su mu predci iz Hercegovine, odakle je valjda, preko oca Stipe i majke Kate, naslijedio i granitnu bradu. Ovaj je teškaš mogao otprijeti na nogama i udarce maljem. Batine, i to velike, dijelio mu je i život. Droga mu je odnijela dva sina, treći se ubio, a ruku na sebe digla je i supruga. Danas je veliki aktivist u borbi protiv droge. Obišao je više od 300 škola govoreći o ovisnosti, za što je dobio i kanadsko državno odlikovanje.

VIJESTI IZ ISELJENIŠTVA

CAA – 16 GODINA AKTIVNOGA DJELOVANJA

Hrvatsko američko udruženje (CAA), nestra-načka organizacija američkih Hrvata osnovana je prije 16 godina kao neovisna organizacija koja je bila glas američkih Hrvata mjerodavnim američkim političkim tijelima radi razvijanja dobrih odnosa između SAD-a i Hrvatske, te zastupalo interese RH. Aktivno djelovanje započeli su već u veljači 1990., kada su se i institucionalno organizirali u nastojanjima da pomognu pri uspostavi RH, njenom priznanju, pomoći u ratu, pomoći Hrvatima u BiH, lobiranju za ulazak RH u euroatlantske integracije. U svrhu lobiranja za interese Hrvatske, ova organizacija svake godine u travnju, odnosno početkom svibnja organizira “Hrvatske dane na Capitol Hillu” kada se službeno susreće s predstavnicima Bijele kuće, State Departmenta, te sa zastupnicima u Kongresu.

Budući da je podružnica CAA Chicago najaktivnija, svake se godine u Chicagu obilježavaju svečane obljetnice njihova rada. Na ovogodišnjoj proslavi 16. obljetnice okupio se određeni broj predstavnika američkog političkog i javnog života (kongresnica J. Schakovsky, predstavница ureda J. B. Topinke, ministrica financija države Illinois, A. Peraica, vijećnica i kandidatkinja za predsjednika Cook županije, zastupnici država Illinois, Michigan, članovi političkih stranaka).

Glavni gost večeri bio je g. Ante Đapić, gradonačelnik Osijeka, predsjednik HSP-a i zastupnik u Saboru, te veleposlanik RH u SAD-u mr. Neven Jurica, Petar Ljubičić, generalni konzul RH u New Yorku, Ante Barbir, generalni konzul RH u Los Angelesu, te Marica Matković, generalna konzulica RH u Chicagu. Prisutnima su se prigodnim pozdravnim riječima i zahvalom članovima CAA na ustrajnoj pomoći Hrvatskoj obratili veleposlanik Jurica i generalna konzulica Matković, te predstavnici američkog političkog života. Glavni gost večeri Đapić obratio se prisutnima prigodnim govorom u kojem je istaknuo glavne ciljeve hrvatske vanjske politike i važnost priključenja Hrvatske euroatlantskim integracijama, a posebno se osvrnuo na odnose Hrvatske i susjednih zemalja, naglasivši ustavnu obvezu RH u brizi za položaj hrvatskog naroda u BiH i potrebu podnošenja zahtjeva za rješavanje granice na moru sa Slovenijom pred međunarodni sud u Haagu, jer arbitražno rješavanje spora ne mora biti najbolje rješenje, kao i potrebu rješavanja odnosa s Italijom. Ovo je bio prvi dolazak Ante Đapića u Chicago i obraćanje hrvatskoj zajednici koja je njegov govor vrlo dobro prihvatila i pozdravila.

Ovogodišnji Hrvatski dani u Kongresu CAA održat će se od 5. do 8. travnja.

CROATIAN WORLD GAMES - ZADAR 2006 LYNNE YELICH, CANADIAN MEMBER OF PARLIAMENT WILL BE A GUEST OF HONOUR

**Zastupnica u kanadskom parlamentu - počasna gošća u Zadru,
*Canadian Member of Parliament will be a guest of honour in Zadar***

Lynne Yelich, iz treće generacije kanadskih Hrvata i zastupnica u kanadskom parlamentu, s oduševljenjem se odazvala na poziv da bude počasna gošća Hrvatskih svjetskih igara u Zadru ove godine. Iako je gđa Yelich treća generacija Hrvata, vrlo je ponosna svojim hrvatskim podrijetlom, što i ističe na poslovnoj internetskoj stranici na kojoj uz kanadski barjak, stoji i hrvatski!

Lynne Yelich živi sa suprugom Mattom i kćerima Aleanaom i Ivanom u malom prerijskom mjestu Kenastonu, u provinciji Saskatchewan. Kenaston je nekad bio jaka hrvatska zajednica. Hrvati su se ovamo doselili početkom dvadesetog stoljeća iz Lovinca u Lici i uglavnom se bavili poljoprivredom. Lynne Yelich je Hrvatsku posjetila samo jednom, 1989. godine, i to je putovanje bilo katalizator osjećaja koje je već odavno gajila prema Hrvatskoj.

"Po dolasku u Liku osjećala sam neku duboku povezanost, osjećaj pripadnosti. Kao da sam već tamo bila, a Lovinac sam poznavala samo iz priča prenesenih od mojih pradjedova na moje djedove i roditelje", kaže Lynne Yelich. "Taj je posjet učvrstio moju bliskost s Hrvatima, ne samo u Kanadi nego svagdje po svijetu. Osjetila sam da je to moj narod."

O Hrvatskim svjetskim igrama rekla je sljedeće: "Kad sam čula za 'Hrvatske svjetske igre' koje će se ovog ljeta održati u Zadru, bila sam istinski radosna da će se omogućiti mladima rođenima izvan Domovine da se upoznaju, druže i da razvijaju zajedničke interese za šport. Uvjerena sam da je to najbolji način povezivanja Hrvata s Domovinom i međusobno. Naša kći Ivana prijavila se za košarku i naša će cijela obitelj putovati u Zadar na Igre. Nadam se da će se Igre nastaviti svake godine ili barem svake druge godine. To bi mogao biti jedan prekrasan početak zajedničke suradnje i stvaranja hrvatskih veza po cijelome svijetu". ■

OTTAWA - Lynne Yelich, a third generation Croatian-Canadian and Member of Parliament, was pleased to accept the invitation to be a guest of honour at the Croatian World Games this year in Zadar. Mrs. Yelich is very proud of her Croatian heritage which is evident from her government web site, where the Croatian flag is prominently placed next to the Canadian flag. A tiny village in the middle of Canada's wind-swept prairie, Kenaston, Saskatchewan, is home to Yelich family, Lynne, her husband Matt and daughters Elaina and Ivana. Once, Kenaston was a strong and prosperous Croatian community. Cro-

tians immigrated to this region from Lovinac in Lika, as part of the massive land settlement program of the early 1900s. In 1989, Yelich was able to go for the first time to Croatia and see for herself, the area where not only her family, Zdunich's, had immigrated from, but her husband's as well. That journey deepened the feelings of closeness and belonging to the land of her great-grandfathers. "When I arrived to Lika I felt that I belonged, and that I had been there before. I knew Lovinac only from the stories told by my great grandfathers to my grandfathers and to my parents," says Lynne Yelich. "That trip brought me closer to Croatians, not only in those living in Canada but all over the world. I felt that they are my people, people I love." She was very excited about the Croatian World Games: "I was truly happy to learn about the Croatian World Games in Zadar. I believe that this is a wonderful opportunity for the youth born outside of Croatia to meet and to build bridges of friendship, and to pursue their common interests in sports. Our daughter Ivana has signed up for the basketball competition. Our whole family will be traveling this summer to Zadar for the Games. I sincerely hope that the Games will continue every year, or as often as possible. This could be a beautiful start of the Croatian networking around the world."

The Croatian World Congress CWC, functions on all continents and in all countries of the world where there exist Croatian communities. The Croatian World Congress (CWC) is a non-profit, non-governmental and non-party international organization that enjoys advisory status as a NGO member of the United Nations.

The Croatian World Congress CWC, although a young institution, unites numerous Croatian associations world-wide as no other Croatian body has succeeded nor attempted to achieve to date (4.5 million Croats and people of Croatian heritage live outside of the Republic of Croatia and Bosnia-Herzegovina). ■

18. SVJETSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Svjetsko nogometno prvenstvo najvažniji je športski događaj na planetu. Danas FIFA ima 207 članova – više nego što ih imaju Ujedinjeni narodi. Više od polovice ukupnoga svjetskog stanovništva gledat će nogomet s 18. Svjetskog prvenstva iz Njemačke. Od 9. lipnja do 9. srpnja 32. reprezentacije raspoređene u osam skupina igrat će utakmice u 12 njemačkih gradova: Muenchenu, Berlinu, Dortmundu, Stuttgartu, Koelnu, Hamburgu, Nuernbergu, Leipzigu, Hannoveru, Kaiserslautenu, Frankfurtu i Gelsenkirchenu. Polufinale se igra u Muenchenu i Dortmundu, a finale u Berlinu. Hrvatska se reprezentacija nalazi u skupini F s peterostrukim svjetskim prvacima BRAZILOM, AUSTRALIJOM i JAPANOM.

Kako se približava početak Svjetskog prvenstva sve smo svjesniji koliko je važno to što će Hrvatska biti sudionik završnih borbi. A naša je reprezentacija postala konstanta. U osam minulih godina Hrvatska je treći put zaredom na SP-u, što nije uspjelo ni jednoj zemlji koja nije nogometna vele-

sila. Predsjednik HNS-a Vlatko Marković, i sam sudionik završnih borbi na Svjetskom prvenstvu u Čileu, ima veliko povjerenje u našu momčad i izbornika Zlatka Kranjčara.

“Ponosim se čestitkom koju nam je uputio predsjednik FIFA-e Josef Blatter, u kojoj je rekao da smo svjetsko čudo s tako malom populacijom i svim problemima koje imamo i uza sve to izborili smo nastup na Svjetskom prvenstvu”, izjavio je Vlatko Marković, prvi čovjek hrvatskog nogometa.

Hrvatska reprezentacija igra 13. lipnja u Berlinu protiv Brazila, jedine reprezentacije koja je bila sudionik na svim svjetskim prvenstvima. Za prvoga protivnika dobili smo najjačeg od svih mogućih, a u Japanu i Australiji suparnike koje valja maksimalno respektirati, jer su kadri napraviti velika iznenađenja.

Što se Japana tiče, karakterističan je njihov silni napredak u posljednjih nekoliko godina. Trkački i tehnički vrlo su dobri, a fanatizam im je uvijek bio jaka strana. O njihovoj snazi govori i podatak da su japanski nogometaši bili pobjednici dvaju posljednjih prvenstava Azije. Japanci žele u Njemačkoj napraviti korak naprijed ili barem ponoviti uspjeh sa SP 2002., kada su

igrali u osmini finala. Njihov trener Arthur Antunes Coimbra Zico debitant je kao trener na Svjetskom prvenstvu. Ima jedino iskustvo velikog igrača koji je triput bio na SP, ali je 1978., 1982. i 1986. godine ostao bez svjetskog naslova. Neki ga kritiziraju da u japansku igru uvodi lepršavi, brazilski nogomet koji Japancima baš i ne odgovara. Svjetsko prvenstvo u Njemačkoj bit će posljednja Zicova akcija na klupi Japanaca. Bez obzira na učinak, proslavljeni će Brazilac napustiti reprezentaciju i potražiti će angažman u nekom europskom klubu. Hidetoshi Nakata godinama je najbolji japanski igrač. Karijeru je u Europi počeo u Italiji igrajući za Romu, Parmu, Bolognu i Fiorentinu, a sada je član engleskog Boltona Wanderersa.

Posljednji suparnik Hrvatske u skupini na Svjetskom prvenstvu bit će 22. lipnja reprezentacija Australije u Stuttgartu. Australcima je SP u Njemačkoj drugi nastup na završnici SP-a. Prije 32 godine su na Mundijalu u Njemačkoj igrali samo u prvom krugu i zauzeli posljednje, četvrto mjesto iza Istočne i Zapadne Njemačke i Čilea. Bili su poraženi od Istočne Njemačke 2:0, Zapadne Njemačke 3:0, a s Čileom su

Napisaao: **Fredi Kramer**

Nogometni stadion u Berlinu

OMJERI SA SUPARNICAMA U SKUPINI "F"

Hrvatska – Brazil	1	0	1	0	1:1
Split 17. VIII 2005.					P
Hrvatska – Japan	2	1	0	1	4:4
Tokio 8. VI 1997.					3:4 P
Nantes 20. VI 1998					1:0 SP
Hrvatska – Australija	4	1	1	2	8:4
Melbourne 5. VII 1992					0:1 P
Adelaide 8. VII 1992.					1:3 P
Zagreb 6. VI 1998					7:0 P

odigrali neodlučeno 0:0. Vođa je australske reprezentacije nama dobro poznati Mark Viduka, nogometaš koji je u Zagrebu, nastupajući za Croatiju, ostavio neizbrisiv trag kao rasni centarfor. Bio je idol u Zagrebu, u Celticu, u Leedsu i Middlesbroughu, a najviše u Australiji.

Svi Australci iz prve jedanaestorice igraju u Europi. Australci su euforično proslavili plasman na SP u Njemačkoj sjećajući se gorkih dana kada njihova izabrana vrsta nije uspjela doći u završnicu godine 1998. i 2002. Njihovi ondašnji treneri Terry Venables i Frank Farina nisu jamačno bili dorasli zadaći, dok je Nizozemac Guus Hiddink digao vrijednost sadašnje australske reprezentacije i jedan je od najzaslužnijih za to što će Australija po drugi put nastupiti na Svjetskome prvenstvu.

U reprezentaciji Australije nastupit će četvorica igrača hrvatskog podrijetla: Marko Viduka (Middlesbrough), Željko Kalac (AC Milan), Tony Popović (Crystal Palace) i Josip Skoko (Stoke City). Osim spomenute četvorice, Australci imaju još četiri Hrvata: vratara Antu Čovića, vezne igrače Jazona Čulinu i Ljuba Miličića, te napadača Marka Bresciana. Svi će oni protiv hrvatske reprezentacije igrati s posebnim motivom. Kao dječaci maštali su o igranju za zemlju svojih roditelja. Zasad je to uspjelo samo Josipu Šimuniću, Josephu Didulici i Antoniju Šeriću. Bez obzira na to što su to sve vrlo dobri igrači, u cjelini australska reprezentacija nije ujednačena, tako da joj je najveća zvijezda izbornik pedesetdevetogodišnji Hiddink pretplaćen na pobjede.

I u trećem pokušaju zaredom Hrvatska se uspjela plasirati u završnicu SP-a.

Nakon nezaboravne Francuske 1998., ne baš uspješnog Japana i Južne Koreje 2002. godine, plasmanom na prvenstvo u Njemačkoj 2006. dobili smo potvrdu naše nogometne vrijednosti i snage. Država u kojoj živi 4,5 milijuna stanovnika kontinuirano je na velikoj svjetskoj nogometnoj pozornici. Treća viza za SP izniman je uspjeh i sve ono što će se dogoditi iznad toga bit će samo dodatni profit. Prolazak prvog kruga imao bi sjajan odjek u svijetu nogometa. Potencijalna je opasnost i pojačani pritisak kojemu će biti izložen izbornik Kranjčar u odabiru 23 putnika čija će imena objaviti 13. svibnja.

Iskusni igrači, višegodišnji reprezentativci naše vrste, među kojima će neki posljednji put igrati SP-u, jednako kao i oni mlađi koje nosi entuzijazam, bit će tijekom priprema dodatno motivirani. Vrlo je važno da naši igrači stignu na SP sačuvani i svježi.

Od kandidata bit će pozvani: Tomislav Butina, Stipe Pletikosa, Joseph Anthony Didulica, braniči: Robert Kovač, Stjepan Tomas, Dario Šimić, Josip Šimunić, Mario Tokić, vezni igrači: Dario Srna, Marijan Buljat, Ivan Bošnjak, Igor Tudor, Niko Kovač, Jerko Leko, Jurica Vranješ, Marko Babić, Anthony Šerić, Ivan Leko, Niko Kranjčar i Luka Modrić, napadači: Dado Pršo, Ivica Olić, Ivan Klasnić, Boško Balaban, Eduardo Alvos da Silva i Mladen Petrić. Od ovih 26 igrača trojica će otpasti, a možda u posljednji čas još netko i upadne iz hrvatske nogometne lige. Zasad su iz našega prvenstva kandidati samo šestorica, a svi ostali igrači su stranih klubova. Nažalost, nisu svi standardni, što, razumljivo, otežava izbornikov posao.

Hrvatski "klokan" - slavni Mark Viduka

Naš stručni stožer, uz izbornika Zlatka Kranjčara, čine trener Martin Novosel, trener vratara Tomislav Ivković, kondicijski trener Vatroslav Mihačić, liječnici dr. Boris Nemec i dr. Zoran Bahtijarević, fizioterapeuti Domenico Sisgoreo i Dejan Redžaj, ekonomisti Željko Mesić i Mladen Pilčić, glasnogovornik Ivan Rotim, koordinator Zoran Srebrić, povjerenik za sigurnost Zoran Cvrk i kuhar Dragutin Gorički.

U ujednačenu kolektivu bez zvijezda, kakve smo imali na SP godine 1998., momčad naše reprezentacije svjesna je svojih mogućnosti. Gotovo u cijelosti sastavljena od igrača iz inozemstva, prekaljenih u najtežim utakmicama, beskrajno odanih domovini. U Njemačkoj će se osjećati kao kod svoje kuće. Uz solidnu obranu, nedefiniran nam je vezni red, koji čine dvojica defenzivaca, dvojica bočnih, te jedan *playmaker* koji se nedovoljno kreće. Stoga nema prave protočne igre, tako da se svodi na trenutačnu inspiraciju, slobodne udarce i skok u prekidima, u čemu su naši reprezentativci vrlo uspješni. Moramo samo moliti Boga da Pršo, Srna i Robert Kovač ostanu zdravi i sposobni za sve nastupe.

Ako su naši izabranici 1998. u Francuskoj osvojili broncu, u Japanu i Južnoj Koreji 2002. doživjeli debakl, na SP u Njemačkoj bez ikakve sumnje dominirat će želja za popravkom dojma iz Japana i Portugala 2004. na prvenstvu Europe.

Od 17. listopada 1990. do 1. ožujka 2006. Hrvatska je odigrala 141 međudržavnu utakmicu i izborila 71 pobjedu, 42 neodlučena rezultata i doživjela 28 poraza s razlikom pogodaka 241:141.

Posljednje godine hrvatskog športa u znaku su svjetskih ostvarenja Janice i Ivice Kostelića, tenisača Ivana Ljubičića i Marija Ančića, plivača Duje Draganje, rukometaša, pa zašto im se dobrim plasmanom u Njemačkoj ne bi priključili i naši nogometaši. U njihove će nastupe biti uprte oči nogometnog svijeta, a posebno naših ljudi u domovini i iseljenstvu. ■

DRAGANJA - SVJETSKI PRVAK NA 50 m SLOBODNO

Najbolji hrvatski plivač Duje Draganja na najljepši je način "štišao" buru koju je u javnosti izazvao njegov, na kraju nesuđeni, prelazak pod zastavu Katara. Nakon što se ipak odlučio ostati u svojoj domovini te nakon što su sponzori napokon prepoznali kakvu dragocjenost imamo, Duje je nastupom na Svjetskom prvenstvu u malom bazenima, potpuno opravdao povjerenje i osvojio zlatnu medalju na 50 m slobodno. Treba istaknuti da je Draganja osvojio zlatnu medalju bez bazičnih priprema, što je doista pravi pothvat, a prije finala istog je dana još plivao i u trima utrkama. Dujino je zlato istodobno i novi hrvatski rekord s rezultatom 21,38 sekunda. Draganji je ovo najveći uspjeh u 25-metarskim bazenima, a na prošlom SP-u u Indianapolisu 2004. bio je brončani na 50 "leptir". Uz srebrnu olimpijsku medalju u Ateni na 50 slobodno, Draganja je na SP-u u 50-metarskim bazenima u Montrealu 2005. u istoj disciplini bio također srebrni. Od važnijih rezultata naših plivača u Šangaju treba istaknuti šesto mjesto naše muške štafete na 4x100 mješovito te također šesto mjesto štafete 4x100 metara slobodno.

Pripremla: **Nikolina Šutalo Petan**

OPROŠTAJ OD POKALA DAVISOVA KUPA

Hrvatska teniska reprezentacija posustala je u četvrtzavršnici Davisova kupa, izgubivši na domaćem terenu, od Argentine 3:2. Nevolje za našu reprezentaciju počele su prije samog susreta, kada je Ivan Ljubičić zadobio želučane probleme, a Mario Ančić se ukočio na treningu te je morao odustati od nastupa. Prvog dana natjecanja David Nalbandian, 5. igrač svijeta, lako je svladao Marina Čilića, najperspektivnijega mladog tenisača svijeta (ima samo 17. godina), dok je Ljubičić nakon početne aklimatizacije s obzirom na to da je na meč stigao ravno s turnira u Mi-

amiju dobio Agustina Calleriya. Potom su Ljubičić i Čilić tijesno izgubili igru parova, a trećeg dana natjecanja 'Ljubo' je glatko svladao Nalbandiana. Treći hrvatski reket, 22-godišnji Čakovčanin Saša Tuksar, do ovog je meča bio malo poznat široj javnosti, no mogao je postati najveći junak Davisova kupa. U petom, odlučujućem meču četvrtfinala, Tuksar je nakon četiri sata i 20 minuta vrlo tijesno izgubio od Juana Ignacia Chelley, igrača koji se nalazi među 30. najboljih svjetskih tenisača, a Saša još nije ušao među prvih 100. Tuksar je odigrao najbolji meč karijere, ali to zamalo nije bilo dovoljno za konačnu pobjedu Hrvatske.

'MEDVJEDIMA' KOBNA ZADNJA SEKUNDA

Rukometašima zagrebačkog Agram Medveščaka nedostajala je tek jedna sekunda da se plasiraju u finale Challenge kupa. Medveščak je u uzvratnom susretu u dvorani II Doma sportova pobijedio bukureštansku Steauu 25:24, no, budući da su Rumunji u prvom susretu slavili s dva pogotka razlike (30:28), izborili su finale.

Odlučujući pogodak za goste postigao je Rapciuga u posljednjoj sekundi utakmice. Posljednji i jedini put "medvjedi" su bili u finalu nekog europa prije 41 godinu, kada su igrali završni susret Kupa prvaka. I tada im se suprotstavila jedna rumunjska momčad, u finalu odigranom u Lyonu bukureštanski Dinamo slavio je 13:11.

Rukometašice Podravke Vegete po 13. su put pobjednice Kupa Hrvatske. U finalu u Virovitici Koprivničanke su svladale domaći TVIN Trgocentar s 34-24.

FANTASTIČNI ATLETIČARI S INVALIDNOŠĆU

U švedskom Bolnasu završeno je prvo Svjetsko dvoransko prvenstvo u atletici za osobe s invalidnošću, na kojemu je nastupila hrvatska atletska reprezentacija. Naša se reprezentacija vratila s natjecanje čak sa šest medalja - jednom zlatnom, četiri srebrne i jednom brončanom. Marija Iveković je osvojila zlatnu medalju u skoku u dalj, a Jelena Vuković srebrnu u bacanju kugle. Srebrno odličje u bacanju kugle dobili su Josip Slivar u konkurenciji sportaša s potkoljeničnom amputacijom i Darko Kralj (natkoljenična amputacija). Srebrnu medalju u utrci na 60 m osvojio je i Goran Žeželj, a Marija Iveković zlatnom je odličju u skoku u dalj pridodala i brončanu kolajnu u utrci na 60 metara.

KNJIGA O DRAŽENU PETROVIĆU

U prostorijama Veleposlanstva Republike Hrvatske u Madridu u ponedjeljak 27. ožujka održano je predstavljanje knjige "Dražen Petrović, la leyenda del indomable" ("Dražen Petrović, legenda o neukrotivome"). Autor je knjige Juan Francisco Escuder, veliki zaljubljenik u našeg Dražena te veliki entuzijast koji je dvije godine marljivo skupljao podatke iz Draženova života i karijere i sam financirao knjigu. U knjizi je na vrlo iscrpan način opisan Draženov život, te statistika i usporedbe s ostalim velikanima toga športa koji su bili Draženovi suvremenici.

Na predstavljanju knjige nazočili su, uz autora, mama Biserka Petrović, bivši Draženov trener i suigrači u Real Madridu te brojni drugi uglednici i športaši. Ovom je prigodom objavljeno da će Udruga veterana Real Madrida, predvođena Quiqueom Villalobosom, gostovati u Zagrebu na otvorenju Muzeja Dražena Petrovića koje će se, kako je predviđeno, održati na 13. godišnjicu smrti košarkaškog Mozarta, 7. lipnja 2006.

LJUBIČIĆ 'LOVI' FEDERERA

Najbolji hrvatski tenisač Ivan Ljubičić poražen je od Rogera Federera u finalu turnira u Miamiu, izgubivši sva tri seta u tie-breaku. Ljubo nikad nije bio bliži pobjedi nad najboljim igračem svijeta. Ovo je bio njihov 13. dvoboj i 10. pobjeda Švicarca, sedma uzastopna. Nastupom u finalu Miamijsa Ivan je postao peti igrač svijeta, čime je izjednačio svoj najbolji ranking u karijeri. Ranking karijere izjednačio je i Mario Ančić, koji je u Miamiu stigao do četvrtfinala. Ančić je napredovao za šest pozicija i trenutno je 17. tenisač svijeta.

Na ATP listi za prvaka, kojom se mjeri učinak tenisača u ovoj kalendarskoj godini, samo je Federer bolji od Ljubičića, dok je Ančić na desetom mjestu. Ove godine Ljubo je već osvojio dva turnira (Chennai i Zagreb), te je igrao u četvrtfinalu Australian Opena. U 2006. 'Ljubo' ima omjer 25-4 i samo je Federer uspješniji od njega. Također, Hrvatska je jedina zemlja koja na toj listi ima dva igrača među prvih deset.

Vrijedi spomenuti i nastup naše mlade tenisačice Sanje Ančić koja je unatoč porazu u svojem prvom WTA dvoboju u karijeri, od Čehinje Ivete Benešove, pokazala veliki potencijal. Mlađa sestra Marija Ančića imala je protiv 42. tenisačice svijeta meč loptu kod 5:4 u trećem setu, no presudilo je njezino neiskustvo.

JANICA - NAJVEĆA 'REKORDERKA'

Nakon što je ušla u svjetsku povijest kao najuspješnija skijašica Olimpijskih igara, Janica Kostelić superiorno je završila ovogodišnju sezonu u Svjetskom kupu. Na kraju sezone Janica je 'skupila' svoju 30. pobjedu u Svjetskom kupu, od kojih je čak 20. u slalomu u kojem se od godine 2002. svim utrkama u kojima je završila obje vožnje penjala na pobjedničko postolje. Osim velikoga kristalnog globusa za ukupnu pobjedu u Svjetskom kupu, Janica je osvojila i mali kristalni globus u slalomu, potvrdivši kako je to i dalje njezina 'najdraža' disciplina, iako je ove godine pokazala da je najsvestranija skijašica današnjice, slavivši u svim disciplinama. Najbolji hrvatski skijaš Ivica Kostelić završio je sezonu četvrtim mjestom u posljednjem slalomu sezone. Ivici je to bio najbolji obojezonski rezultat u Svjetskom kupu. Početkom sezone bio je dvaput sedmi u slalomu (Madonna di Campiglio i Beaver Creek), te deveti u superkombinaciji (Val d'Isere). Ivica je sezonu završio na 15. mjestu u poretku slalomaša, te je tako uspio sačuvati dobre startne pozicije u slalomu u sljedećoj sezoni.

HRVATSKA DOMAĆIN JEDRILIČARIMA

Hrvatska će sljedeće godine biti domaćin najveće jedriličarske regate dvotrupaca-katamarana ikad održane u hrvatskom akvatoriju, a, zasigurno, i najduže jer će se 40 posada iz osam europskih zemalja potkraj kolovoza 2007. natjecati Jadranom čak jedanaest dana.

Atletski miting IAAF Grand Prix Zagreb, popularni "Hanžek", od ove je sezone ušao u elitnu seriju World Athletic Tour, a održat će se i u novom terminu, 31. kolovoza umjesto dosadašnjeg početkom srpnja.

PRVI HRVAT - EUROPSKI PRVAK U ŠAHU

Najbolji hrvatski velemaistor Zdenko Kožul osvojio je naslov europskog prvaka, prvi u povijesti hrvatskoga šaha. Remijem u posljednjem kolu s Gruzijcem Izorijom sačuvao je prednost od pola boda pred najvećim rejting-favoritom Ukrajincom Vasilijem Ivančukom, koji je nakon duge borbe remizirao s Rusom Belovom. U 11 kola Kožul je nanizao 6 pobjeda i 5 remija i pobijedio s 8,5 bodova, a drugi je Ivančuk s 8 bodova.

DID YOU KNOW THAT THE CRAVAT ORIGINATED FROM THE CROATS?

Young men and girls tied kerchiefs around their loved ones' necks as a sign of fidelity. This spontaneous act of love spread around the world like wildfire, and these kerchiefs became known as cravats in the 17th century after the Croatian soldiers who wore them. At all contemporary weddings in the world a tie is a vital fashion accessory in all its variations (a cravat, a bow tie, a starched shirt front, a formal tie etc.) The kerchief, which the fiancée or wife tied around her husband's or fiancé's neck was a sign of a lasting relationship. Today therefore, the clothes worn by a bride and groom are deeply related. In the tradition of that original tie, Croatia is recognized as the supreme expression of the fidelity, beauty and dignity of those entering into marriage, and as a symbol of the future before them. Croatia ties, always so unique, personal and spontaneous, are tied around an excellent shirt and framed by a top quality Croatia suit.

JESTE LI ZNALI DA KRAVATA POTJEČE OD HRVATA?

Mladić i djevojka svezali su si rupce oko vrata u znak vjernosti. Taj spontani čin ljubavi kao požar se proširio svijetom, a ti su rupci u 17. stoljeću nazvani kravata po hrvatskim vojnicima. Na svim suvremenim vjenčanjima u svijetu kravata je nezaobilazan modni dodatak u svim svojim varijantama (kravata, leptir kravata, plastron, svečana kravata) itd. Rubac koji je oko vrata zaručnika/ muža svezala zaručnica/žena znak je trajne veze. Danas je stoga mladenkina i mladoženjina odjeća u dubokom suodnosu. Na tragu prvog vezanja, Croatia je prepoznata kao vrhunski izraz vjernosti, ljepote i dostojanstva osoba koje ulaze u brak i kao simbol budućnosti koja je pred njima. Kravata Croatia, uvijek tako jedinstvena, osobna i spontana, veže se na izvrsnu košulju te uokviruje vrhunskim Croatia odijelom.

"Putujem,
dakle jesam.
A svijet je
prekrasan i
čeka goste..."

Odaberite Croatia Airlines za svoja putovanja!
Suvremena flota, pažljivo sastavljen red letenja, stalni
razvoj usluge i ljubaznost osoblja jamstvo su vašeg
zadovoljstva.

 CROATIA AIRLINES

www.croatiaairlines.hr

A REGIONAL STAR ALLIANCE MEMBER

Više od udobna leta